

مشہور ابوابِ صرف کی گردانوں کو آسان کرنے والا رسالہ

نیشہ الاخلاص

تالیف

حضرت مولانا خیر محمد رحمۃ اللہ علیہ

مکتبہ النبی

کراچی - پاکستان

مشہور ابواب صرف کی گردانوں کو آسان کر نے والا رسالہ

نسیۃ الاول

تالیف

حضرت مولانا خیر محمد رحمۃ علیہ
بانی مدرسہ خیر المدارس - ملتان

ناشر

کتاب کا نام	:	تَنْبِيْهُ الْاَوَّلَاءِ
مؤلف	:	حضرت مولانا خیر محمد صاحب رحمۃ اللہ علیہ
تعداد صفحات	:	۱۱۲
قیمت برائے قارئین	:	=/۳۵ روپے
سن اشاعت	:	۱۴۳۲ھ/۲۰۱۱ء
ناشر	:	مکتبۃ البشیر
		چودھری محمد علی چیرٹیبل ٹرسٹ (رجسٹرڈ)
		Z-3، اوور سیز بنگلوز، گلستان جوہر، کراچی۔ پاکستان
فون نمبر	:	+92-21-34541739, +92-21-37740738
فیکس نمبر	:	+92-21-34023113
ویب سائٹ	:	www.maktaba-tul-bushra.com.pk
		www.ibnabbasaisha.edu.pk
ای میل	:	al-bushra@cyber.net.pk
ملنے کا پتہ	:	مکتبۃ البشیر، کراچی۔ پاکستان +92-321-2196170
		مکتبۃ الحرمین، اردو بازار، لاہور۔ پاکستان +92-321-4399313
		المصباح، ۱۶- اردو بازار، لاہور۔ +92-42-7124656, 7223210
		بک لینڈ، سٹی پلازہ کالج روڈ، راولپنڈی۔ +92-51-5773341, 5557926
		دارالخلاص، نزد قصہ خوانی بازار، پشاور۔ پاکستان +92-91-2567539

اور تمام مشہور کتب خانوں میں دستیاب ہے۔

فہرست

صفحہ	عنوان	صفحہ	عنوان
۴۰	باب اِنْفَعَال		اصطلاحات
۴۴	باب اِفْعَال	۵	ثلاثی مجرد کے مشہور چھ باب ہیں
۴۸	باب اِفْعِلَال	۶	ثلاثی مزید فیہ کے مشہور چودہ باب ہیں
۵۲	باب اِفْعِیْعَال	۶	رباعی مجرد
۵۳	باب اِفْعِوَال	۶	رباعی مزید فیہ کے تین باب ہیں
۵۴	باب اِفَاعِل	۶	سہ اقسام، شش اقسام
۵۵	باب اِفْعُل	۷	ہفت اقسام
	صرف صغیر فعل ثلاثی مزید فیہ بے ہمزہ وصل		صرف صغیر فعل ثلاثی مجرد صحیح
۵۶	باب اِفْعَال	۹	باب فَعَلَ یَفْعُلُ
۶۱	باب تَفْعِیل	۱۵	باب فَعَلَ یَفْعِلُ
۶۶	باب تَفْعُل	۲۱	باب فَعِلَ یَفْعَلُ
۷۱	باب مُفَاعَلَة	۲۷	باب فَعَلَ یَفْعَلُ
۷۶	باب تَفَاعُل	۲۸	باب فَعُلَ یَفْعُلُ
	صرف صغیر فعل رباعی مجرد صحیح	۲۹	باب فَعِلَ یَفْعِلُ
۸۱	باب فَعْلَلَة		صرف صغیر فعل ثلاثی مزید فیہ صحیح باہمزہ وصل
	صرف صغیر فعل رباعی مزید فیہ صحیح	۳۰	باب اِفْتَعَال
۸۶	باب تَفْعُلُل	۳۵	باب اِسْتَفْعَال

صفحة	عنوان	صفحة	عنوان
١٠٥	مصادر صحيحة باب افعال	٩٠	باب اِفْعِلَال
١٠٥	مصادر صحيحة باب افعيلا	٩٢	باب اِفْعِلَال
١٠٥	مصادر صحيحة باب افعيلا		ذخيرة الفاظ
١٠٥	مصادر صحيحة باب افاعل	٩٩	مصادر صحيحة باب نصر ينصر
١٠٥	مصادر صحيحة باب افعال	١٠٠	مصادر صحيحة باب ضرب يضرب
١٠٥	مصادر صحيحة باب افعال	١٠١	مصادر صحيحة باب سمع يسمع
١٠٦	مصادر صحيحة باب تفعيل	١٠١	مصادر صحيحة باب فتح يفتح
١٠٨	مصادر صحيحة باب تفاعل	١٠٢	مصادر صحيحة باب كرم يكرم
١٠٩	مصادر صحيحة باب مفاعلة	١٠٢	مصادر صحيحة باب حسب يحسب
١١٠	مصادر صحيحة باب تفاعل	١٠٢	مصادر صحيحة باب افتعال
١١٠	مصادر صحيحة باب فاعلة	١٠٣	مصادر صحيحة باب استفعال
		١٠٣	مصادر صحيحة باب انفعال

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله نحمده ونصلي على رسوله الكريم وعلى آله
وأصحابه أجمعين.

اما بعد! واضح ہو کہ حرف اصلی وہ ہے جو ف، ع، ل کے مقابل ہو، اور جو ان کے مقابل نہ ہو اس کو زائد کہتے ہیں۔

حروف اصلی کے اعتبار سے تمام فعل اور اسم گردانوں والے دو قسم پر ہیں:
۱۔ ثلاثی ۲۔ رباعی

ثلاثی اُس کو کہتے ہیں جس میں تین حرف اصلی ہوں، جیسے: نَصَرَ، ضَرَبَ، رَجُلٌ.

رباعی اس کو کہتے ہیں جس میں چار حرف اصلی ہوں، جیسے: بَعَثُوا، دَخَرَجَ، جَعَفَرٌ.

پھر ثلاثی اور رباعی میں سے ہر ایک کی دو دو قسمیں ہیں: ۱۔ مجرد ۲۔ مزید فیہ

مجرد: اس کو کہتے ہیں جس کی ماضی کے صیغہ واحد غائب میں تمام حروف اصلی ہوں اور کوئی حرف زائد نہ ہو، جیسے: نَصَرَ، بَعَثُوا.

مزید فیہ: وہ ہے کہ جس کی ماضی کے صیغہ واحد غائب میں کوئی حرف زائد بھی ہو، جیسے: اجْتَنَبَ، تَدَخَّرَجَ.

اس اعتبار سے فعل اور اسم گردانوں والے چار قسم پر ہوئے:

۱۔ ثلاثی مجرد ۲۔ ثلاثی مزید فیہ ۳۔ رباعی مجرد ۴۔ رباعی مزید فیہ

ثلاثی مجرد کے مشہور چھ باب ہیں

۱. فَعَلَ يَفْعُلُ ۲. فَعَلَ يَفْعُلُ ۳. فَعَلَ يَفْعُلُ ان تین بابوں میں مضارع کے عین کلمہ

کی حرکت ماضی کے عین کلمہ کی حرکت کے مخالف ہے۔ ان تین بابوں کو اصول کہتے ہیں۔
 ۴. فَعَلَ يَفْعُلُ ۵. فَعْلٌ يَفْعُلُ ۶. فَعِلَ يَفْعِلُ۔ ان تین بابوں میں مضارع کے عین کلمہ
 کی حرکت ماضی کے عین کلمہ کی حرکت کے موافق ہے۔ ان تین بابوں کو فروع کہتے ہیں۔

ثلاثی مزید فیہ کے مشہور چودہ باب ہیں

نوباب باہمزہ وصل یہ ہیں:

۱. باب اِفْتَعَالَ ۲. باب اِسْتَفْعَالَ ۳. باب اِنْفَعَالَ ۴. باب اِفْعَلَالَ
۵. باب اِفْعِيلَالَ ۶. باب اِفْعِيْعَالَ ۷. باب اِفْعُوْاَل ۸. باب اِفْأَاعُل
۹. باب اِفْقُّعَل۔

اور پانچ باب بے ہمزہ وصل یہ ہیں:

۱. باب اِفْعَالَ ۲. باب تَفْعِيْل ۳. باب مُفَاعَلَة ۴. باب تَفْعُل ۵. باب تَفَاعُل۔

رباعی مجرد

رباعی مجرد کا ایک باب یہ ہے: باب فَعْلَلَة۔

رباعی مزید فیہ کے تین باب ہیں

ایک باب بے ہمزہ وصل یہ ہے: باب تَفْعُل۔

اور دو باب باہمزہ وصل یہ ہیں: ۱. باب اِفْعِلَالَ ۲. باب اِفْعَلَالَ۔

سہ اقسام: ۱۔ اسم ۲۔ فعل ۳۔ حرف کو کہتے ہیں۔

شش اقسام: ۱۔ ثلاثی مجرد ۲۔ ثلاثی مزید فیہ ۳۔ رباعی مجرد ۴۔ رباعی مزید فیہ

۵۔ خماسی مجرد ۶۔ خماسی مزید فیہ کو کہتے ہیں۔

ہفت اقسام: ۱۔ صحیح ۲۔ مہموز ۳۔ مضاعف ۴۔ مثال ۵۔ اجوف ۶۔ ناقص ۷۔ لفیف کو کہتے ہیں۔

صحیح است و مثال است و مضاعف

لفیف و ناقص و مہموز و اجوف

۱۔ صحیح: اس کو کہتے ہیں کہ اس کے حرفِ اصلی کے مقابل ہمزہ اور حرفِ علت نہ ہو۔ اور اس کے اندر دو حرفِ اصلی ہم جنس بھی نہ ہوں، جیسے: ضَرَبَ، رَجُلٌ۔

۲۔ مہموز: اس کو کہتے ہیں کہ اسکے کسی حرفِ اصلی کی جگہ ہمزہ ہو۔ اسکی تین قسمیں ہیں:

۱۔ مہموز الفاء: جس کے فاکلمہ میں ہمزہ ہو، جیسے: أَمَرَ، أَمْرٌ۔

۲۔ مہموز العین: جس کے عین کلمہ میں ہمزہ ہو، جیسے: سَأَلَ، رَأْسٌ۔

۳۔ مہموز اللام: جس کے لام کلمہ میں ہمزہ ہو، جیسے: قَرَأَ، جُزْءٌ۔

۳۔ مضاعف: وہ ہے جس میں دو حرفِ اصلی ایک جنس کے ہوں، جیسے: مَدَّ کہ اصل میں مَدَدَ تھا۔ اور سَبَّ کہ اصل میں سَبَبٌ تھا۔

۴۔ مثال: وہ ہے جس کے فاکلمہ میں حرفِ علت ہو۔ اس کی دو قسمیں ہیں:

۱۔ مثالِ واوی: جس کے فاکلمہ میں واو ہو، جیسے: وَعَدَ۔

۲۔ مثالِ یائی: جس کے فاکلمہ میں یا ہو، جیسے: يَسَرَ۔

۵۔ اجوف: وہ ہے جس کے عین کلمہ میں حرفِ علت ہو، اس کی بھی دو قسمیں ہیں:

۱۔ اجوفِ واوی: جس کے عین کلمہ میں واو ہو، جیسے: قَالَ کہ اصل میں قَوْلَ تھا۔

۲۔ اجوفِ یائی: جس کے عین کلمہ میں یا ہو، جیسے: بَاعَ کہ اصل میں بَيْعَ تھا۔

۶۔ ناقص: وہ ہے جس کے لام کلمہ میں حرفِ علت ہو، اس کی بھی دو قسمیں ہیں:

- ۱۔ ناقص واوی: جس کے لام کلمہ میں واو ہو، جیسے: دَعَا کہ اصل میں دَعَوَ تھا۔
- ۲۔ ناقص یائی: جس کے لام کلمہ میں یا ہو، جیسے: رَمَى کہ اصل میں رَمَى تھا۔
- ۷۔ لفیف: جس میں حرفِ اصلی کے مقابلہ میں دو حرفِ علت کے ہوں، اس کی دو قسمیں ہیں:

- ۱۔ لفیف مفروق: جس کے فاکلمہ اور لام کلمہ میں حرفِ علت ہو، جیسے: وَلِيَّ، وَحْيٍ۔
- ۲۔ لفیف مقرون: جس کے عین کلمہ اور لام کلمہ میں حرفِ علت ہو، جیسے: طَوَّيْ کہ اصل میں طَوَّيْ تھا۔

تنبیہ

طالب علم کو چاہیے کہ جب استاذ کوئی صیغہ دریافت کرے تو جواب میں پہلے صیغہ کا نام، پھر بحث، پھر باب، پھر سہ اقسام، پھر شش اقسام، پھر ہفت اقسام، پھر معنی، پھر زمانہ ترتیب وار بیان کر کے خاموش ہونا چاہیے، جیسے: ضَرَبَ^۱ صیغہ واحد مذکر غائب، بحث اثبات فعل ماضی معروف، از باب ضَرَبَ يَضْرِبُ، از سہ اقسام فعل، از شش اقسام ثلاثی مجرد، از ہفت اقسام صحیح۔

واضح ہو کہ صرفیوں کے نزدیک تمام فعلوں اور اسموں کی گردانیں دو قسم پر ہیں:

۱۔ صرفِ صغیر ۲۔ صرفِ کبیر

صرفِ صغیر وہ ہے جس میں تمام فعلوں اور بعض اسموں کا ایک ایک پہلا صیغہ گردان میں ذکر کیا جائے۔

صرفِ کبیر وہ ہے جس میں ہر گردان کے پورے پورے صیغے مسلسل ذکر کیے جائیں۔

۱۔ اس ایک مرد نے مارا زمانہ گزرے ہوئے ہیں۔

باب اول

صرفِ صغیر فعل ثلاثی مجرد صحیح

از باب فَعَلَ يَفْعُلُ

چوں النَّصْرُ وَالنُّصْرَةُ: مدد کرنا۔

اس باب کی علامت یہ ہے کہ اس کی ماضی میں عین کلمہ مفتوح اور مضارع میں عین کلمہ مضموم ہوتا ہے۔

نَصَرَ يَنْصُرُ نَصْرًا فَهُوَ نَاصِرٌ وَنُصِرَ يُنْصَرُ نَصْرًا فَذَاكَ مَنْصُورٌ. مَا نَصَرَ
مَا نُصِرَ لَمْ يَنْصُرْ لَمْ يُنْصَرْ لَا يُنْصَرُ لَا يُنْصَرُ لَنْ يُنْصَرَ لَنْ يُنْصَرَ لِيَنْصُرَنَّ
لِيَنْصُرَنَّ لِيَنْصُرَنَّ لِيَنْصُرَنَّ الْأَمْرُ مِنْهُ: أَنْصَرَ لِيَنْصُرَ لِيَنْصُرَ لِيَنْصُرَ أَنْصُرَنَّ
لِيَنْصُرَنَّ لِيَنْصُرَنَّ لِيَنْصُرَنَّ لِيَنْصُرَنَّ لِيَنْصُرَنَّ وَالنَّهْيُ عَنْهُ:
لَا تَنْصُرْ لَا تَنْصُرْ لَا يَنْصُرْ لَا يُنْصَرُ لَا تَنْصُرَنَّ لَا تَنْصُرَنَّ لَا يُنْصَرَنَّ
لَا يُنْصَرَنَّ لَا تَنْصُرَنَّ لَا تَنْصُرَنَّ لَا يُنْصَرَنَّ لَا يُنْصَرَنَّ الظَّرْفُ مِنْهُ: مَنْصَرٌ
مَنْصَرَانِ مَنْصَرٌ وَمُنْصِرٌ وَالْآلَةُ مِنْهُ: مَنْصَرٌ مَنْصَرَانِ مَنْصَرٌ وَمُنْصِرٌ
مَنْصَرَةٌ مَنْصَرَتَانِ مَنْصَرٌ وَمُنْصِرَةٌ مَنْصَرٌ مَنْصَرَانِ مَنْصِرٌ وَمُنْصِرٌ أَفْعَلُ
التَّفْضِيلُ الْمَذْكُورُ مِنْهُ: أَنْصَرُ أَنْصَرَانِ أَنْصَرُونَ أَنْصِرُ وَأُنْصِرُ وَالْمُؤَنَّثُ
مِنْهُ: نُصْرِي نُصْرِيَانِ نُصْرِيَّاتٌ نُصِرْتُ وَنُصِرْتِي.

مصادر: الطَّلَبُ (دُھونڈنا) الْعِبَادَةُ (پوجنا) الْقَتْلُ (مارڈالنا)

صرف کبیر

بحث اثبات فعل ماضی مجهول			بحث اثبات فعل ماضی معروف		
نَصِرُوا	نَصِرَا	نَصِرَ	نَصِرُوا	نَصِرَا	نَصِرَ
نَصِرْنَ	نَصِرَتَا	نَصِرَتْ	نَصِرْنَ	نَصِرَتَا	نَصِرَتْ
نَصِرْتُمْ	نَصِرْتُمَا	نَصِرْتُمْ	نَصِرْتُمْ	نَصِرْتُمَا	نَصِرْتُمْ
نَصِرْتُنَّ	نَصِرْتُمَا	نَصِرْتِ	نَصِرْتُنَّ	نَصِرْتُمَا	نَصِرْتِ
	نَصِرْنَا	نَصِرْتُ		نَصِرْنَا	نَصِرْتُ
بحث نفی فعل ماضی مجهول			بحث نفی فعل ماضی معروف		
مَا نَصِرُوا	مَا نَصِرَا	مَا نَصِرَ	مَا نَصِرُوا	مَا نَصِرَا	مَا نَصِرَ
مَا نَصِرْنَ	مَا نَصِرَتَا	مَا نَصِرَتْ	مَا نَصِرْنَ	مَا نَصِرَتَا	مَا نَصِرَتْ
مَا نَصِرْتُمْ	مَا نَصِرْتُمَا	مَا نَصِرْتُمْ	مَا نَصِرْتُمْ	مَا نَصِرْتُمَا	مَا نَصِرْتُمْ
مَا نَصِرْتُنَّ	مَا نَصِرْتُمَا	مَا نَصِرْتِ	مَا نَصِرْتُنَّ	مَا نَصِرْتُمَا	مَا نَصِرْتِ
	مَا نَصِرْنَا	مَا نَصِرْتُ		مَا نَصِرْنَا	مَا نَصِرْتُ
بحث اثبات فعل مضارع مجهول			بحث اثبات فعل مضارع معروف		
يُنَصِرُونَ	يُنَصِرَانِ	يُنَصِرُ	يُنَصِرُونَ	يُنَصِرَانِ	يُنَصِرُ
يُنَصِرْنَ	تُنَصِرَانِ	تُنَصِرُ	يُنَصِرْنَ	تُنَصِرَانِ	تُنَصِرُ
تُنَصِرُونَ	تُنَصِرَانِ	تُنَصِرُ	تُنَصِرُونَ	تُنَصِرَانِ	تُنَصِرُ
تُنَصِرْنَ	تُنَصِرَانِ	تُنَصِرِينَ	تُنَصِرْنَ	تُنَصِرَانِ	تُنَصِرِينَ
	نُنَصِرُ	أُنَصِرُ		نُنَصِرُ	أُنَصِرُ

بحث نفی فعل مضارع مجهول			بحث نفی فعل مضارع معروف		
لَا یُنْصِرُونَ	لَا یُنْصِرَانِ	لَا یُنْصِرُ	لَا یُنْصِرُونَ	لَا یُنْصِرَانِ	لَا یُنْصِرُ
لَا تُنْصِرُونَ	لَا تُنْصِرَانِ	لَا تُنْصِرُ	لَا تُنْصِرُونَ	لَا تُنْصِرَانِ	لَا تُنْصِرُ
لَا تَنْصِرُونَ	لَا تَنْصِرَانِ	لَا تَنْصِرُ	لَا تَنْصِرُونَ	لَا تَنْصِرَانِ	لَا تَنْصِرُ
لَا تُنْصِرِینَ	لَا تُنْصِرَانِ	لَا تُنْصِرِینَ	لَا تُنْصِرُونَ	لَا تُنْصِرَانِ	لَا تُنْصِرُ
	لَا تُنْصِرُ	لَا تُنْصِرُ		لَا تُنْصِرُ	لَا تُنْصِرُ
بحث نفی تاکید به لن در فعل مستقبل مجهول			بحث نفی تاکید به لن در فعل مستقبل معروف		
لَنْ یُنْصِرُوا	لَنْ یُنْصِرَا	لَنْ یُنْصِرَ	لَنْ یُنْصِرُوا	لَنْ یُنْصِرَا	لَنْ یُنْصِرَ
لَنْ تُنْصِرُونَ	لَنْ تُنْصِرَا	لَنْ تُنْصِرَ	لَنْ یُنْصِرُونَ	لَنْ تُنْصِرَا	لَنْ تُنْصِرَ
لَنْ تَنْصِرُوا	لَنْ تَنْصِرَا	لَنْ تَنْصِرَ	لَنْ تَنْصِرُوا	لَنْ تَنْصِرَا	لَنْ تَنْصِرَ
لَنْ تُنْصِرِیْ	لَنْ تُنْصِرَا	لَنْ تُنْصِرِیْ	لَنْ تَنْصِرُونَ	لَنْ تُنْصِرَا	لَنْ تُنْصِرَ
	لَنْ تُنْصِرَ	لَنْ تُنْصِرَ		لَنْ تُنْصِرَ	لَنْ تُنْصِرَ
بحث نفی جحد به لم در فعل مستقبل مجهول			بحث نفی جحد به لم در فعل مستقبل معروف		
لَمْ یُنْصِرُوا	لَمْ یُنْصِرَا	لَمْ یُنْصِرَ	لَمْ یُنْصِرُوا	لَمْ یُنْصِرَا	لَمْ یُنْصِرَ
لَمْ تُنْصِرُونَ	لَمْ تُنْصِرَا	لَمْ تُنْصِرَ	لَمْ یُنْصِرُونَ	لَمْ تُنْصِرَا	لَمْ تُنْصِرَ
لَمْ تَنْصِرُوا	لَمْ تَنْصِرَا	لَمْ تَنْصِرَ	لَمْ تَنْصِرُوا	لَمْ تَنْصِرَا	لَمْ تَنْصِرَ
لَمْ تُنْصِرِیْ	لَمْ تُنْصِرَا	لَمْ تُنْصِرِیْ	لَمْ تَنْصِرُونَ	لَمْ تُنْصِرَا	لَمْ تُنْصِرَ
	لَمْ تُنْصِرَ	لَمْ تُنْصِرَ		لَمْ تُنْصِرَ	لَمْ تُنْصِرَ

بحث لام تاکید بانون تاکید ثقیله در فعل مستقبل معروف			بحث لام تاکید بانون تاکید ثقیله در فعل مستقبل مجهول		
لِیَنْصُرَنَّ	لِیَنْصُرَانِ	لِیَنْصُرَنَّ	لِیَنْصُرَنَّ	لِیَنْصُرَانِ	لِیَنْصُرَنَّ
لَتَنْصُرَنَّ	لَتَنْصُرَانِ	لَتَنْصُرَنَّ	لَتَنْصُرَنَّ	لَتَنْصُرَانِ	لَتَنْصُرَنَّ
لَتَنْصُرَنَّ	لَتَنْصُرَانِ	لَتَنْصُرَنَّ	لَتَنْصُرَنَّ	لَتَنْصُرَانِ	لَتَنْصُرَنَّ
لَتَنْصُرَنَّ	لَتَنْصُرَانِ	لَتَنْصُرَنَّ	لَتَنْصُرَنَّ	لَتَنْصُرَانِ	لَتَنْصُرَنَّ
لَأَنْصُرَنَّ	لَأَنْصُرَنَّ	لَأَنْصُرَنَّ	لَأَنْصُرَنَّ	لَأَنْصُرَنَّ	لَأَنْصُرَنَّ
بحث لام تاکید بانون تاکید خفیفه در فعل مستقبل معروف			بحث لام تاکید بانون تاکید خفیفه در فعل مستقبل مجهول		
لِیَنْصُرَنَّ	لِیَنْصُرَنَّ	لِیَنْصُرَنَّ	لِیَنْصُرَنَّ	لِیَنْصُرَنَّ	لِیَنْصُرَنَّ
لَتَنْصُرَنَّ	لَتَنْصُرَنَّ	لَتَنْصُرَنَّ	لَتَنْصُرَنَّ	لَتَنْصُرَنَّ	لَتَنْصُرَنَّ
لَأَنْصُرَنَّ	لَأَنْصُرَنَّ	لَأَنْصُرَنَّ	لَأَنْصُرَنَّ	لَأَنْصُرَنَّ	لَأَنْصُرَنَّ
بحث امر حاضر معروف			بحث امر حاضر مجهول		
اَنْصُرْ	اَنْصُرَا	اَنْصُرُوا	اَنْصُرْ	اَنْصُرَا	اَنْصُرُوا
اَنْصُرِیْ	اَنْصُرَا	اَنْصُرُنْ	اَنْصُرِیْ	اَنْصُرَا	اَنْصُرُنْ
بحث امر غائب معروف			بحث امر غائب مجهول		
لِیَنْصُرْ	لِیَنْصُرَا	لِیَنْصُرُوا	لِیَنْصُرْ	لِیَنْصُرَا	لِیَنْصُرُوا
لَتَنْصُرْ	لَتَنْصُرَا	لَتَنْصُرُنْ	لَتَنْصُرْ	لَتَنْصُرَا	لَتَنْصُرُنْ
لَأَنْصُرْ	لَأَنْصُرْ	لَأَنْصُرْ	لَأَنْصُرْ	لَأَنْصُرْ	لَأَنْصُرْ

بحث امر حاضر معروف بانون تاکید ثقیله			بحث امر حاضر مجهول بانون تاکید ثقیله		
أَنْصُرَنَّ	أَنْصُرَانِ	أَنْصُرُونَ	لِأَنْصُرَنَّ	لِأَنْصُرَانِ	لِأَنْصُرُونَ
أَنْصُرَنَّ	أَنْصُرَانِ	أَنْصُرُونَ	لِأَنْصُرَنَّ	لِأَنْصُرَانِ	لِأَنْصُرُونَ
بحث امر غائب معروف بانون تاکید ثقیله			بحث امر غائب مجهول بانون تاکید ثقیله		
لَيَنْصُرَنَّ	لَيَنْصُرَانِ	لَيَنْصُرُونَ	لَيَنْصُرَنَّ	لَيَنْصُرَانِ	لَيَنْصُرُونَ
لَيَنْصُرَنَّ	لَيَنْصُرَانِ	لَيَنْصُرُونَ	لَيَنْصُرَنَّ	لَيَنْصُرَانِ	لَيَنْصُرُونَ
لَا أَنْصُرَنَّ	لَا أَنْصُرَانِ	لَا أَنْصُرُونَ	لَا أَنْصُرَنَّ	لَا أَنْصُرَانِ	لَا أَنْصُرُونَ
بحث امر حاضر معروف بانون تاکید خفیفه			بحث امر حاضر مجهول بانون تاکید خفیفه		
أَنْصُرُنْ	أَنْصُرَانِ	أَنْصُرُونَ	لِأَنْصُرُنْ	لِأَنْصُرَانِ	لِأَنْصُرُونَ
أَنْصُرُنْ	أَنْصُرَانِ	أَنْصُرُونَ	لِأَنْصُرُنْ	لِأَنْصُرَانِ	لِأَنْصُرُونَ
بحث امر غائب معروف بانون تاکید خفیفه			بحث امر غائب مجهول بانون تاکید خفیفه		
لَيَنْصُرُنْ	لَيَنْصُرَانِ	لَيَنْصُرُونَ	لَيَنْصُرُنْ	لَيَنْصُرَانِ	لَيَنْصُرُونَ
لَيَنْصُرُنْ	لَيَنْصُرَانِ	لَيَنْصُرُونَ	لَيَنْصُرُنْ	لَيَنْصُرَانِ	لَيَنْصُرُونَ
لَا أَنْصُرُنْ	لَا أَنْصُرَانِ	لَا أَنْصُرُونَ	لَا أَنْصُرُنْ	لَا أَنْصُرَانِ	لَا أَنْصُرُونَ
بحث نهی حاضر معروف			بحث نهی حاضر مجهول		
لَا تَنْصُرْ	لَا تَنْصُرَا	لَا تَنْصُرُوا	لَا تَنْصُرْ	لَا تَنْصُرَا	لَا تَنْصُرُوا
لَا تَنْصُرِيْ	لَا تَنْصُرَا	لَا تَنْصُرُونَ	لَا تَنْصُرِيْ	لَا تَنْصُرَا	لَا تَنْصُرُونَ
بحث نهی غائب معروف			بحث نهی غائب مجهول		
لَا يَنْصُرْ	لَا يَنْصُرَا	لَا يَنْصُرُوا	لَا يَنْصُرْ	لَا يَنْصُرَا	لَا يَنْصُرُوا
لَا يَنْصُرْ	لَا يَنْصُرَا	لَا يَنْصُرُونَ	لَا يَنْصُرْ	لَا يَنْصُرَا	لَا يَنْصُرُونَ
لَا أَنْصُرْ	لَا أَنْصُرَا	لَا أَنْصُرُوا	لَا أَنْصُرْ	لَا أَنْصُرَا	لَا أَنْصُرُوا

بحث نہی حاضر معروف بانون تاکید ثقیلہ					
لَا تُنْصِرَنَّ	لَا تُنْصِرَانِ	لَا تُنْصِرُونَ	لَا تُنْصِرَنَّ	لَا تُنْصِرَانِ	لَا تُنْصِرُونَ
لَا تُنْصِرَنَّ	لَا تُنْصِرَانِ	لَا تُنْصِرُونَ	لَا تُنْصِرَنَّ	لَا تُنْصِرَانِ	لَا تُنْصِرُونَ
بحث نہی غائب معروف بانون تاکید ثقیلہ					
لَا يُنْصِرَنَّ	لَا يُنْصِرَانِ	لَا يُنْصِرُونَ	لَا يُنْصِرَنَّ	لَا يُنْصِرَانِ	لَا يُنْصِرُونَ
لَا تُنْصِرَنَّ	لَا تُنْصِرَانِ	لَا تُنْصِرُونَ	لَا تُنْصِرَنَّ	لَا تُنْصِرَانِ	لَا تُنْصِرُونَ
لَا أَنْصِرَنَّ	لَا أَنْصِرَانِ	لَا أَنْصِرُونَ			
بحث نہی حاضر معروف بانون تاکید خفیفہ					
لَا تُنْصِرَنَّ	لَا تُنْصِرَانِ	لَا تُنْصِرُونَ	لَا تُنْصِرَنَّ	لَا تُنْصِرَانِ	لَا تُنْصِرُونَ
بحث نہی غائب معروف بانون تاکید خفیفہ					
لَا يُنْصِرَنَّ	لَا يُنْصِرَانِ	لَا يُنْصِرُونَ	لَا يُنْصِرَنَّ	لَا يُنْصِرَانِ	لَا يُنْصِرُونَ
لَا أَنْصِرَنَّ	لَا أَنْصِرَانِ	لَا أَنْصِرُونَ			
بحث اسم فاعل					
نَاصِرٌ	نَاصِرَانِ	نَاصِرُونَ	نَاصِرَةٌ	نَاصِرَتَانِ	نَاصِرَاتٌ
بحث اسم مفعول					
مَنْصُورٌ	مَنْصُورَانِ	مَنْصُورُونَ	مَنْصُورَةٌ	مَنْصُورَتَانِ	مَنْصُورَاتٌ

تنبیہ: اسم ظرف، اسم آلہ صغریٰ، وسطیٰ، کبریٰ، اسم تفضیل مذکر اور مؤنث کی پوری بحث صرف صغیر میں گزر چکی ہے۔

باب دوم

صرفِ صغیر فعل ثلاثی مجرد صحیح

از باب فَعَلَ فُعِلَ يَفْعَلُ

چوں اَلضَّرْبُ: مارنا۔

علامت اس باب کی یہ ہے کہ ماضی میں عین کلمہ مفتوح اور مضارع میں عین کلمہ مکسور۔

ضَرَبَ يَضْرِبُ ضَرْبًا فَهُوَ ضَارِبٌ وَ ضَرِبَ يُضْرِبُ ضَرْبًا فَذَاكَ مَضْرُوبٌ
مَا ضَرَبَ مَا ضَرِبَ لَمْ يَضْرِبْ لَمْ يَضْرِبْ لَا يَضْرِبُ لَا يَضْرِبُ لَنْ يَضْرِبَ
لَنْ يَضْرِبَ لِيَضْرِبَنَّ لِيَضْرِبَنَّ لِيَضْرِبَنَّ لِضَرْبِنَ الْأَمْرُ مِنْهُ: اضْرِبْ لِتَضْرِبَ
لِيَضْرِبَ لِيَضْرِبَ اضْرِبَنَّ لِتَضْرِبَنَّ لِيَضْرِبَنَّ لِضَرْبِنَ لِضَرْبِنَ
لِيَضْرِبَنَّ وَالنَّهْيُ عَنْهُ: لَا تَضْرِبْ لَا تَضْرِبْ لَا يَضْرِبْ لَا يَضْرِبْ
لَا تَضْرِبَنَّ لَا تَضْرِبَنَّ لَا يَضْرِبَنَّ لَا تَضْرِبَنَّ لَا يَضْرِبَنَّ لَا يَضْرِبَنَّ
لَا يَضْرِبَنَّ الظَّرْفُ مِنْهُ: مَضْرِبٌ مَضْرِبَانِ مَضَارِبٌ وَ مُضِيرٌ وَآلَةٌ مِنْهُ:
مَضْرِبٌ مَضْرِبَانِ مَضَارِبٌ وَ مُضِيرٌ مَضْرِبَةٌ مَضْرِبَتَانِ مَضَارِبٌ وَ
مُضِيرَةٌ مَضْرِبٌ مَضْرِبَانِ مَضَارِبٌ وَ مُضِيرٌ أَفْعَلُ التَّفْضِيلِ الْمَذْكُورِ
مِنْهُ: أَضْرَبُ أَضْرَبَانِ أَضْرَبُونَ أَضَارِبُ وَ أَضِيرُ وَ الْمَوْثُ مِنْهُ: ضُرْبِي
ضَرْبِيَّانِ ضَرْبِيَّاتٌ ضَرْبٌ وَ ضَرْبِي.

مصادر: الغسل (دھونا) الفصل (جدا کرنا) الجلوس (بیٹھنا)

صرفِ کبیر

بحث اثبات فعل ماضی مجهول			بحث اثبات فعل ماضی معروف		
ضَرَبُوا	ضَرَبَا	ضَرَبَ	ضَرَبُوا	ضَرَبَا	ضَرَبَ
ضَرَبْنِ	ضَرَبَتَا	ضَرَبَتْ	ضَرَبْنِ	ضَرَبَتَا	ضَرَبَتْ
ضَرَبْتُمْ	ضَرَبْتُمَا	ضَرَبْتُمْ	ضَرَبْتُمْ	ضَرَبْتُمَا	ضَرَبْتُمْ
ضَرَبْتُنَّ	ضَرَبْتُمَا	ضَرَبْتِ	ضَرَبْتُنَّ	ضَرَبْتُمَا	ضَرَبْتِ
	ضَرَبْنَا	ضَرَبْتُ		ضَرَبْنَا	ضَرَبْتُ
بحث نفی فعل ماضی مجهول			بحث نفی فعل ماضی معروف		
مَا ضَرَبُوا	مَا ضَرَبَا	مَا ضَرَبَ	مَا ضَرَبُوا	مَا ضَرَبَا	مَا ضَرَبَ
مَا ضَرَبْنِ	مَا ضَرَبَتَا	مَا ضَرَبَتْ	مَا ضَرَبْنِ	مَا ضَرَبَتَا	مَا ضَرَبَتْ
مَا ضَرَبْتُمْ	مَا ضَرَبْتُمَا	مَا ضَرَبْتُمْ	مَا ضَرَبْتُمْ	مَا ضَرَبْتُمَا	مَا ضَرَبْتُمْ
مَا ضَرَبْتُنَّ	مَا ضَرَبْتُمَا	مَا ضَرَبْتِ	مَا ضَرَبْتُنَّ	مَا ضَرَبْتُمَا	مَا ضَرَبْتِ
	مَا ضَرَبْنَا	مَا ضَرَبْتُ		مَا ضَرَبْنَا	مَا ضَرَبْتُ
بحث اثبات فعل مضارع مجهول			بحث اثبات فعل مضارع معروف		
يُضْرَبُونَ	يُضْرَبَانِ	يُضْرَبُ	يُضْرَبُونَ	يُضْرَبَانِ	يُضْرَبُ
يُضْرَبْنِ	تُضْرَبَانِ	تُضْرَبُ	يُضْرَبْنِ	تُضْرَبَانِ	تُضْرَبُ
تُضْرَبُونَ	تُضْرَبَانِ	تُضْرَبُ	تُضْرَبُونَ	تُضْرَبَانِ	تُضْرَبُ
تُضْرَبْنِ	تُضْرَبَانِ	تُضْرَبِينَ	تُضْرَبْنِ	تُضْرَبَانِ	تُضْرَبِينَ
	نُضْرَبُ	أُضْرَبُ		نُضْرَبُ	أُضْرَبُ

بحث نفی فعل مضارع مجهول			بحث نفی فعل مضارع معروف		
لَا یُضْرَبُ	لَا یُضْرَبَانِ	لَا یُضْرَبُونَ	لَا یُضْرَبُ	لَا یُضْرَبَانِ	لَا یُضْرَبُونَ
لَا تُضْرَبُ	لَا تُضْرَبَانِ	لَا یُضْرَبْنَ	لَا تُضْرَبُ	لَا تُضْرَبَانِ	لَا یُضْرَبْنَ
لَا تُضْرَبُ	لَا تُضْرَبَانِ	لَا تُضْرَبُونَ	لَا تُضْرَبُ	لَا تُضْرَبَانِ	لَا تُضْرَبُونَ
لَا تُضْرَبْنَ	لَا تُضْرَبَانِ	لَا تُضْرَبْنَ	لَا تُضْرَبْنَ	لَا تُضْرَبَانِ	لَا تُضْرَبْنَ
لَا أُضْرَبُ	لَا أُضْرَبُ	لَا نُضْرَبُ	لَا أُضْرَبُ	لَا نُضْرَبُ	لَا نُضْرَبُ
بحث نفی تاکید به لن در فعل مستقبل مجهول			بحث نفی تاکید به لن در فعل مستقبل معروف		
لَنْ یُضْرَبَ	لَنْ یُضْرَبَا	لَنْ یُضْرَبُوا	لَنْ یُضْرَبَ	لَنْ یُضْرَبَا	لَنْ یُضْرَبُوا
لَنْ تُضْرَبَ	لَنْ تُضْرَبَا	لَنْ یُضْرَبْنَ	لَنْ تُضْرَبَ	لَنْ تُضْرَبَا	لَنْ یُضْرَبْنَ
لَنْ تُضْرَبَ	لَنْ تُضْرَبَا	لَنْ تُضْرَبُوا	لَنْ تُضْرَبَ	لَنْ تُضْرَبَا	لَنْ تُضْرَبُوا
لَنْ تُضْرَبِی	لَنْ تُضْرَبَا	لَنْ تُضْرَبْنَ	لَنْ تُضْرَبِی	لَنْ تُضْرَبَا	لَنْ تُضْرَبْنَ
لَنْ أُضْرَبَ	لَنْ أُضْرَبَ	لَنْ نُضْرَبَ	لَنْ أُضْرَبَ	لَنْ نُضْرَبَ	لَنْ نُضْرَبَ
بحث نفی جحد به لم در فعل مستقبل مجهول			بحث نفی جحد به لم در فعل مستقبل معروف		
لَمْ یُضْرَبَ	لَمْ یُضْرَبَا	لَمْ یُضْرَبُوا	لَمْ یُضْرَبَ	لَمْ یُضْرَبَا	لَمْ یُضْرَبُوا
لَمْ تُضْرَبَ	لَمْ تُضْرَبَا	لَمْ یُضْرَبْنَ	لَمْ تُضْرَبَ	لَمْ تُضْرَبَا	لَمْ یُضْرَبْنَ
لَمْ تُضْرَبَ	لَمْ تُضْرَبَا	لَمْ تُضْرَبُوا	لَمْ تُضْرَبَ	لَمْ تُضْرَبَا	لَمْ تُضْرَبُوا
لَمْ تُضْرَبِی	لَمْ تُضْرَبَا	لَمْ تُضْرَبْنَ	لَمْ تُضْرَبِی	لَمْ تُضْرَبَا	لَمْ تُضْرَبْنَ
لَمْ أُضْرَبَ	لَمْ أُضْرَبَ	لَمْ نُضْرَبَ	لَمْ أُضْرَبَ	لَمْ نُضْرَبَ	لَمْ نُضْرَبَ

بحث لام تاکید بانون تاکید ثقیله در فعل مستقبل مجهول			بحث لام تاکید بانون تاکید ثقیله در فعل مستقبل معروف		
لِضْرِبَنَّ	لِضْرَبَانِ	لِضْرَبَنَّ	لِضْرِبَنَّ	لِضْرَبَانِ	لِضْرِبَنَّ
لَتَضْرِبَنَّ	لَتَضْرَبَانِ	لَتَضْرِبَنَّ	لَتَضْرِبَنَّ	لَتَضْرَبَانِ	لَتَضْرِبَنَّ
لَتَضْرِبَنَّ	لَتَضْرَبَانِ	لَتَضْرِبَنَّ	لَتَضْرِبَنَّ	لَتَضْرَبَانِ	لَتَضْرِبَنَّ
لَتَضْرِبَنَّ	لَتَضْرَبَانِ	لَتَضْرِبَنَّ	لَتَضْرِبَنَّ	لَتَضْرَبَانِ	لَتَضْرِبَنَّ
	لَنَضْرِبَنَّ	لَأَضْرِبَنَّ		لَنَضْرِبَنَّ	لَأَضْرِبَنَّ
بحث لام تاکید بانون تاکید خفیفه در فعل مستقبل مجهول			بحث لام تاکید بانون تاکید خفیفه در فعل مستقبل معروف		
لَتَضْرِبَنَّ	لِضْرِبَنَّ	لِضْرِبَنَّ	لَتَضْرِبَنَّ	لِضْرِبَنَّ	لِضْرِبَنَّ
لَتَضْرِبَنَّ	لَتَضْرِبَنَّ	لَتَضْرِبَنَّ	لَتَضْرِبَنَّ	لَتَضْرِبَنَّ	لَتَضْرِبَنَّ
	لَنَضْرِبَنَّ	لَأَضْرِبَنَّ		لَنَضْرِبَنَّ	لَأَضْرِبَنَّ
بحث امر حاضر مجهول			بحث امر حاضر معروف		
لِتَضْرِبُوا	لِتَضْرَبَا	لِتَضْرِبَا	اِضْرِبُوا	اِضْرَبَا	اِضْرِبَا
لِتَضْرِبَنَّ	لِتَضْرَبَا	لِتَضْرِبَيَّ	اِضْرِبَنَّ	اِضْرَبَا	اِضْرِبَيَّ
بحث امر غائب مجهول			بحث امر غائب معروف		
لِضْرِبُوا	لِضْرَبَا	لِضْرِبَا	لِضْرِبُوا	لِضْرَبَا	لِضْرِبَا
لِضْرِبَنَّ	لِتَضْرَبَا	لِتَضْرِبَا	لِضْرِبَنَّ	لِتَضْرَبَا	لِتَضْرِبَا
	لِنَضْرِبَا	لَأَضْرِبَا		لِنَضْرِبَا	لَأَضْرِبَا

بحث امر حاضر مجهول بانون تاکید ثقیله			بحث امر حاضر معروف بانون تاکید ثقیله		
لِضْرَبَنَّ	لِضْرَبَانِ	لِضْرَبَيْنِ	اِضْرِبَنَّ	اِضْرِبَانِ	اِضْرِبَيْنِ
لِضْرَبَنَّ	لِضْرَبَانِ	لِضْرَبَيْنِ	اِضْرِبَنَّ	اِضْرِبَانِ	اِضْرِبَيْنِ
بحث امر غائب مجهول بانون تاکید ثقیله			بحث امر غائب معروف بانون تاکید ثقیله		
لِیْضْرَبَنَّ	لِیْضْرَبَانِ	لِیْضْرَبَيْنِ	لِیْضْرَبَنَّ	لِیْضْرَبَانِ	لِیْضْرَبَيْنِ
لِیْضْرَبَنَّ	لِیْضْرَبَانِ	لِیْضْرَبَيْنِ	لِیْضْرَبَنَّ	لِیْضْرَبَانِ	لِیْضْرَبَيْنِ
	لِیْضْرَبَنَّ	لِأُضْرَبَنَّ		لِیْضْرَبَنَّ	لِأُضْرَبَنَّ
بحث امر حاضر مجهول بانون تاکید خفیفه			بحث امر حاضر معروف بانون تاکید خفیفه		
لِتَضْرَبَنَّ	لِتَضْرَبَانِ	لِتَضْرَبَيْنِ	اِضْرِبَنَّ	اِضْرِبَانِ	اِضْرِبَيْنِ
لِتَضْرَبَنَّ	لِتَضْرَبَانِ	لِتَضْرَبَيْنِ	اِضْرِبَنَّ	اِضْرِبَانِ	اِضْرِبَيْنِ
بحث امر غائب مجهول بانون تاکید خفیفه			بحث امر غائب معروف بانون تاکید خفیفه		
لِیْتَضْرَبَنَّ	لِیْتَضْرَبَانِ	لِیْتَضْرَبَيْنِ	لِیْتَضْرَبَنَّ	لِیْتَضْرَبَانِ	لِیْتَضْرَبَيْنِ
	لِیْتَضْرَبَنَّ	لِأُتَضْرَبَنَّ		لِیْتَضْرَبَنَّ	لِأُتَضْرَبَنَّ
بحث نہی حاضر مجهول			بحث نہی حاضر معروف		
لَا تُضْرَبُوا	لَا تُضْرَبَا	لَا تُضْرَبْ	لَا تَضْرِبُوا	لَا تَضْرِبَا	لَا تَضْرِبْ
لَا تُضْرَبُوا	لَا تُضْرَبَا	لَا تُضْرَبْ	لَا تَضْرِبُوا	لَا تَضْرِبَا	لَا تَضْرِبْ
بحث نہی غائب مجهول			بحث نہی غائب معروف		
لَا یُضْرَبُوا	لَا یُضْرَبَا	لَا یُضْرَبْ	لَا یُضْرِبُوا	لَا یُضْرِبَا	لَا یُضْرِبْ
لَا یُضْرَبُوا	لَا یُضْرَبَا	لَا یُضْرَبْ	لَا یُضْرِبُوا	لَا یُضْرِبَا	لَا یُضْرِبْ
	لَا یُضْرَبْ	لَا أُضْرَبْ		لَا یُضْرِبْ	لَا أُضْرَبْ

بحث نہی حاضر معروف بانون تاکید ثقیلہ					
لَا تُضْرِبَنَّ	لَا تُضْرِبَانِ	لَا تُضْرِبَنَّ	لَا تُضْرِبَنَّ	لَا تُضْرِبَنَّ	لَا تُضْرِبَنَّ
لَا تُضْرِبَنَّ	لَا تُضْرِبَانِ	لَا تُضْرِبَنَّ	لَا تُضْرِبَنَّ	لَا تُضْرِبَنَّ	لَا تُضْرِبَنَّ
بحث نہی غائب معروف بانون تاکید ثقیلہ					
لَا يَضْرِبَنَّ	لَا يَضْرِبَانِ	لَا يَضْرِبَنَّ	لَا يَضْرِبَنَّ	لَا يَضْرِبَنَّ	لَا يَضْرِبَنَّ
لَا يَضْرِبَنَّ	لَا يَضْرِبَانِ	لَا يَضْرِبَنَّ	لَا يَضْرِبَنَّ	لَا يَضْرِبَنَّ	لَا يَضْرِبَنَّ
لَا أُضْرِبَنَّ	لَا نَضْرِبَنَّ	لَا أُضْرِبَنَّ	لَا نَضْرِبَنَّ	لَا أُضْرِبَنَّ	لَا نَضْرِبَنَّ
بحث نہی حاضر معروف بانون تاکید خفیفہ					
لَا تَضْرِبَنَّ	لَا تَضْرِبَنَّ	لَا تَضْرِبَنَّ	لَا تَضْرِبَنَّ	لَا تَضْرِبَنَّ	لَا تَضْرِبَنَّ
لَا تَضْرِبَنَّ	لَا تَضْرِبَنَّ	لَا تَضْرِبَنَّ	لَا تَضْرِبَنَّ	لَا تَضْرِبَنَّ	لَا تَضْرِبَنَّ
لَا أُضْرِبَنَّ	لَا نَضْرِبَنَّ	لَا أُضْرِبَنَّ	لَا نَضْرِبَنَّ	لَا أُضْرِبَنَّ	لَا نَضْرِبَنَّ
بحث نہی غائب معروف بانون تاکید خفیفہ					
لَا يَضْرِبَنَّ	لَا يَضْرِبَنَّ	لَا يَضْرِبَنَّ	لَا يَضْرِبَنَّ	لَا يَضْرِبَنَّ	لَا يَضْرِبَنَّ
لَا يَضْرِبَنَّ	لَا يَضْرِبَنَّ	لَا يَضْرِبَنَّ	لَا يَضْرِبَنَّ	لَا يَضْرِبَنَّ	لَا يَضْرِبَنَّ
لَا أُضْرِبَنَّ	لَا نَضْرِبَنَّ	لَا أُضْرِبَنَّ	لَا نَضْرِبَنَّ	لَا أُضْرِبَنَّ	لَا نَضْرِبَنَّ
بحث اسم فاعل					
ضَارِبٌ	ضَارِبَانِ	ضَارِبَةٌ	ضَارِبُونَ	ضَارِبَانِ	ضَارِبَاتٌ
بحث اسم مفعول					
مَضْرُوبٌ	مَضْرُوبَانِ	مَضْرُوبَةٌ	مَضْرُوبُونَ	مَضْرُوبَانِ	مَضْرُوبَاتٌ

باب سوئم

صرفِ صغیر فعل ثلاثی مجرد صحیح

از باب فَعَلَ یَفْعَلُ

چوں السَّمْعُ: سننا۔ علامت اس باب کی یہ ہے کہ ماضی کے عین کلمہ میں کسرہ اور مضارع کے عین کلمہ میں فتح ہوتا ہے۔

سَمِعَ یَسْمَعُ سَمْعًا فَهُوَ سَامِعٌ وَسَمِعَ یُسْمَعُ سَمْعًا فَذَاكَ مَسْمُوعٌ مَا سَمِعَ
مَا سَمِعَ لَمْ یَسْمَعْ لَمْ یُسْمَعْ لَا یَسْمَعُ لَا یُسْمَعُ لَنْ یَسْمَعَ لَنْ یُسْمَعَ
لِیُسْمَعَنَّ لِیُسْمَعَنَّ لِیُسْمَعَنَّ لِیُسْمَعَنَّ لِیُسْمَعَنَّ لِیُسْمَعَنَّ لِیُسْمَعَنَّ
لِیُسْمَعَنَّ لِیُسْمَعَنَّ لِیُسْمَعَنَّ لِیُسْمَعَنَّ لِیُسْمَعَنَّ لِیُسْمَعَنَّ لِیُسْمَعَنَّ
لِیُسْمَعَنَّ وَالنَّهْيُ عَنْهُ: لَا تَسْمَعُ لَا تُسْمَعُ لَا یَسْمَعُ لَا یُسْمَعُ لَا تَسْمَعَنَّ
لَا تُسْمَعَنَّ لَا یُسْمَعَنَّ لَا یُسْمَعَنَّ لَا تَسْمَعَنَّ لَا تُسْمَعَنَّ لَا یُسْمَعَنَّ
لَا یُسْمَعَنَّ الظَّرْفُ مِنْهُ: مَسْمَعٌ مَسْمَعَانِ مَسَامِعٌ وَمُسْمِيعٌ وَالْآلَةُ مِنْهُ:
مِسْمَعٌ مِسْمَعَانِ مَسَامِيعٌ وَمُسْمِيعٌ مِسْمَعَةٌ مِسْمَعَتَانِ مَسَامِيعٌ وَمُسْمِيعَةٌ
مِسْمَاعٌ مِسْمَاعَانِ مَسَامِيعٌ وَمُسْمِيعٌ أَفْعَلَ التَّفْضِيلُ الْمَذْكُورُ مِنْهُ: أَسْمَعُ
أَسْمَعَانِ أَسْمَعُونَ أَسَامِعُ وَأُسْمِيعُ وَالْمَوْثُ مِنْهُ: سُمِعِي سُمِعَيَانِ سُمْعِيَّاتٌ
سُمِعٌ وَسُمِيعِي.

مصادر: اَلْعِلْمُ (جاننا) اَلْحَمْدُ (تریف کرنا) الشُّرْبُ (پینا)

صرفِ کبیر

بحث اثبات فعل ماضی مجهول			بحث اثبات فعل ماضی معروف		
سَمِعُوا	سَمِعَا	سَمِعَ	سَمِعُوا	سَمِعَا	سَمِعَ
سَمِعْنَ	سَمِعَتَا	سَمِعَتْ	سَمِعْنَ	سَمِعَتَا	سَمِعَتْ
سَمِعْتُمْ	سَمِعْتُمَا	سَمِعْتُمْ	سَمِعْتُمْ	سَمِعْتُمَا	سَمِعْتُمْ
سَمِعْتُنَّ	سَمِعْتُمَا	سَمِعْتِ	سَمِعْتُنَّ	سَمِعْتُمَا	سَمِعْتِ
	سَمِعْنَا	سَمِعْتُ		سَمِعْنَا	سَمِعْتُ
بحث نفی فعل ماضی مجهول			بحث نفی فعل ماضی معروف		
مَا سَمِعُوا	مَا سَمِعَا	مَا سَمِعَ	مَا سَمِعُوا	مَا سَمِعَا	مَا سَمِعَ
مَا سَمِعْنَ	مَا سَمِعَتَا	مَا سَمِعَتْ	مَا سَمِعْنَ	مَا سَمِعَتَا	مَا سَمِعَتْ
مَا سَمِعْتُمْ	مَا سَمِعْتُمَا	مَا سَمِعْتُمْ	مَا سَمِعْتُمْ	مَا سَمِعْتُمَا	مَا سَمِعْتُمْ
مَا سَمِعْتُنَّ	مَا سَمِعْتُمَا	مَا سَمِعْتِ	مَا سَمِعْتُنَّ	مَا سَمِعْتُمَا	مَا سَمِعْتِ
	مَا سَمِعْنَا	مَا سَمِعْتُ		مَا سَمِعْنَا	مَا سَمِعْتُ
بحث اثبات فعل مضارع مجهول			بحث اثبات فعل مضارع معروف		
يُسَمِعُونَ	يُسَمِعَانِ	يُسَمِعُ	يُسَمِعُونَ	يُسَمِعَانِ	يُسَمِعُ
يُسَمِعْنَ	تُسَمِعَانِ	تُسَمِعُ	يُسَمِعْنَ	تُسَمِعَانِ	تُسَمِعُ
تُسَمِعُونَ	تُسَمِعَانِ	تُسَمِعُ	تُسَمِعُونَ	تُسَمِعَانِ	تُسَمِعُ
تُسَمِعِينَ	تُسَمِعَانِ	تُسَمِعِينَ	تُسَمِعِينَ	تُسَمِعَانِ	تُسَمِعِينَ
	نُسَمِعُ	أُسَمِعُ		نُسَمِعُ	أُسَمِعُ

بحث نفی فعل مضارع مجهول			بحث نفی فعل مضارع معروف		
لَا یُسْمَعُونَ	لَا یُسْمَعَانِ	لَا یُسْمَعُ	لَا یُسْمَعُونَ	لَا یُسْمَعَانِ	لَا یُسْمَعُ
لَا تُسْمَعْنَ	لَا تُسْمَعَانِ	لَا تُسْمَعُ	لَا یُسْمَعْنَ	لَا تُسْمَعَانِ	لَا تُسْمَعُ
لَا تُسْمَعُونَ	لَا تُسْمَعَانِ	لَا تُسْمَعُ	لَا تُسْمَعُونَ	لَا تُسْمَعَانِ	لَا تُسْمَعُ
لَا تُسْمَعِينَ	لَا تُسْمَعَانِ	لَا تُسْمَعِينَ	لَا تُسْمَعْنَ	لَا تُسْمَعَانِ	لَا تُسْمَعُ
	لَا نُسْمَعُ	لَا أُسْمَعُ		لَا نَسْمَعُ	لَا أُسْمَعُ
بحث نفی تاکید به لن در فعل مستقبل مجهول			بحث نفی تاکید به لن در فعل مستقبل معروف		
لَنْ یُسْمَعُوا	لَنْ یُسْمَعَا	لَنْ یُسْمَعَ	لَنْ یُسْمَعُوا	لَنْ یُسْمَعَا	لَنْ یُسْمَعَ
لَنْ یُسْمَعْنَ	لَنْ تُسْمَعَا	لَنْ تُسْمَعَ	لَنْ یُسْمَعْنَ	لَنْ تُسْمَعَا	لَنْ تُسْمَعَ
لَنْ تُسْمَعُوا	لَنْ تُسْمَعَا	لَنْ تُسْمَعَ	لَنْ تُسْمَعُوا	لَنْ تُسْمَعَا	لَنْ تُسْمَعَ
لَنْ تُسْمَعِی	لَنْ تُسْمَعَا	لَنْ تُسْمَعِی	لَنْ تُسْمَعْنَ	لَنْ تُسْمَعَا	لَنْ تُسْمَعُ
	لَنْ نُسْمَعَ	لَنْ أُسْمَعَ		لَنْ نَسْمَعَ	لَنْ أُسْمَعَ
بحث نفی جحد به لم در فعل مستقبل مجهول			بحث نفی جحد به لم در فعل مستقبل معروف		
لَمْ یُسْمَعُوا	لَمْ یُسْمَعَا	لَمْ یُسْمَعَ	لَمْ یُسْمَعُوا	لَمْ یُسْمَعَا	لَمْ یُسْمَعَ
لَمْ یُسْمَعْنَ	لَمْ تُسْمَعَا	لَمْ تُسْمَعَ	لَمْ یُسْمَعْنَ	لَمْ تُسْمَعَا	لَمْ تُسْمَعَ
لَمْ تُسْمَعُوا	لَمْ تُسْمَعَا	لَمْ تُسْمَعَ	لَمْ تُسْمَعُوا	لَمْ تُسْمَعَا	لَمْ تُسْمَعَ
لَمْ تُسْمَعِی	لَمْ تُسْمَعَا	لَمْ تُسْمَعِی	لَمْ تُسْمَعْنَ	لَمْ تُسْمَعَا	لَمْ تُسْمَعُ
	لَمْ نُسْمَعَ	لَمْ أُسْمَعَ		لَمْ نَسْمَعَ	لَمْ أُسْمَعَ

بحث لام تاکید بانون تاکید ثقیله در فعل مستقبل مجهول			بحث لام تاکید بانون تاکید ثقیله در فعل مستقبل معروف		
لِیُسْمَعَنَّ	لِیُسْمَعَانِ	لِیُسْمَعَنَّ	لِیُسْمَعَنَّ	لِیُسْمَعَانِ	لِیُسْمَعَنَّ
لَتُسْمَعَنَّ	لَتُسْمَعَانِ	لَتُسْمَعَنَّ	لَتُسْمَعَنَّ	لَتُسْمَعَانِ	لَتُسْمَعَنَّ
لَتُسْمَعَنَّ	لَتُسْمَعَانِ	لَتُسْمَعَنَّ	لَتُسْمَعَنَّ	لَتُسْمَعَانِ	لَتُسْمَعَنَّ
لَتُسْمَعَنَّ	لَتُسْمَعَانِ	لَتُسْمَعَنَّ	لَتُسْمَعَنَّ	لَتُسْمَعَانِ	لَتُسْمَعَنَّ
	لَنُسْمَعَنَّ	لَأُسْمَعَنَّ		لَنُسْمَعَنَّ	لَأُسْمَعَنَّ
بحث لام تاکید بانون تاکید خفیفه در فعل مستقبل مجهول			بحث لام تاکید بانون تاکید خفیفه در فعل مستقبل معروف		
لَتُسْمَعَنَّ	لِیُسْمَعَنَّ	لِیُسْمَعَنَّ	لَتُسْمَعَنَّ	لِیُسْمَعَنَّ	لِیُسْمَعَنَّ
لَتُسْمَعَنَّ	لَتُسْمَعَنَّ	لَتُسْمَعَنَّ	لَتُسْمَعَنَّ	لَتُسْمَعَنَّ	لَتُسْمَعَنَّ
	لَنُسْمَعَنَّ	لَأُسْمَعَنَّ		لَنُسْمَعَنَّ	لَأُسْمَعَنَّ
بحث امر حاضر مجهول			بحث امر حاضر معروف		
لِتُسْمَعُوا	لِتُسْمَعَا	لِتُسْمَعُ	اِسْمَعُوا	اِسْمَعَا	اِسْمَعْ
لِتُسْمَعَنَّ	لِتُسْمَعَا	لِتُسْمَعِی	اِسْمَعَنَّ	اِسْمَعَا	اِسْمَعِی
بحث امر غائب مجهول			بحث امر غائب معروف		
لِیُسْمَعُوا	لِیُسْمَعَا	لِیُسْمَعُ	لِیُسْمَعُوا	لِیُسْمَعَا	لِیُسْمَعُ
لِیُسْمَعَنَّ	لِتُسْمَعَا	لِتُسْمَعُ	لِیُسْمَعَنَّ	لِتُسْمَعَا	لِتُسْمَعُ
	لَنُسْمَعُ	لَأُسْمَعُ		لَنُسْمَعُ	لَأُسْمَعُ

بحث امر حاضر مجهول بانون تاکید ثقیله			بحث امر حاضر معروف بانون تاکید ثقیله		
لِئُسْمَعَنَّ	لِئُسْمَعَانِ	لِئُسْمَعَنَّ	اِسْمَعَنَّ	اِسْمَعَانِ	اِسْمَعَنَّ
لِئُسْمَعَنَّ	لِئُسْمَعَانِ	لِئُسْمَعَنَّ	اِسْمَعَنَّ	اِسْمَعَانِ	اِسْمَعَنَّ
بحث امر غائب مجهول بانون تاکید ثقیله			بحث امر غائب معروف بانون تاکید ثقیله		
لِئُسْمَعَنَّ	لِئُسْمَعَانِ	لِئُسْمَعَنَّ	لِئُسْمَعَنَّ	لِئُسْمَعَانِ	لِئُسْمَعَنَّ
لِئُسْمَعَنَّ	لِئُسْمَعَانِ	لِئُسْمَعَنَّ	لِئُسْمَعَنَّ	لِئُسْمَعَانِ	لِئُسْمَعَنَّ
	لِئُسْمَعَنَّ	لِئُسْمَعَنَّ		لِئُسْمَعَنَّ	لِئُسْمَعَنَّ
بحث امر حاضر مجهول بانون تاکید خفیفه			بحث امر حاضر معروف بانون تاکید خفیفه		
لِئُسْمَعَنَّ	لِئُسْمَعَنَّ	لِئُسْمَعَنَّ	اِسْمَعَنَّ	اِسْمَعَنَّ	اِسْمَعَنَّ
بحث امر غائب مجهول بانون تاکید خفیفه			بحث امر غائب معروف بانون تاکید خفیفه		
لِئُسْمَعَنَّ	لِئُسْمَعَنَّ	لِئُسْمَعَنَّ	لِئُسْمَعَنَّ	لِئُسْمَعَنَّ	لِئُسْمَعَنَّ
	لِئُسْمَعَنَّ	لِئُسْمَعَنَّ		لِئُسْمَعَنَّ	لِئُسْمَعَنَّ
بحث نهی حاضر مجهول			بحث نهی حاضر معروف		
لَا تُسْمَعُوا	لَا تُسْمَعَا	لَا تُسْمَعُ	لَا تُسْمَعُوا	لَا تُسْمَعَا	لَا تُسْمَعُ
لَا تُسْمَعَنَّ	لَا تُسْمَعَا	لَا تُسْمَعِي	لَا تُسْمَعَنَّ	لَا تُسْمَعَا	لَا تُسْمَعِي
بحث نهی غائب مجهول			بحث نهی غائب معروف		
لَا يُسْمَعُوا	لَا يُسْمَعَا	لَا يُسْمَعُ	لَا يُسْمَعُوا	لَا يُسْمَعَا	لَا يُسْمَعُ
لَا يُسْمَعَنَّ	لَا تُسْمَعَا	لَا تُسْمَعُ	لَا يُسْمَعَنَّ	لَا تُسْمَعَا	لَا يُسْمَعُ
	لَا تُسْمَعُ	لَا تُسْمَعُ		لَا تُسْمَعُ	لَا تُسْمَعُ

بحث نہی حاضر معروف بانون تاکید ثقیلہ					
لَا تُسْمَعَنَّ	لَا تُسْمَعَانِ	لَا تُسْمَعَنَّ	لَا تُسْمَعَنَّ	لَا تُسْمَعَنَّ	لَا تُسْمَعَنَّ
لَا تُسْمَعَنَّ	لَا تُسْمَعَانِ	لَا تُسْمَعَنَّ	لَا تُسْمَعَنَّ	لَا تُسْمَعَنَّ	لَا تُسْمَعَنَّ
بحث نہی غائب معروف بانون تاکید ثقیلہ					
لَا یُسْمَعَنَّ	لَا یُسْمَعَانِ	لَا یُسْمَعَنَّ	لَا یُسْمَعَنَّ	لَا یُسْمَعَنَّ	لَا یُسْمَعَنَّ
لَا تُسْمَعَنَّ	لَا تُسْمَعَانِ	لَا تُسْمَعَنَّ	لَا تُسْمَعَنَّ	لَا تُسْمَعَنَّ	لَا تُسْمَعَنَّ
لَا أُسْمَعَنَّ	لَا نُسْمَعَنَّ	لَا أُسْمَعَنَّ	لَا نُسْمَعَنَّ	لَا أُسْمَعَنَّ	لَا نُسْمَعَنَّ
بحث نہی حاضر مجہول بانون تاکید خفیفہ					
لَا تُسْمَعَنَّ	لَا تُسْمَعَنَّ	لَا تُسْمَعَنَّ	لَا تُسْمَعَنَّ	لَا تُسْمَعَنَّ	لَا تُسْمَعَنَّ
بحث نہی غائب مجہول بانون تاکید خفیفہ					
لَا یُسْمَعَنَّ	لَا یُسْمَعَنَّ	لَا یُسْمَعَنَّ	لَا یُسْمَعَنَّ	لَا یُسْمَعَنَّ	لَا یُسْمَعَنَّ
لَا أُسْمَعَنَّ	لَا نُسْمَعَنَّ	لَا أُسْمَعَنَّ	لَا نُسْمَعَنَّ	لَا أُسْمَعَنَّ	لَا نُسْمَعَنَّ
بحث اسم فاعل					
سَامِعٌ	سَامِعَانِ	سَامِعَةٌ	سَامِعُونَ	سَامِعَانِ	سَامِعَاتُ
بحث اسم مفعول					
مَسْمُوعٌ	مَسْمُوعَانِ	مَسْمُوعَةٌ	مَسْمُوعُونَ	مَسْمُوعَانِ	مَسْمُوعَاتُ

باب چہارم

صرفِ صغیر فعل ثلاثی مجرد صحیح

از باب فَعَلَ یَفْعَلُ

چوں اَلْفَتْحُ: کھولنا۔ علامت اس باب کی دو ہیں۔ اول یہ کہ عین کلمہ ماضی اور مضارع میں مفتوح۔ دوسرے یہ کہ عین کلمہ یا لام کلمہ میں ایک حرف حلقی ہو اور حرف حلقی چھ ہیں:

۱۔ ہمزہ ۲۔ ح ۳۔ خ ۴۔ ہ ۵۔ ع ۶۔ غ ۷۔

حرف حلقی شش بود اے نورِ عین

ہمزہ ہاء و حاء و خاء و عین و غین

فَتَحَ یَفْتَحُ فَتَحًا فَهُوَ فَاتِحٌ وَ فُتِحَ یُفْتَحُ فَتَحًا فَذَاكَ مَفْتُوحٌ مَا فَتَحَ مَا فُتِحَ
لَمْ یَفْتَحْ لَمْ یُفْتَحْ لَا یَفْتَحْ لَا یُفْتَحْ لَنْ یُفْتَحَ لَنْ یُفْتَحَ لَیْفَتَحَنَّ لَیْفَتَحَنَّ
لَیْفَتَحَنَّ لَیْفَتَحَنَّ الْأَمْرُ مِنْهُ: اِفْتَحْ لَتُفْتَحَ لَیْفَتَحَ لَیْفَتَحَ اِفْتَحَنَّ لَتُفْتَحَنَّ
لَیْفَتَحَنَّ لَیْفَتَحَنَّ اِفْتَحَنَّ لَتُفْتَحَنَّ لَیْفَتَحَنَّ لَیْفَتَحَنَّ وَالنَّهْيُ عَنْهُ: لَا تَفْتَحْ
لَا تُفْتَحْ لَا یَفْتَحْ لَا یُفْتَحْ لَا تَفْتَحَنَّ لَا تُفْتَحَنَّ لَا یَفْتَحَنَّ لَا یُفْتَحَنَّ لَا تَفْتَحَنَّ
لَا تُفْتَحَنَّ لَا یَفْتَحَنَّ لَا یُفْتَحَنَّ الظَّرْفُ مِنْهُ: مَفْتَحٌ مَفْتَحَانِ مَفَاتِحُ وَ مُفْتِیْحٌ
وَ الْآلَةُ مِنْهُ: مِفْتَاحٌ مِفْتَاحَانِ مَفَاتِیحُ وَ مُفْتِیْحَةٌ مِفْتَاحَتَانِ مَفَاتِیحُ وَ مُفْتِیْحَةٌ
مِفْتَاحٌ مِفْتَاحَانِ مَفَاتِیحُ وَ مُفْتِیْحٌ أَفْعَلَ التَّفْضِيلُ الْمَذْكُورُ مِنْهُ: أَفْتَحْ أَفْتَحَانِ
أَفْتَحُونَ أَفَاتِحُ وَ أُفِیْتُحُ وَ الْمُؤَنَّثُ مِنْهُ: فُتِّحِ فُتِّحَانِ فُتْحَايَاتُ فُتْحٌ وَ فُتِّیْحِ.

مصادر: الْمَنْعُ (روکنا) الصَّبْغُ (رنگنا) الرَّهْنُ (رہن رکھنا)

باب پنجم

صرفِ صغیر فعل ثلاثی مجرد صحیح

از باب فَعَلَ یَفْعُلُ

چوں الْکَرُمُ: بزرگ ہونا۔

علامت اس باب کی یہ ہے کہ عین کلمہ ماضی اور مضارع کا مضموم۔

کَرُمَ یُکْرُمُ کَرَمًا فَهُوَ کَرِیمٌ وَ کَرِمَ یُکْرِمُ کَرَمًا فَذَاکَ مَكْرُومٌ مَا کَرُمَ مَا کَرِمَ
لَمْ یُکْرَمْ لَمْ یُکْرَمْ لَا یُکْرَمْ لَا یُکْرَمْ لَنْ یُکْرَمْ لَنْ یُکْرَمْ لَیْکْرَمَنَّ لَیْکْرَمَنَّ
لَیْکْرَمَنَّ لَیْکْرَمَنَّ الْأَمْرُ مِنْهُ: أَکْرَمُ لِتُکْرِمَ لِیُکْرِمَ أَکْرَمَنَّ لِتُکْرَمَنَّ
لَیْکْرَمَنَّ لَیْکْرَمَنَّ أَکْرَمَنَّ لِتُکْرَمَنَّ لَیْکْرَمَنَّ لَیْکْرَمَنَّ وَالنَّهْيُ عَنْهُ: لَا تُکْرَمْ
لَا تُکْرَمْ لَا یُکْرَمْ لَا یُکْرَمْ لَا تُکْرَمَنَّ لَا تُکْرَمَنَّ لَا یُکْرَمَنَّ لَا یُکْرَمَنَّ
لَا تُکْرَمَنَّ لَا تُکْرَمَنَّ لَا یُکْرَمَنَّ لَا یُکْرَمَنَّ الظَّرْفُ مِنْهُ: مَكْرَمٌ مَكْرَمَانِ
مَكْرَامٌ وَ مُکْرِیمٌ وَ الْآلَةُ مِنْهُ: مِکْرَمٌ مِکْرَمَانِ مِکَارِمٌ وَ مُکْرِیمٌ مِکْرَمَةٌ
مِکْرَمَتَانِ مِکَارِمٌ وَ مُکْرِیمَةٌ مِکْرَامٌ مِکْرَامَانِ مِکَارِیمٌ وَ مُکْرِیمٌ أَفْعَلُ
التَّفْضِيلُ الْمَذْکُورُ مِنْهُ: أَکْرَمُ أَکْرَمَانِ أَکْرَمُونَ أَکَارِمٌ وَ أَکْرِیمٌ وَ الْمُؤَنَّثُ
مِنْهُ: کُرْمِی کُرْمِیَانِ کُرْمِیَاتٌ کُرْمٌ وَ کُرِیمِی.

مصادر: الْکَرَامَةُ (بزرگ ہونا) الْقُرْبُ (نزدیک ہونا) الْبُعْدُ (دور ہونا)

باب ششم

صرفِ صغیر ثلاثی مجرد صحیح

از باب فَعَلَ یَفْعُلُ

چوں اَلْحَسْبُ: گمان کرنا۔

علامت اس باب کی یہ ہے کہ عین کلمہ ماضی اور مضارع کا مکسور۔

حَسِبَ یَحْسِبُ حَسْبًا فَهُوَ حَاسِبٌ وَ حُسِبَ یُحْسَبُ حَسْبًا فَذَاكَ
 مَحْسُوبٌ مَا حَسِبَ مَا حُسِبَ لَمْ یَحْسِبْ لَمْ یُحْسَبْ لَا یَحْسِبُ
 لَا یُحْسَبُ لَنْ یَحْسِبَ لَنْ یُحْسِبَ لَیَحْسِبَنَّ لَیُحْسَبَنَّ لَیَحْسِبَنَّ لَیُحْسَبَنَّ
 الْأَمْرُ مِنْهُ: اِحْسِبْ لِتُحْسِبَ لَیَحْسِبَ لَیُحْسَبَ اِحْسِبَنَّ لِتُحْسِبَنَّ لَیُحْسِبَنَّ
 لَیُحْسَبَنَّ اِحْسِبَنَّ لِتُحْسِبَنَّ لَیُحْسِبَنَّ لَیُحْسَبَنَّ وَالنَّهْيُ عَنْهُ: لَا تُحْسِبْ
 لَا تُحْسَبْ لَا یَحْسِبْ لَا یُحْسَبْ لَا تُحْسِبَنَّ لَا تُحْسَبَنَّ لَا یَحْسِبَنَّ لَا یُحْسَبَنَّ
 لَا یَحْسِبَنَّ لَا تُحْسِبَنَّ لَا تُحْسَبَنَّ لَا یَحْسِبَنَّ لَا یُحْسَبَنَّ الظَّرْفُ مِنْهُ:
 مَحْسِبٌ مَحْسِبَانِ مَحَاسِبٌ وَمُحَاسِبٌ وَالْآلَةُ مِنْهُ: مَحْسَبٌ مَحْسَبَانِ
 مَحَاسِبٌ وَمُحَاسِبٌ مُحَسِبَةٌ مُحَسِبَتَانِ مَحَاسِبٌ وَمُحَسِبَةٌ مُحَسِبَاتٌ
 مُحَسِبَاتَانِ مَحَاسِبٌ وَمُحَاسِبٌ أَفْعَلَ التَّفْضِيلُ الْمَذْكُورُ مِنْهُ: أَحْسَبُ
 أَحْسَبَانِ أَحْسَبُونَ أَحَاسِبٌ وَأَحْيَسِبُ وَالْمَوْثُ مِنْهُ: حُسْبَى حُسْبَيَانِ
 حُسْبَيَاتٌ حُسْبٌ وَ حُسْبِي.

ثلاثی مزید فیہ باہمزہ وصل کے نوباب ہیں باب اول

صرفِ صغیر فعل ثلاثی مزید فیہ صحیح

از باب اِفْتَعَالَ

چوں اَلَا جُتَنَبْتُ: پرہیز کرنا۔

علامت اس باب کی یہ ہے کہ اس کی ماضی میں پانچ حرف ہوتے ہیں۔ تین اصلی اور دو زائد۔ یعنی شروع میں ہمزہ وصلی اور تیسری جگہ تا۔

اَجْتَنَبَ يَجْتَنِبُ اجْتِنَابًا فَهُوَ مُجْتَنَبٌ وَّ اُجْتَنِبَ يُجْتَنَبُ اجْتِنَابًا فِذَاكَ
مُجْتَنَبٌ مَا اجْتَنَبَ مَا اُجْتَنِبَ لَمْ يَجْتَنِبْ لَمْ يُجْتَنَبْ لَا يَجْتَنِبْ لَا يُجْتَنَبُ
لَنْ يَجْتَنِبَ لَنْ يُجْتَنَبَ لِيَجْتَنِبَ لِيَجْتَنِبَ لِيَجْتَنِبَ لِيَجْتَنِبَ لِيَجْتَنِبَ
اجْتَنِبْ لِتَجْتَنِبَ لِيَجْتَنِبَ لِيَجْتَنِبَ اجْتَنِبْ لِتَجْتَنِبَ لِيَجْتَنِبَ لِيَجْتَنِبَ
اجْتَنِبْ لِتَجْتَنِبَ لِيَجْتَنِبَ لِيَجْتَنِبَ والنهي عنه: لَا تَجْتَنِبْ لَا تُجْتَنَبْ
لَا يَجْتَنِبْ لَا يُجْتَنَبْ لَا تَجْتَنِبْ لَا تُجْتَنِبْ لَا يَجْتَنِبْ لَا يُجْتَنِبْ لَا تَجْتَنِبْ
لَا تُجْتَنِبْ لَا يَجْتَنِبْ لَا يُجْتَنِبْ الظرف منه: مُجْتَنَبٌ مُجْتَنَبَانِ مُجْتَنَبَاتٌ.

مصادر: اَلَا كُتِسَابُ (کمانا) اَلَا قُبَّاسُ (چھانٹنا) اَلَا قُتِرَانُ (نزدیک ہونا)

صرفِ کبیر

بحث اثبات فعل ماضی مجہول			بحث اثبات فعل ماضی معروف		
اُجْتَنِبُوا	اُجْتَنِبَا	اُجْتَنِبْ	اجْتَنَبُوا	اجْتَنَبَا	اجْتَنَبْ

اُجْتَنِبْتُ	اُجْتَنَبْتُ	اُجْتَنَبْتُ	اُجْتَنَبْتُ	اُجْتَنَبْتُ	اُجْتَنَبْتُ
اُجْتَنَبْتُ	اُجْتَنَبْتُ	اُجْتَنَبْتُ	اُجْتَنَبْتُ	اُجْتَنَبْتُ	اُجْتَنَبْتُ
اُجْتَنَبْتُ	اُجْتَنَبْتُ	اُجْتَنَبْتُ	اُجْتَنَبْتُ	اُجْتَنَبْتُ	اُجْتَنَبْتُ
اُجْتَنَبْتُ	اُجْتَنَبْتُ	اُجْتَنَبْتُ	اُجْتَنَبْتُ	اُجْتَنَبْتُ	اُجْتَنَبْتُ

تنبیہ: بحث فعل ماضی معروف و مجہول کے اوّل میں ”مَا“ نفی کا لگا دیں تو فعل ماضی منفی بن جائے گا۔

بحث اثبات فعل مضارع مجہول			بحث اثبات فعل مضارع معروف		
يُجْتَنَبُ	يُجْتَنَبُ	يُجْتَنَبُ	يُجْتَنَبُ	يُجْتَنَبُ	يُجْتَنَبُ
تُجْتَنَبُ	تُجْتَنَبُ	تُجْتَنَبُ	تُجْتَنَبُ	تُجْتَنَبُ	تُجْتَنَبُ
تُجْتَنَبُ	تُجْتَنَبُ	تُجْتَنَبُ	تُجْتَنَبُ	تُجْتَنَبُ	تُجْتَنَبُ
تُجْتَنَبُ	تُجْتَنَبُ	تُجْتَنَبُ	تُجْتَنَبُ	تُجْتَنَبُ	تُجْتَنَبُ
اُجْتَنَبُ	اُجْتَنَبُ	اُجْتَنَبُ	اُجْتَنَبُ	اُجْتَنَبُ	اُجْتَنَبُ

تنبیہ: بحث اثبات فعل مضارع معروف و مجہول کے اول میں ”لَا“ نفی لگا دیں تو فعل مضارع منفی بن جائے گا۔

بحث نفی تاکید بن در فعل مستقبل مجہول			بحث نفی تاکید بن در فعل مستقبل معروف		
لَنْ يُجْتَنَبَ	لَنْ يُجْتَنَبَ	لَنْ يُجْتَنَبَ	لَنْ يُجْتَنَبَ	لَنْ يُجْتَنَبَ	لَنْ يُجْتَنَبَ
لَنْ تُجْتَنَبَ	لَنْ تُجْتَنَبَ	لَنْ تُجْتَنَبَ	لَنْ تُجْتَنَبَ	لَنْ تُجْتَنَبَ	لَنْ تُجْتَنَبَ
لَنْ تُجْتَنَبَ	لَنْ تُجْتَنَبَ	لَنْ تُجْتَنَبَ	لَنْ تُجْتَنَبَ	لَنْ تُجْتَنَبَ	لَنْ تُجْتَنَبَ
لَنْ تُجْتَنَبَ	لَنْ تُجْتَنَبَ	لَنْ تُجْتَنَبَ	لَنْ تُجْتَنَبَ	لَنْ تُجْتَنَبَ	لَنْ تُجْتَنَبَ

لَنْ أُجْتَنَّبَ			لَنْ نُجْتَنَّبَ		
بحث نفی جہد بہ لم در فعل مستقبل معروف			بحث نفی جہد بہ لم در فعل مستقبل مجهول		
لَمْ يُجْتَنَّبْ	لَمْ يُجْتَنَّبَا	لَمْ يُجْتَنَّبُوا	لَمْ يُجْتَنَّبْ	لَمْ يُجْتَنَّبَا	لَمْ يُجْتَنَّبُوا
لَمْ تُجْتَنَّبْ	لَمْ تُجْتَنَّبَا	لَمْ يُجْتَنَّبَنَّ	لَمْ تُجْتَنَّبْ	لَمْ تُجْتَنَّبَا	لَمْ يُجْتَنَّبَنَّ
لَمْ تَجْتَنَّبْ	لَمْ تَجْتَنَّبَا	لَمْ تَجْتَنَّبُوا	لَمْ تَجْتَنَّبْ	لَمْ تَجْتَنَّبَا	لَمْ تَجْتَنَّبُوا
لَمْ تَجْتَنَّبِي	لَمْ تَجْتَنَّبَا	لَمْ تَجْتَنَّبَنَّ	لَمْ تَجْتَنَّبِي	لَمْ تَجْتَنَّبَا	لَمْ تَجْتَنَّبَنَّ
لَمْ أُجْتَنَّبْ	لَمْ نُجْتَنَّبْ		لَمْ أُجْتَنَّبْ	لَمْ نُجْتَنَّبْ	
بحث لام تاکید بانون تاکید ثقیلہ معروف			بحث لام تاکید بانون تاکید ثقیلہ مجهول		
لَيُجْتَنَّبَنَّ	لَيُجْتَنَّبَانِ	لَيُجْتَنَّبُنَّ	لَيُجْتَنَّبَنَّ	لَيُجْتَنَّبَانِ	لَيُجْتَنَّبُنَّ
لَتَجْتَنَّبَنَّ	لَتَجْتَنَّبَانِ	لَتَجْتَنَّبُنَّ	لَتَجْتَنَّبَنَّ	لَتَجْتَنَّبَانِ	لَتَجْتَنَّبُنَّ
لَتَجْتَنَّبَنَّ	لَتَجْتَنَّبَانِ	لَتَجْتَنَّبُنَّ	لَتَجْتَنَّبَنَّ	لَتَجْتَنَّبَانِ	لَتَجْتَنَّبُنَّ
لَتَجْتَنَّبَنَّ	لَتَجْتَنَّبَانِ	لَتَجْتَنَّبُنَّ	لَتَجْتَنَّبَنَّ	لَتَجْتَنَّبَانِ	لَتَجْتَنَّبُنَّ
لَأُجْتَنَّبَنَّ	لَأُجْتَنَّبَانِ	لَأُجْتَنَّبُنَّ	لَأُجْتَنَّبَنَّ	لَأُجْتَنَّبَانِ	لَأُجْتَنَّبُنَّ
بحث لام تاکید بانون تاکید خفیفہ معروف			بحث لام تاکید بانون تاکید خفیفہ مجهول		
لَيُجْتَنَّبَنَّ	لَيُجْتَنَّبَانِ	لَيُجْتَنَّبُنَّ	لَيُجْتَنَّبَنَّ	لَيُجْتَنَّبَانِ	لَيُجْتَنَّبُنَّ
لَتَجْتَنَّبَنَّ	لَتَجْتَنَّبَانِ	لَتَجْتَنَّبُنَّ	لَتَجْتَنَّبَنَّ	لَتَجْتَنَّبَانِ	لَتَجْتَنَّبُنَّ
لَأُجْتَنَّبَنَّ	لَأُجْتَنَّبَانِ	لَأُجْتَنَّبُنَّ	لَأُجْتَنَّبَنَّ	لَأُجْتَنَّبَانِ	لَأُجْتَنَّبُنَّ
لَنُجْتَنَّبَنَّ		لَنُجْتَنَّبُنَّ	لَنُجْتَنَّبَنَّ		لَنُجْتَنَّبُنَّ
بحث امر حاضر معروف			بحث امر حاضر مجهول		
اجْتَنَّبْ	اجْتَنَّبَا	اجْتَنَّبُوا	اجْتَنَّبْ	اجْتَنَّبَا	اجْتَنَّبُوا

اِجْتَنِبِي	اِجْتَنِبَا	اِجْتَنِبْنَ	لِجْتَنِبِي	لِجْتَنِبَا	لِجْتَنِبْنَ
بحث امر غائب معروف			بحث امر غائب مجهول		
لِيَجْتَنِبْ	لِيَجْتَنِبَا	لِيَجْتَنِبُوا	لِيَجْتَنِبْ	لِيَجْتَنِبَا	لِيَجْتَنِبُوا
لَتَجْتَنِبْ	لَتَجْتَنِبَا	لَتَجْتَنِبْنَ	لَتَجْتَنِبْ	لَتَجْتَنِبَا	لَتَجْتَنِبْنَ
لَا تُجْتَنِبْ	لَا تُجْتَنِبْ		لَا تُجْتَنِبْ	لَا تُجْتَنِبْ	
بحث امر حاضر معروف بانون تاکید ثقیله			بحث امر حاضر مجهول بانون تاکید ثقیله		
اِجْتَنِبْنَ	اِجْتَنِبَانِ	اِجْتَنِبُنْ	لِجْتَنِبْنَ	لِجْتَنِبَانِ	لِجْتَنِبُنْ
اِجْتَنِبْنَ	اِجْتَنِبَانِ	اِجْتَنِبُنْ	لِجْتَنِبْنَ	لِجْتَنِبَانِ	لِجْتَنِبُنْ
بحث امر غائب معروف بانون تاکید ثقیله			بحث امر غائب مجهول بانون تاکید ثقیله		
لِيَجْتَنِبْنَ	لِيَجْتَنِبَانِ	لِيَجْتَنِبُنْ	لِيَجْتَنِبْنَ	لِيَجْتَنِبَانِ	لِيَجْتَنِبُنْ
لَتَجْتَنِبْنَ	لَتَجْتَنِبَانِ	لَتَجْتَنِبُنْ	لَتَجْتَنِبْنَ	لَتَجْتَنِبَانِ	لَتَجْتَنِبُنْ
لَا تُجْتَنِبْنَ	لَا تُجْتَنِبْنَ		لَا تُجْتَنِبْنَ	لَا تُجْتَنِبْنَ	
بحث امر حاضر معروف بانون تاکید خفیفه			بحث امر حاضر مجهول بانون تاکید خفیفه		
اِجْتَنِبْنَ	اِجْتَنِبُنْ	اِجْتَنِبْنِ	لِجْتَنِبْنَ	لِجْتَنِبُنْ	لِجْتَنِبْنِ
اِجْتَنِبْنَ	اِجْتَنِبُنْ	اِجْتَنِبْنِ	لِجْتَنِبْنَ	لِجْتَنِبُنْ	لِجْتَنِبْنِ
بحث امر غائب معروف بانون تاکید خفیفه			بحث امر غائب مجهول بانون تاکید خفیفه		
لِيَجْتَنِبْنَ	لِيَجْتَنِبُنْ	لَتَجْتَنِبْنِ	لِيَجْتَنِبْنَ	لِيَجْتَنِبُنْ	لَتَجْتَنِبْنِ
لَا تُجْتَنِبْنَ	لَا تُجْتَنِبْنَ		لَا تُجْتَنِبْنَ	لَا تُجْتَنِبْنَ	
بحث نہی حاضر معروف			بحث نہی حاضر مجهول		
لَا تَجْتَنِبْ	لَا تَجْتَنِبَا	لَا تَجْتَنِبُوا	لَا تَجْتَنِبْ	لَا تَجْتَنِبَا	لَا تَجْتَنِبُوا

لَا تُجْتَنِبِي	لَا تُجْتَنِبَا	لَا تُجْتَنِبَنَّ	لَا تُجْتَنِبِي	لَا تُجْتَنِبَا	لَا تُجْتَنِبَنَّ
بحث نہی غائب معروف			بحث نہی غائب مجہول		
لَا يُجْتَنَبُ	لَا يُجْتَنِبَا	لَا يُجْتَنَبُوا	لَا يُجْتَنَبُ	لَا يُجْتَنِبَا	لَا يُجْتَنَبُوا
لَا تُجْتَنَبُ	لَا تُجْتَنِبَا	لَا يُجْتَنِبَنَّ	لَا تُجْتَنَبُ	لَا تُجْتَنِبَا	لَا يُجْتَنِبَنَّ
لَا أُجْتَنَبُ	لَا نُجْتَنَبُ		لَا أُجْتَنَبُ	لَا نُجْتَنَبُ	
بحث نہی حاضر معروف بانون تاکید ثقیلہ			بحث نہی حاضر مجہول بانون تاکید ثقیلہ		
لَا تُجْتَنِبَنَّ	لَا تُجْتَنِبَانِ	لَا تُجْتَنِبُنَّ	لَا تُجْتَنِبَنَّ	لَا تُجْتَنِبَانِ	لَا تُجْتَنِبُنَّ
لَا تُجْتَنِبَنَّ	لَا تُجْتَنِبَانِ	لَا تُجْتَنِبُنَّ	لَا تُجْتَنِبَنَّ	لَا تُجْتَنِبَانِ	لَا تُجْتَنِبُنَّ
لَا أُجْتَنِبَنَّ	لَا نُجْتَنِبَنَّ		لَا أُجْتَنِبَنَّ	لَا نُجْتَنِبَنَّ	
بحث نہی غائب معروف بانون تاکید ثقیلہ			بحث نہی غائب مجہول بانون تاکید ثقیلہ		
لَا يُجْتَنِبَنَّ	لَا يُجْتَنِبَانِ	لَا يُجْتَنِبُنَّ	لَا يُجْتَنِبَنَّ	لَا يُجْتَنِبَانِ	لَا يُجْتَنِبُنَّ
لَا تُجْتَنِبَنَّ	لَا تُجْتَنِبَانِ	لَا يُجْتَنِبُنَّ	لَا تُجْتَنِبَنَّ	لَا تُجْتَنِبَانِ	لَا يُجْتَنِبُنَّ
لَا أُجْتَنِبَنَّ	لَا نُجْتَنِبَنَّ		لَا أُجْتَنِبَنَّ	لَا نُجْتَنِبَنَّ	
بحث نہی حاضر معروف بانون تاکید خفیفہ			بحث نہی حاضر مجہول بانون تاکید خفیفہ		
لَا تُجْتَنِبَنَّ	لَا تُجْتَنِبُنَّ	لَا تُجْتَنِبَنَّ	لَا تُجْتَنِبَنَّ	لَا تُجْتَنِبُنَّ	لَا تُجْتَنِبَنَّ
لَا تُجْتَنِبَنَّ	لَا تُجْتَنِبُنَّ	لَا تُجْتَنِبَنَّ	لَا تُجْتَنِبَنَّ	لَا تُجْتَنِبُنَّ	لَا تُجْتَنِبَنَّ
لَا أُجْتَنِبَنَّ	لَا نُجْتَنِبَنَّ		لَا أُجْتَنِبَنَّ	لَا نُجْتَنِبَنَّ	
بحث اسم فاعل					
مُجْتَنَبٌ	مُجْتَنَبَانِ	مُجْتَنَبُونَ	مُجْتَنَبٌ	مُجْتَنَبَانِ	مُجْتَنَبُونَ

صرف کبیر

بحث اثبات فعل ماضی مجہول			بحث اثبات فعل ماضی معروف		
اُسْتَنْصِرُوا	اُسْتَنْصِرَا	اُسْتَنْصِرَ	اِسْتَنْصِرُوا	اِسْتَنْصِرَا	اِسْتَنْصِرَ
اُسْتَنْصِرُنَّ	اُسْتَنْصِرَتَا	اُسْتَنْصِرَتْ	اِسْتَنْصِرُنَّ	اِسْتَنْصِرَتَا	اِسْتَنْصِرَتْ
اُسْتَنْصِرْتُمْ	اُسْتَنْصِرْتُمَا	اُسْتَنْصِرْتُمْ	اِسْتَنْصِرْتُمْ	اِسْتَنْصِرْتُمَا	اِسْتَنْصِرْتُمْ
اُسْتَنْصِرْتُنَّ	اُسْتَنْصِرْتُمَا	اُسْتَنْصِرْتِ	اِسْتَنْصِرْتُنَّ	اِسْتَنْصِرْتُمَا	اِسْتَنْصِرْتِ
	اُسْتَنْصِرْنَا	اُسْتَنْصِرْتُ		اِسْتَنْصِرْنَا	اِسْتَنْصِرْتُ

تنبیہ: بحث اثبات فعل ماضی معروف و مجہول کے اوّل میں ”مَا“ نفی کا لگا دیں تو نفی فعل ماضی بن جائے گا۔

بحث اثبات فعل مضارع مجہول			بحث اثبات فعل مضارع معروف		
يُسْتَنْصِرُونَ	يُسْتَنْصِرَانِ	يُسْتَنْصِرُ	يَسْتَنْصِرُونَ	يَسْتَنْصِرَانِ	يَسْتَنْصِرُ
يُسْتَنْصِرُونَ	يُسْتَنْصِرَانِ	يُسْتَنْصِرُ	يَسْتَنْصِرُونَ	يَسْتَنْصِرَانِ	يَسْتَنْصِرُ
يُسْتَنْصِرُونَ	يُسْتَنْصِرَانِ	يُسْتَنْصِرُ	يَسْتَنْصِرُونَ	يَسْتَنْصِرَانِ	يَسْتَنْصِرُ
يُسْتَنْصِرُونَ	يُسْتَنْصِرَانِ	يُسْتَنْصِرُ	يَسْتَنْصِرُونَ	يَسْتَنْصِرَانِ	يَسْتَنْصِرُ
	يُسْتَنْصِرُنَا	يُسْتَنْصِرُ		يَسْتَنْصِرُنَا	يَسْتَنْصِرُ

تنبیہ: اس کے شروع میں ”لَا“ نفی کا لگا دینے سے مضارع منفی بن جائے گا۔

بحث نفی تاکید بہ لن در فعل مستقبل مجہول			بحث نفی تاکید بہ لن در فعل مستقبل معروف		
لَنْ يُسْتَنْصِرُوا	لَنْ يُسْتَنْصِرَا	لَنْ يُسْتَنْصِرَ	لَنْ يَسْتَنْصِرُوا	لَنْ يَسْتَنْصِرَا	لَنْ يَسْتَنْصِرَ
لَنْ يُسْتَنْصِرُونَ	لَنْ يُسْتَنْصِرَانِ	لَنْ يُسْتَنْصِرُ	لَنْ يَسْتَنْصِرُونَ	لَنْ يَسْتَنْصِرَانِ	لَنْ يَسْتَنْصِرُ

[illegible]

بحث امر حاضر مجهول			بحث امر حاضر معروف		
اِسْتَنْصِرْ	اِسْتَنْصِرَا	اِسْتَنْصِرُوا	اِسْتَنْصِرْ	اِسْتَنْصِرَا	اِسْتَنْصِرُوا
اِسْتَنْصِرِي	اِسْتَنْصِرَا	اِسْتَنْصِرِي	اِسْتَنْصِرِي	اِسْتَنْصِرَا	اِسْتَنْصِرِي
بحث امر غائب مجهول			بحث امر غائب معروف		
لِئَسْتَنْصِرْ	لِئَسْتَنْصِرَا	لِئَسْتَنْصِرُوا	لِئَسْتَنْصِرْ	لِئَسْتَنْصِرَا	لِئَسْتَنْصِرُوا
لِئَسْتَنْصِرِي	لِئَسْتَنْصِرَا	لِئَسْتَنْصِرِي	لِئَسْتَنْصِرِي	لِئَسْتَنْصِرَا	لِئَسْتَنْصِرِي
لَا اِسْتَنْصِرْ	لَا اِسْتَنْصِرَا	لَا اِسْتَنْصِرُوا	لَا اِسْتَنْصِرْ	لَا اِسْتَنْصِرَا	لَا اِسْتَنْصِرُوا
بحث امر حاضر مجهول بانون تا کید ثقیله			بحث امر حاضر معروف بانون تا کید ثقیله		
اِسْتَنْصِرَنَّ	اِسْتَنْصِرَانَّ	اِسْتَنْصِرُونَّ	اِسْتَنْصِرَنَّ	اِسْتَنْصِرَانَّ	اِسْتَنْصِرُونَّ
اِسْتَنْصِرِيَنَّ	اِسْتَنْصِرَانَّ	اِسْتَنْصِرِيَنَّ	اِسْتَنْصِرِيَنَّ	اِسْتَنْصِرَانَّ	اِسْتَنْصِرِيَنَّ
بحث امر غائب مجهول بانون تا کید ثقیله			بحث امر غائب معروف بانون تا کید ثقیله		
لِئَسْتَنْصِرَنَّ	لِئَسْتَنْصِرَانَّ	لِئَسْتَنْصِرُونَنَّ	لِئَسْتَنْصِرَنَّ	لِئَسْتَنْصِرَانَّ	لِئَسْتَنْصِرُونَنَّ
لِئَسْتَنْصِرِيَنَّ	لِئَسْتَنْصِرَانَّ	لِئَسْتَنْصِرِيَنَّ	لِئَسْتَنْصِرِيَنَّ	لِئَسْتَنْصِرَانَّ	لِئَسْتَنْصِرِيَنَّ
لَا اِسْتَنْصِرَنَّ	لَا اِسْتَنْصِرَانَّ	لَا اِسْتَنْصِرُونَنَّ	لَا اِسْتَنْصِرَنَّ	لَا اِسْتَنْصِرَانَّ	لَا اِسْتَنْصِرُونَنَّ
بحث امر حاضر مجهول بانون تا کید خفیفه			بحث امر حاضر معروف بانون تا کید خفیفه		
اِسْتَنْصِرُنَّ	اِسْتَنْصِرَانَّ	اِسْتَنْصِرُونَّ	اِسْتَنْصِرُنَّ	اِسْتَنْصِرَانَّ	اِسْتَنْصِرُونَّ
اِسْتَنْصِرِيَنَّ	اِسْتَنْصِرَانَّ	اِسْتَنْصِرِيَنَّ	اِسْتَنْصِرِيَنَّ	اِسْتَنْصِرَانَّ	اِسْتَنْصِرِيَنَّ
بحث امر غائب مجهول بانون تا کید خفیفه			بحث امر غائب معروف بانون تا کید خفیفه		
لِئَسْتَنْصِرُنَّ	لِئَسْتَنْصِرَانَّ	لِئَسْتَنْصِرُونَنَّ	لِئَسْتَنْصِرُنَّ	لِئَسْتَنْصِرَانَّ	لِئَسْتَنْصِرُونَنَّ
لِئَسْتَنْصِرِيَنَّ	لِئَسْتَنْصِرَانَّ	لِئَسْتَنْصِرِيَنَّ	لِئَسْتَنْصِرِيَنَّ	لِئَسْتَنْصِرَانَّ	لِئَسْتَنْصِرِيَنَّ
لَا اِسْتَنْصِرُنَّ	لَا اِسْتَنْصِرَانَّ	لَا اِسْتَنْصِرُونَنَّ	لَا اِسْتَنْصِرُنَّ	لَا اِسْتَنْصِرَانَّ	لَا اِسْتَنْصِرُونَنَّ

بحث نہی حاضر معروف			بحث نہی حاضر مجہول		
لَا تُسْتَنْصِرُ	لَا تُسْتَنْصِرَا	لَا تُسْتَنْصِرُوا	لَا تُسْتَنْصِرُ	لَا تُسْتَنْصِرَا	لَا تُسْتَنْصِرُوا
لَا تُسْتَنْصِرِي	لَا تُسْتَنْصِرَا	لَا تُسْتَنْصِرْنَ	لَا تُسْتَنْصِرِي	لَا تُسْتَنْصِرَا	لَا تُسْتَنْصِرْنَ
بحث نہی غائب معروف			بحث نہی غائب مجہول		
لَا يَسْتَنْصِرُ	لَا يَسْتَنْصِرَا	لَا يَسْتَنْصِرُوا	لَا يَسْتَنْصِرُ	لَا يَسْتَنْصِرَا	لَا يَسْتَنْصِرُوا
لَا تَسْتَنْصِرُ	لَا تَسْتَنْصِرَا	لَا تَسْتَنْصِرْنَ	لَا تَسْتَنْصِرُ	لَا تَسْتَنْصِرَا	لَا تَسْتَنْصِرْنَ
لَا أُسْتَنْصِرُ	لَا نُسْتَنْصِرُ		لَا أُسْتَنْصِرُ	لَا نُسْتَنْصِرُ	
بحث نہی حاضر معروف بانون تاکید ثقیلہ			بحث نہی حاضر مجہول بانون تاکید ثقیلہ		
لَا تَسْتَنْصِرَنَّ	لَا تَسْتَنْصِرَانِ	لَا تَسْتَنْصِرْنَ	لَا تَسْتَنْصِرَنَّ	لَا تَسْتَنْصِرَانِ	لَا تَسْتَنْصِرْنَ
لَا تَسْتَنْصِرِينَ	لَا تَسْتَنْصِرَانِ	لَا تَسْتَنْصِرْنَ	لَا تَسْتَنْصِرِينَ	لَا تَسْتَنْصِرَانِ	لَا تَسْتَنْصِرْنَ
بحث نہی غائب معروف بانون تاکید ثقیلہ			بحث نہی غائب مجہول بانون تاکید ثقیلہ		
لَا يَسْتَنْصِرَنَّ	لَا يَسْتَنْصِرَانِ	لَا يَسْتَنْصِرْنَ	لَا يَسْتَنْصِرَنَّ	لَا يَسْتَنْصِرَانِ	لَا يَسْتَنْصِرْنَ
لَا تَسْتَنْصِرَنَّ	لَا تَسْتَنْصِرَانِ	لَا تَسْتَنْصِرْنَ	لَا تَسْتَنْصِرَنَّ	لَا تَسْتَنْصِرَانِ	لَا تَسْتَنْصِرْنَ
لَا أُسْتَنْصِرَنَّ	لَا نُسْتَنْصِرَنَّ		لَا أُسْتَنْصِرَنَّ	لَا نُسْتَنْصِرَنَّ	
بحث نہی حاضر معروف بانون تاکید خفیفہ			بحث نہی حاضر مجہول بانون تاکید خفیفہ		
لَا تَسْتَنْصِرُنَّ	لَا تَسْتَنْصِرُنَّ	لَا تَسْتَنْصِرُنَّ	لَا تَسْتَنْصِرُنَّ	لَا تَسْتَنْصِرُنَّ	لَا تَسْتَنْصِرُنَّ
لَا تَسْتَنْصِرُنَّ	لَا تَسْتَنْصِرُنَّ	لَا تَسْتَنْصِرُنَّ	لَا تَسْتَنْصِرُنَّ	لَا تَسْتَنْصِرُنَّ	لَا تَسْتَنْصِرُنَّ
بحث نہی غائب معروف بانون تاکید خفیفہ			بحث نہی غائب مجہول بانون تاکید خفیفہ		
لَا يَسْتَنْصِرُنَّ	لَا يَسْتَنْصِرُنَّ	لَا يَسْتَنْصِرُنَّ	لَا يَسْتَنْصِرُنَّ	لَا يَسْتَنْصِرُنَّ	لَا يَسْتَنْصِرُنَّ
لَا تَسْتَنْصِرُنَّ	لَا تَسْتَنْصِرُنَّ	لَا تَسْتَنْصِرُنَّ	لَا تَسْتَنْصِرُنَّ	لَا تَسْتَنْصِرُنَّ	لَا تَسْتَنْصِرُنَّ
لَا أُسْتَنْصِرُنَّ	لَا نُسْتَنْصِرُنَّ		لَا أُسْتَنْصِرُنَّ	لَا نُسْتَنْصِرُنَّ	

بحث اسم فاعل					
مُسْتَنْصِرٌ	مُسْتَنْصِرَانِ	مُسْتَنْصِرَةٌ	مُسْتَنْصِرُونَ	مُسْتَنْصِرَاتُ	مُسْتَنْصِرَاتُ
بحث اسم مفعول					
مُسْتَنْصِرٌ	مُسْتَنْصِرَانِ	مُسْتَنْصِرَةٌ	مُسْتَنْصِرُونَ	مُسْتَنْصِرَاتُ	مُسْتَنْصِرَاتُ

باب سوم

صرف صغیر فعل ثلاثی مزید فیہ صحیح

از باب اِنْفَعَال

چوں اَلْاِنْفِطَارُ: پھٹنا۔ علامت اس باب کی یہ ہے کہ اس کی ماضی میں پانچ حرف ہوتے ہیں تین اصلی دوزائد، یعنی شروع میں ہمزہ وصلی اور دوسری جگہ نون۔

اِنْفَطَرَ يَنْفُطِرُ اِنْفِطَارًا فَهُوَ مُنْفَطِرٌ وَاُنْفُطِرُ يَنْفُطِرُ اِنْفِطَارًا فِذَاكَ مُنْفَطِرٌ
مَا اِنْفَطَرَ مَا اُنْفُطِرُ لَمْ يَنْفُطِرْ لَمْ يَنْفُطِرْ لَا يَنْفُطِرُ لَا يَنْفُطِرُ لَنْ يَنْفُطِرَ لَنْ يَنْفُطِرَ
لِيَنْفُطِرَنَّ لِيَنْفُطِرَنَّ لِيَنْفُطِرَنَّ لِيَنْفُطِرَنَّ لِيَنْفُطِرَنَّ لِيَنْفُطِرَنَّ لِيَنْفُطِرَنَّ
لِيَنْفُطِرَنَّ لِيَنْفُطِرَنَّ لِيَنْفُطِرَنَّ لِيَنْفُطِرَنَّ لِيَنْفُطِرَنَّ لِيَنْفُطِرَنَّ لِيَنْفُطِرَنَّ
لِيَنْفُطِرَنَّ وَالنَّهْيُ عَنْهُ: لَا تَنْفُطِرْ لَا تَنْفُطِرْ لَا تَنْفُطِرْ لَا تَنْفُطِرْ لَا تَنْفُطِرْ
لَا تَنْفُطِرَنَّ لَا يَنْفُطِرَنَّ لَا يَنْفُطِرَنَّ لَا تَنْفُطِرَنَّ لَا تَنْفُطِرَنَّ لَا يَنْفُطِرَنَّ
لَا يَنْفُطِرَنَّ الظرف منه: مُنْفَطِرٌ مُنْفَطِرَانِ مُنْفَطِرَاتُ.

مصادر: اَلْاِنْصِرَافُ (پھرنا) اَلْاِنْقِلَابُ (بدل جانا)

اَلْاِنْخِفَافُ (ہلکا ہونا)

تنبیہ: یہ باب لازم ہے اس کا مجہول اور اسم مفعول مستعمل نہیں ہوتا، مگر طالب علم کی آسانی کے لیے صرفِ صغیر میں لکھ دیا گیا ہے۔

صرفِ کبیر

بحث اثبات فعل ماضی معروف					
اِنْفَطَرْنَا	اِنْفَطَرْتُمْ	اِنْفَطَرْتُ	اِنْفَطَرْتُمَا	اِنْفَطَرْتُمَا	اِنْفَطَرْتُمْ
اِنْفَطَرْنَا	اِنْفَطَرْتُمْ	اِنْفَطَرْتُ	اِنْفَطَرْتُمَا	اِنْفَطَرْتُمَا	اِنْفَطَرْتُمْ

تنبیہ: اس کے شروع میں ”مَا“ لگا دو ماضی منفی بن جائے گا۔

بحث اثبات فعل مضارع معروف					
يَنْفَطِرُ	يَنْفَطِرَانِ	يَنْفَطِرُونَ	يَنْفَطِرُونَ	يَنْفَطِرَانِ	يَنْفَطِرُونَ
يَنْفَطِرُ	يَنْفَطِرَانِ	يَنْفَطِرُونَ	يَنْفَطِرُونَ	يَنْفَطِرَانِ	يَنْفَطِرُونَ

تنبیہ: اس کے شروع میں ”لَا“ لگا دینے سے مضارع منفی بن جائے گا۔

بحث نفی تاکید بہ لن در فعل مستقبل معروف					
لَنْ يَنْفَطِرَ	لَنْ يَنْفَطِرَا	لَنْ يَنْفَطِرُوا	لَنْ يَنْفَطِرُوا	لَنْ يَنْفَطِرَا	لَنْ يَنْفَطِرُوا
لَنْ يَنْفَطِرَ	لَنْ يَنْفَطِرَا	لَنْ يَنْفَطِرُوا	لَنْ يَنْفَطِرُوا	لَنْ يَنْفَطِرَا	لَنْ يَنْفَطِرُوا

بحث نفی جحد بہ لم در فعل مستقبل معروف

لَمْ يَنْفَطِرْ	لَمْ يَنْفَطِرَا	لَمْ يَنْفَطِرُوا	لَمْ يَنْفَطِرُوا	لَمْ يَنْفَطِرَا	لَمْ يَنْفَطِرُوا
-----------------	------------------	-------------------	-------------------	------------------	-------------------

لَمْ تَنْفَطِرْ	لَمْ تَنْفَطِرَا	لَمْ تَنْفَطِرُوا	لَمْ تَنْفَطِرِي	لَمْ تَنْفَطِرَا	لَمْ تَنْفَطِرْنَ
		لَمْ أَنْفَطِرْ	لَمْ نَنْفَطِرْ		
بحث لام تاکید بانون تاکید ثقیله معروف					
لَيَنْفَطِرَنَّ	لَيَنْفَطِرَانِ	لَيَنْفَطِرُنَّ	لَيَنْفَطِرُنَّ	لَيَنْفَطِرَانِ	لَيَنْفَطِرُنَّ
لَتَنْفَطِرَنَّ	لَتَنْفَطِرَانِ	لَتَنْفَطِرُنَّ	لَتَنْفَطِرُنَّ	لَتَنْفَطِرَانِ	لَتَنْفَطِرُنَّ
		لَأَنْفَطِرَنَّ	لَنْفَطِرَنَّ		
بحث لام تاکید بانون تاکید خفیفه معروف					
لَيَنْفَطِرُنَّ	لَيَنْفَطِرُنَّ	لَتَنْفَطِرُنَّ	لَتَنْفَطِرُنَّ	لَتَنْفَطِرُنَّ	لَتَنْفَطِرُنَّ
		لَأَنْفَطِرُنَّ	لَنْفَطِرُنَّ		
بحث امر حاضر معروف					
انْفَطِرْ	انْفَطِرَا	انْفَطِرُوا	انْفَطِرِي	انْفَطِرَا	انْفَطِرْنَ
بحث امر غائب معروف					
لَيَنْفَطِرْ	لَيَنْفَطِرَا	لَيَنْفَطِرُوا	لَتَنْفَطِرْ	لَتَنْفَطِرَا	لَيَنْفَطِرْنَ
		لَأَنْفَطِرْ	لَنْفَطِرْ		
بحث امر حاضر معروف بانون تاکید ثقیله					
انْفَطِرَنَّ	انْفَطِرَانِ	انْفَطِرُنَّ	انْفَطِرُنَّ	انْفَطِرَانِ	انْفَطِرُنَّ
بحث امر غائب معروف بانون تاکید ثقیله					
لَيَنْفَطِرَنَّ	لَيَنْفَطِرَانِ	لَيَنْفَطِرُنَّ	لَيَنْفَطِرُنَّ	لَيَنْفَطِرَانِ	لَيَنْفَطِرُنَّ
		لَأَنْفَطِرَنَّ	لَنْفَطِرَنَّ		

بحث امر حاضر معروف بانون تاکید خفیفہ					
	اِنْفَطِرُنْ	اِنْفَطِرُنْ	اِنْفَطِرُنْ		
بحث امر غائب معروف بانون تاکید خفیفہ					
لِیَنْفَطِرُنْ	لِیَنْفَطِرُنْ	لِیَنْفَطِرُنْ	لِیَنْفَطِرُنْ	لِیَنْفَطِرُنْ	
بحث نہی حاضر معروف					
لَا تَنْفَطِرْ	لَا تَنْفَطِرَا	لَا تَنْفَطِرُوا	لَا تَنْفَطِرِیْ	لَا تَنْفَطِرَا	لَا تَنْفَطِرُنْ
بحث نہی غائب معروف					
لَا یَنْفَطِرْ	لَا یَنْفَطِرَا	لَا یَنْفَطِرُوا	لَا تَنْفَطِرْ	لَا تَنْفَطِرَا	لَا تَنْفَطِرُنْ
		لَا اَنْفَطِرْ	لَا نَنْفَطِرْ		
بحث نہی حاضر معروف بانون تاکید ثقیلہ					
لَا تَنْفَطِرَنَّ	لَا تَنْفَطِرَانِ	لَا تَنْفَطِرُنَّ	لَا تَنْفَطِرِنَّ	لَا تَنْفَطِرَانِ	لَا تَنْفَطِرَنَّ
بحث نہی غائب معروف بانون تاکید ثقیلہ					
لَا یَنْفَطِرَنَّ	لَا یَنْفَطِرَانِ	لَا یَنْفَطِرُنَّ	لَا تَنْفَطِرَنَّ	لَا تَنْفَطِرَانِ	لَا یَنْفَطِرَنَّ
		لَا اَنْفَطِرَنَّ	لَا نَنْفَطِرَنَّ		
بحث نہی حاضر معروف بانون تاکید خفیفہ					
	لَا تَنْفَطِرُنْ	لَا تَنْفَطِرُنْ	لَا تَنْفَطِرُنْ		
بحث نہی غائب معروف بانون تاکید خفیفہ					
لَا یَنْفَطِرُنْ	لَا یَنْفَطِرُنْ	لَا تَنْفَطِرُنْ	لَا اَنْفَطِرُنْ	لَا نَنْفَطِرُنْ	
بحث اسم ظرف					
	مُنْفَطِرًا	مُنْفَطِرَانِ	مُنْفَطِرَاتُ		

باب چہارم

صرفِ صغیر فعل ثلاثی مزید فیہ صحیح

از باب افعلال

چوں الْأَحْمِرَارُ: سرخ ہونا۔

علامت اس باب کی یہ ہے کہ اس کی ماضی میں پانچ حرف ہوتے ہیں۔ تین اصلی اور دو زائد، یعنی شروع میں ہمزہ وصلی اور لام کلمہ مکرر مشدد۔

[illegible]

مصادر: الْأَخْضَرَارُ (سبز ہونا)   الْأَغْبَارُ (غبار آلودہ ہونا)

الْبِلْقَاقُ (ابلق ہونا گھوڑے کا)

تنبیہ: یہ باب لازمی ہے۔

صرف کبیر

بحث اثبات فعل ماضی معروف					
اِحْمَرَّ	اِحْمَرَّا	اِحْمَرُّوْا	اِحْمَرَّتْ	اِحْمَرَّتَا	اِحْمَرَّرْنَ
اِحْمَرَرْتُ	اِحْمَرَرْتُمَا	اِحْمَرَرْتُمْ	اِحْمَرَرْتُ	اِحْمَرَرْتُمَا	اِحْمَرَرْتُنَّ
		اِحْمَرَرْتُ	اِحْمَرَرْنَا		

تنبیہ: اس کے شروع میں ”ما“ نفی کا لگا دینے سے ماضی منفی بن جائے گا۔

بحث اثبات فعل مضارع معروف					
يَحْمَرُّ	يَحْمَرَّانِ	يَحْمَرُّوْنَ	تَحْمَرُّ	تَحْمَرَّانِ	يَحْمَرِّرْنَ
تَحْمَرُّ	تَحْمَرَّانِ	تَحْمَرُّوْنَ	تَحْمَرِّينِ	تَحْمَرَّانِ	تَحْمَرِّرْنَ
		أَحْمَرُّ	نَحْمَرُّ		

تنبیہ: اس کے شروع میں ”لا“ نفی کا لگا دینے سے مضارع منفی بن جائے گا۔

بحث نفی تاکید بہ لن در فعل مستقبل معروف					
لَنْ يَحْمَرَّ	لَنْ يَحْمَرَّا	لَنْ يَحْمَرُّوْا	لَنْ تَحْمَرَّ	لَنْ تَحْمَرَّا	لَنْ يَحْمَرِّرْنَ
لَنْ تَحْمَرَّ	لَنْ تَحْمَرَّا	لَنْ تَحْمَرُّوْا	لَنْ تَحْمَرِّي	لَنْ تَحْمَرَّا	لَنْ تَحْمَرِّرْنَ
		لَنْ أَحْمَرَّ	لَنْ نَحْمَرَّ		

بحث نفی جہد بہ لم در فعل مستقبل معروف					
لَمْ يَحْمَرَّ	لَمْ يَحْمَرَّا	لَمْ يَحْمَرُّوْا	لَمْ يَحْمَرَّ	لَمْ يَحْمَرَّا	لَمْ يَحْمَرِّرْنَ
لَمْ تَحْمَرَّ	لَمْ تَحْمَرَّا	لَمْ تَحْمَرُّوْا	لَمْ تَحْمَرِّي	لَمْ تَحْمَرَّا	لَمْ تَحْمَرِّرْنَ
لَمْ تَحْمَرَّ	لَمْ تَحْمَرَّا	لَمْ تَحْمَرُّوْا	لَمْ تَحْمَرِّي	لَمْ تَحْمَرَّا	لَمْ تَحْمَرِّرْنَ

لَمْ أَحْمَرَّ	لَمْ أَحْمَرِ	لَمْ أَحْمِرْ	لَمْ أَحْمَرِ	لَمْ نَحْمَرِ	لَمْ نَحْمِرْ
بحث لام تاکید بانون تاکید ثقیله معروف					
لَيَحْمَرُّ	لَيَحْمَرَّانِ	لَيَحْمَرُّنَّ	لَيَحْمَرُّنَّ	لَتَحْمَرَّانِ	لَتَحْمَرَّانِ
لَتَحْمَرُّنَّ	لَتَحْمَرَّانِ	لَتَحْمَرُّنَّ	لَتَحْمَرُّنَّ	لَتَحْمَرَّانِ	لَتَحْمَرَّانِ
		لَا أَحْمَرُّنَّ	لَا أَحْمَرُّنَّ		
بحث لام تاکید بانون تاکید خفیفه معروف					
لَيَحْمَرُّنَّ	لَيَحْمَرُّنَّ	لَتَحْمَرُّنَّ	لَتَحْمَرُّنَّ	لَتَحْمَرُّنَّ	لَتَحْمَرُّنَّ
		لَا أَحْمَرُّنَّ	لَا أَحْمَرُّنَّ		
بحث امر حاضر معروف					
أَحْمَرَّ	أَحْمَرَّ	أَحْمَرِ	أَحْمَرِ	أَحْمَرُوا	أَحْمَرُوا
		أَحْمَرَا	أَحْمَرَا		
بحث امر غائب معروف					
لَيَحْمَرَّ	لَيَحْمَرَّ	لَيَحْمَرُّ	لَيَحْمَرُّ	لَيَحْمَرُّوا	لَيَحْمَرُّوا
لَتَحْمَرَّ	لَتَحْمَرَّ	لَتَحْمَرُّ	لَتَحْمَرُّ	لَتَحْمَرُّوا	لَتَحْمَرُّوا
		لَا أَحْمَرُّ	لَا أَحْمَرُّ	لَا أَحْمَرُّوا	لَا أَحْمَرُّوا
بحث امر حاضر معروف بانون تاکید ثقیله					
أَحْمَرَّنَّ	أَحْمَرَّنَّ	أَحْمَرُّنَّ	أَحْمَرُّنَّ	أَحْمَرَّانِ	أَحْمَرَّانِ
بحث امر غائب معروف بانون تاکید ثقیله					
لَيَحْمَرَّنَّ	لَيَحْمَرَّنَّ	لَيَحْمَرُّنَّ	لَيَحْمَرُّنَّ	لَتَحْمَرَّنَّ	لَتَحْمَرَّنَّ

		لَا أَحْمَرَنَّ	لِنَحْمَرَنَّ		
بحث امر حاضر معروف بانون تاکید خفیفه					
		أَحْمَرَنَّ	أَحْمَرُنَّ	أَحْمَرَنَّ	
بحث امر غائب معروف بانون تاکید خفیفه					
لِيَحْمَرَنَّ	لِيَحْمَرُنَّ	لِتَحْمَرَنَّ	لَا أَحْمَرَنَّ	لِنَحْمَرَنَّ	
بحث نہی حاضر معروف					
لَا تَحْمَرَّ	لَا تَحْمَرِ	لَا تَحْمَرِ	لَا تَحْمَرَا	لَا تَحْمَرُوا	لَا تَحْمَرِي
		لَا تَحْمَرَا	لَا تَحْمَرْنَ		
بحث نہی غائب معروف					
لَا يَحْمَرَّ	لَا يَحْمَرِ	لَا يَحْمَرِ	لَا يَحْمَرَا	لَا يَحْمَرُوا	لَا تَحْمَرَّ
لَا تَحْمَرِ	لَا تَحْمَرِ	لَا تَحْمَرَا	لَا يَحْمَرْنَ	لَا أَحْمَرَّ	لَا أَحْمَرِ
	لَا أَحْمَرِ	لَا نَحْمَرَّ	لَا نَحْمَرِ	لَا نَحْمَرُوا	
بحث نہی حاضر معروف بانون تاکید ثقیلہ					
لَا تَحْمَرَنَّ	لَا تَحْمَرَانِ	لَا تَحْمَرُنَّ	لَا تَحْمَرْنَ	لَا تَحْمَرَانِ	لَا تَحْمَرُنَّ
بحث نہی غائب معروف بانون تاکید ثقیلہ					
لَا يَحْمَرَنَّ	لَا يَحْمَرَانِ	لَا يَحْمَرُنَّ	لَا يَحْمَرْنَ	لَا يَحْمَرَانِ	لَا يَحْمَرُنَّ
		لَا أَحْمَرَنَّ	لَا نَحْمَرَنَّ		
بحث نہی حاضر معروف بانون تاکید خفیفه					
		لَا تَحْمَرُنَّ	لَا تَحْمَرْنَ		

بحث نہی غائب معروف بانون تاکید خفیفہ					
لَا يَحْمَرُّنْ	لَا يَحْمَرُّنْ	لَا تَحْمَرُّنْ	لَا أَحْمَرُّنْ	لَا نَحْمَرُّنْ	
بحث اسم ظرف					
	مُحْمَرٌّ	مُحْمَرَّانِ	مُحْمَرَّاتُ		

باب پنجم

صرفِ صغیر فعل ثلاثی مزید فیہ

از باب اِفعِلَال

چوں اِلَاذْهِمَامُ: سخت سیاہ ہونا۔

علامت اس باب کی یہ ہے کہ اسکی ماضی میں چھ حرف ہوتے ہیں۔ تین اصلی اور تین زائد، یعنی شروع میں ہمزہ وصلی اور عین کلمہ اور لام کلمہ کے درمیان الف اور لام کلمہ مکرر مشدد۔

اِذْهَامٌ يَذْهَامُ اِذْهِمَامًا فَهُوَ مُذْهَامٌ وَاذْهُومٌ يَذْهَامُ اِذْهِمَامًا فِذَاكَ مُذْهَامٌ
مَا اِذْهَامٌ مَا اذْهُومٌ لَمْ يَذْهَامْ لَمْ يَذْهَامْ لَمْ يَذْهَامِمْ لَمْ يَذْهَامْ لَمْ يَذْهَامْ
لَمْ يَذْهَامِمْ لَا يَذْهَامُ لَا يَذْهَامُ لَنْ يَذْهَامَ لَنْ يَذْهَامَ لِيَذْهَامَنَّ لِيَذْهَامَنَّ
لِيَذْهَامَنَّ لِيَذْهَامَنَّ الْأَمْرُ مِنْهُ: اِذْهَامٌ اِذْهَامٌ اِذْهَامِمْ لِيَذْهَامَ لِيَذْهَامَ لِيَذْهَامِمْ
لِيَذْهَامَ لِيَذْهَامِمْ لِيَذْهَامَ لِيَذْهَامِمْ اِذْهَامَنَّ لِيَذْهَامَنَّ لِيَذْهَامَنَّ لِيَذْهَامَنَّ
لِيَذْهَامَنَّ اِذْهَامَنَّ لِيَذْهَامَنَّ لِيَذْهَامَنَّ وَالنَّهْيُ عَنْهُ: لَا تَذْهَامْ
لَا تَذْهَامْ لَا تَذْهَامِمْ لَا تَذْهَامْ لَا تَذْهَامْ لَا تَذْهَامِمْ لَا تَذْهَامْ لَا تَذْهَامِمْ
لَا يَذْهَامُ لَا يَذْهَامُ لَا يَذْهَامِمْ لَا يَذْهَامُ لَا يَذْهَامِمْ لَا يَذْهَامُ لَا يَذْهَامِمْ

لَا يُدْهَمَنَّ لَا تَدْهَمَنَّ لَا تُدْهَمَنَّ لَا يُدْهَمَنَّ الظرف منه: مُدْهَامٌ مُدْهَامَانِ مُدْهَامَاتٌ.

مصادر: الْأَشْهِيَابُ (گھوڑے کا سفید ہونا) الْأَكْمِيَتَاتُ (کیت ہونا گھوڑے کا) الْأُسْمِيرَارُ (گندم گوں ہونا)

صرف کبیر

بحث اثبات فعل ماضی معروف					
إِدْهَامٌ	إِدْهَامًا	إِدْهَامُوا	إِدْهَامْتُ	إِدْهَامْتَا	إِدْهَامِمَنْ
إِدْهَامْتٌ	إِدْهَامْتُمَا	إِدْهَامْتُمْ	إِدْهَامْتِ	إِدْهَامْتُمَا	إِدْهَامْتُنَّ
		إِدْهَامْتُ	إِدْهَامْمَنَا		

تنبیہ: اس کے شروع میں ”مَا“ نفی کا لگا دینے سے ماضی منفی بن جائے گا۔

بحث اثبات فعل مضارع معروف					
يُدْهَمُ	يُدْهَمَانِ	يُدْهَمُونَ	تُدْهَمُ	تُدْهَمَانِ	يُدْهَمِمَنْ
تُدْهَمُ	تُدْهَمَانِ	تُدْهَمُونَ	تُدْهَمِيْنَ	تُدْهَمَانِ	تُدْهَمِمَنْ
		أُدْهَمُ	نُدْهَمُ		

تنبیہ: اس کے شروع میں ”لَا“ نفی کا لگا دینے سے مضارع منفی بن جائے گا۔

بحث نفی تاکید بہ لن در فعل مستقبل معروف					
لَنْ يُدْهَمَ	لَنْ يُدْهَمَا	لَنْ يُدْهَمُوا	لَنْ تُدْهَمَ	لَنْ تُدْهَمَا	لَنْ يُدْهَمِمَنْ
لَنْ تُدْهَمَ	لَنْ تُدْهَمَا	لَنْ تُدْهَمُوا	لَنْ تُدْهَمِيْ	لَنْ تُدْهَمَا	لَنْ تُدْهَمِمَنْ
		لَنْ أُدْهَمَ	لَنْ نُدْهَمَ		

بحث نفی جہد بہ لم در فعل مستقبل معروف

لَمْ يَذْهَبْ	لَمْ يَذْهَبِ	لَمْ يَذْهَبَا	لَمْ يَذْهَبَا	لَمْ يَذْهَبَا	لَمْ يَذْهَبَا
لَمْ يَذْهَبَا	لَمْ يَذْهَبَا	لَمْ يَذْهَبَا	لَمْ يَذْهَبَا	لَمْ يَذْهَبَا	لَمْ يَذْهَبَا
لَمْ يَذْهَبَا	لَمْ يَذْهَبَا	لَمْ يَذْهَبَا	لَمْ يَذْهَبَا	لَمْ يَذْهَبَا	لَمْ يَذْهَبَا
لَمْ يَذْهَبَا	لَمْ يَذْهَبَا	لَمْ يَذْهَبَا	لَمْ يَذْهَبَا	لَمْ يَذْهَبَا	لَمْ يَذْهَبَا

بحث لام تاکید بانون تاکید ثقیله معروف

لَيَذْهَبَنَّ	لَيَذْهَبَانَّ	لَيَذْهَبَانَّ	لَيَذْهَبَانَّ	لَيَذْهَبَانَّ	لَيَذْهَبَانَّ
لَيَذْهَبَانَّ	لَيَذْهَبَانَّ	لَيَذْهَبَانَّ	لَيَذْهَبَانَّ	لَيَذْهَبَانَّ	لَيَذْهَبَانَّ
		لَيَذْهَبَانَّ	لَيَذْهَبَانَّ		

بحث لام تاکید بانون تاکید خفیفه معروف

لَيَذْهَبَنَّ	لَيَذْهَبَانَّ	لَيَذْهَبَانَّ	لَيَذْهَبَانَّ	لَيَذْهَبَانَّ	لَيَذْهَبَانَّ
		لَيَذْهَبَانَّ	لَيَذْهَبَانَّ		

بحث امر حاضر معروف

اِذْهَبْ	اِذْهَبَا	اِذْهَبَا	اِذْهَبَا	اِذْهَبَا	اِذْهَبَا
		اِذْهَبَا	اِذْهَبَا		

بحث امر غائب معروف

لَيَذْهَبْ	لَيَذْهَبَا	لَيَذْهَبَا	لَيَذْهَبَا	لَيَذْهَبَا	لَيَذْهَبَا
لَيَذْهَبَا	لَيَذْهَبَا	لَيَذْهَبَا	لَيَذْهَبَا	لَيَذْهَبَا	لَيَذْهَبَا
		لَيَذْهَبَا	لَيَذْهَبَا	لَيَذْهَبَا	

بحث امر حاضر معروف بانون تاکید ثقیله

اِذْهَامَنَّ	اِذْهَامَانِ	اِذْهَامُنَّ	اِذْهَامُنَّ	اِذْهَامَانِ	اِذْهَامُنَّ
--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------

بحث امر غائب معروف بانون تاکید ثقیله

لِیْذْهَامَنَّ	لِیْذْهَامَانِ	لِیْذْهَامُنَّ	لِیْذْهَامُنَّ	لِیْذْهَامَانِ	لِیْذْهَامُنَّ
----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------

		لِیْذْهَامُنَّ	لَا اِذْهَامُنَّ		
--	--	----------------	------------------	--	--

بحث امر حاضر معروف بانون تاکید خفیفه

		اِذْهَامُنَّ	اِذْهَامُنَّ	اِذْهَامُنَّ	
--	--	--------------	--------------	--------------	--

بحث امر غائب معروف بانون تاکید خفیفه

لِیْذْهَامُنَّ	لِیْذْهَامُنَّ	لِیْذْهَامُنَّ	لَا اِذْهَامُنَّ	لَا اِذْهَامُنَّ	
----------------	----------------	----------------	------------------	------------------	--

بحث نہی حاضر معروف

لَا تَذْهَامَنَّ	لَا تَذْهَامَنَّ	لَا تَذْهَامَنَّ	لَا تَذْهَامَنَّ	لَا تَذْهَامَنَّ	لَا تَذْهَامَنَّ
------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------

		لَا تَذْهَامَنَّ	لَا تَذْهَامَنَّ		
--	--	------------------	------------------	--	--

بحث نہی غائب معروف

لَا یَذْهَامَنَّ	لَا یَذْهَامَنَّ	لَا یَذْهَامَنَّ	لَا یَذْهَامَنَّ	لَا یَذْهَامَنَّ	لَا یَذْهَامَنَّ
------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------

لَا تَذْهَامَنَّ	لَا تَذْهَامَنَّ	لَا تَذْهَامَنَّ	لَا تَذْهَامَنَّ	لَا تَذْهَامَنَّ	لَا تَذْهَامَنَّ
------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------

		لَا نَذْهَامَنَّ	لَا نَذْهَامَنَّ	لَا نَذْهَامَنَّ	
--	--	------------------	------------------	------------------	--

بحث نہی حاضر معروف بانون تاکید ثقیله

لَا تَذْهَامَنَّ	لَا تَذْهَامَانِ	لَا تَذْهَامُنَّ	لَا تَذْهَامُنَّ	لَا تَذْهَامَانِ	لَا تَذْهَامُنَّ
------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------

بحث نہی غائب معروف بانون تاکید ثقیلہ					
لَا يَذْهَمَنَّ	لَا يَذْهَمَانِ	لَا يَذْهَمُ	لَا يَذْهَمَنَّ	لَا يَذْهَمَانِ	لَا يَذْهَمُ
		لَا يَذْهَمَنَّ	لَا يَذْهَمُ		
بحث نہی حاضر معروف بانون تاکید خفیفہ					
	لَا يَذْهَمَنَّ	لَا يَذْهَمُ	لَا يَذْهَمَنَّ		
بحث نہی غائب معروف بانون تاکید خفیفہ					
لَا يَذْهَمَنَّ	لَا يَذْهَمُ	لَا يَذْهَمَنَّ	لَا يَذْهَمُ	لَا يَذْهَمَنَّ	لَا يَذْهَمُ
بحث اسم ظرف					
	مُذْهَمًا	مُذْهَمَانِ	مُذْهَمَاتُ		

باب ششم

صرفِ صغیر ثلاثی مزید فیہ صحیح

از باب اَفْعِیْعَال

چوں اِلَا خَشِیْشَانُ: بہت سخت ہونا۔

علامت اس باب کی یہ ہے کہ اس کی ماضی میں چھ حرف ہوتے ہیں۔ تین اصلی اور تین زائد، یعنی شروع میں ہمزہ وصلی اور چوتھی جگہ واو اور عین کلمہ مکرر۔

اِخْشَوْشَنَ یُخْشَوُشِنُ اِخْشِیْشَانًا فَهُوَ مُخْشَوُشِنٌ وَاُخْشَوُشِنَ یُخْشَوُشِنُ
اِخْشِیْشَانًا فَذَٰکَ مُخْشَوُشِنٌ مَا اِخْشَوُشِنَ مَا اُخْشَوُشِنَ لَمْ یُخْشَوُشِنَ
لَمْ یُخْشَوُشِنَ لَا یُخْشَوُشِنُ لَا یُخْشَوُشِنُ لَنْ یُخْشَوُشِنَ لَنْ یُخْشَوُشِنَ

لِيَخْشَوْشَنَّ لِيَخْشَوْشَنَّ لِيَخْشَوْشَنَّ لِيَخْشَوْشَنَّ لِيَخْشَوْشَنَّ
لِيَخْشَوْشَنَّ لِيَخْشَوْشَنَّ لِيَخْشَوْشَنَّ لِيَخْشَوْشَنَّ لِيَخْشَوْشَنَّ
لِيَخْشَوْشَنَّ لِيَخْشَوْشَنَّ لِيَخْشَوْشَنَّ لِيَخْشَوْشَنَّ لِيَخْشَوْشَنَّ
لَا تَخْشَوْشَنَّ لَا تَخْشَوْشَنَّ لَا تَخْشَوْشَنَّ لَا تَخْشَوْشَنَّ لَا تَخْشَوْشَنَّ
لَا تَخْشَوْشَنَّ لَا تَخْشَوْشَنَّ لَا تَخْشَوْشَنَّ لَا تَخْشَوْشَنَّ لَا تَخْشَوْشَنَّ
لَا يَخْشَوْشَنَّ لَا يَخْشَوْشَنَّ الظرف منه: مُخْشَوْشَنَّ مُخْشَوْشَنَّ
مُخْشَوْشَنَاتٌ.

مصادر: الْأَخْلِيلَاقُ (کپڑے کا پرانا ہونا) الْأَمْلِيْلَاحُ (پانی کا کھاری ہونا)

باب ہفتم

صرفِ صغیر فعل ثلاثی مزید فیہ صحیح

از باب افعوال

چوں اَلْأَجْلَوْدُ: گھوڑے کا دوڑنا۔

علامت اس باب کی یہ ہے کہ اس کی ماضی میں چھ حرف ہوتے ہیں۔ تین اصلی اور تین زائد، یعنی شروع میں ہمزہ وصلی اور چوتھی جگہ واو مکرر مشدد۔

اَجْلَوْدٌ يَجْلَوْدُ اَجْلَوْدًا فَهُوَ مُجْلَوْدٌ وَاَجْلَوْدٌ يُجْلَوْدُ اَجْلَوْدًا فَذَاكَ مُجْلَوْدٌ
مَا اَجْلَوْدٌ مَا اَجْلَوْدٌ لَمْ يَجْلَوْدْ لَمْ يَجْلَوْدْ لَا يَجْلَوْدُ لَا يَجْلَوْدُ لَنْ يَجْلَوْدَ
لَنْ يُجْلَوْدَ لِيَجْلَوْدَنَّ لِيَجْلَوْدَنَّ لِيَجْلَوْدَنَّ لِيَجْلَوْدَنَّ لِيَجْلَوْدَنَّ
لِيَجْلَوْدُ لِيَجْلَوْدُ اَجْلَوْدَنَّ لِيَجْلَوْدَنَّ لِيَجْلَوْدَنَّ اَجْلَوْدَنَّ لِيَجْلَوْدَنَّ

لِيَجْلُوذَنَّ لِيَجْلُوذَنَّ وَالنَّهْيُ عَنْهُ: لَا تَجْلُوذُ لَا تَجْلُوذُ لَا يَجْلُوذُ لَا يَجْلُوذُ
لَا تَجْلُوذَنَّ لَا تَجْلُوذَنَّ لَا يَجْلُوذَنَّ لَا يَجْلُوذَنَّ لَا تَجْلُوذَنَّ لَا تَجْلُوذَنَّ
لَا يَجْلُوذَنَّ لَا يَجْلُوذَنَّ الظرف منه: مُجْلُوذٌ مُجْلُوذَانِ مُجْلُوذَاتٌ.
مصادر: الْإِخْرَاطُ (لکڑی کا چھیلنا) الْإِعْلَاطُ (اونٹ کے گلے میں قلادہ ڈالنا)

باب ہشتم

صرفِ صغیر فعل ثلاثی مزید فیہ صحیح

از بابِ اِفَاعِل

چوں الْإِثْقَالُ: بھاری ہونا۔

علامت اس باب کی یہ ہے کہ اس کی ماضی میں چھ حرف ہوتے ہیں۔ تین اصلی، تین زائد۔ یعنی شروع میں ہمزہ وصلی اور فاکلمہ مکرر مشدداور بعد اس کے الف زائد۔

إِثْقَلَ يَثْقُلُ إِثْقَالًا فَهُوَ مُثْقَلٌ وَاثْقَلَ يَثْقُلُ إِثْقَالًا فَذَاكَ مُثْقَلٌ مَا إِثْقَلَ
مَا اثْقَلَ لَمْ يَثْقُلْ لَمْ يَثْقُلْ لَا يَثْقُلْ لَا يَثْقُلْ لَنْ يَثْقُلَ لَنْ يَثْقُلَ لِيَثْقُلَنَّ
لِيَثْقُلَنَّ لِيَثْقُلَنَّ الْأَمْرُ مِنْهُ: إِثْقَلَ لِيَثْقُلَ لِيَثْقُلَ إِثْقَالًا لِيَثْقُلَنَّ لِيَثْقُلَنَّ
لِيَثْقُلَنَّ لِيَثْقُلَنَّ لِيَثْقُلَنَّ لِيَثْقُلَنَّ وَالنَّهْيُ عَنْهُ: لَا تَثْقُلْ لَا تَثْقُلْ
لَا يَثْقُلْ لَا يَثْقُلْ لَا تَثْقُلَنَّ لَا يَثْقُلَنَّ لَا يَثْقُلَنَّ لَا تَثْقُلَنَّ لَا تَثْقُلَنَّ
لَا يَثْقُلَنَّ لَا يَثْقُلَنَّ الظرف منه: مُثْقَلٌ مُثْقَلَانِ مُثْقَلَاتٌ.

مصادر: الْإِدَارُكُ (پہنچنا، پہنچانا) الْإِصَالُحُ (آپس میں صلح کرنا)

باب نہم

صرفِ صغیر فعل ثلاثی مزید فیہ صحیح

از بابِ اَفْعُل

چوں اَلَا طَهَّرُ: پاک ہونا۔

علامت اس باب کی یہ ہے کہ اس کی ماضی میں چھ حرف ہوتے ہیں۔ تین اصلی اور تین زائد یعنی شروع میں ہمزہ وصلی اور تیسری جگہ فاکلمہ اور پانچویں جگہ عین کلمہ مکرر مشدود۔

اَطْهَرَ يَطْهَرُ اَطْهَرًا فَذَاكَ مُطَهَّرٌ مَا اِطْهَرَ
مَا اُطْهِرَ لَمْ يَطْهَرْ لَمْ يَطْهَرْ لَا يَطْهَرُ لَا يُطْهَرُ لَنْ يَطْهَرَ لَنْ يَطْهَرَ لِيَطْهَرَ
لِيُطْهَرَ لِيُطْهَرَ لِيُطْهَرَ لِيُطْهَرَ لِيُطْهَرَ لِيُطْهَرَ لِيُطْهَرَ لِيُطْهَرَ
لِيُطْهَرَ لِيُطْهَرَ لِيُطْهَرَ لِيُطْهَرَ لِيُطْهَرَ لِيُطْهَرَ لِيُطْهَرَ لِيُطْهَرَ
لَا تَطْهَرُ لَا تُطْهَرُ لَا يَطْهَرُ لَا تَطْهَرُ لَا تُطْهَرُ لَا يَطْهَرُ لَا يُطْهَرُ
لَا تَطْهَرُ لَا تُطْهَرُ لَا يَطْهَرُ لَا تَطْهَرُ لَا تُطْهَرُ لَا يَطْهَرُ لَا يُطْهَرُ
مُطَهَّرَاتٌ.

مصادر: اَلَا زُمَّلُ (کپڑا اوڑھنا) اَلَا ذَكَّرُ (نصیحت قبول کرنا)

تنبیہ

یہاں تک ۹ باب ثلاثی مزید فیہ باہمزہ وصل کے ختم ہو گئے۔

آگے ۵ باب بے ہمزہ وصل کے ذکر کیے جاتے ہیں۔

أَكْرَمْتُ	أَكْرَمْتَا	أَكْرَمْنَا	أَكْرَمْتُ	أَكْرَمْتَا	أَكْرَمْنَا
أَكْرَمْتَ	أَكْرَمْتُمَا	أَكْرَمْتُمَا	أَكْرَمْتُمْ	أَكْرَمْتُمَا	أَكْرَمْتُمْ
أَكْرَمْتِ	أَكْرَمْتُمَا	أَكْرَمْتُنَّ	أَكْرَمْتِ	أَكْرَمْتُنَّ	أَكْرَمْتُنَّ
أَكْرَمْتُ	أَكْرَمْنَا	أَكْرَمْنَا	أَكْرَمْتُ	أَكْرَمْنَا	أَكْرَمْنَا

تنبیہ: ”ما“ نفی کا ماضی کے شروع میں لگانے سے ماضی منفی معروف و مجہول بن جائیگا۔

بحث اثبات فعل مضارع مجہول			بحث اثبات فعل مضارع معروف		
يُكْرِمُونَ	يُكْرِمَانِ	يُكْرِمُ	يُكْرِمُونَ	يُكْرِمَانِ	يُكْرِمُ
يُكْرِمَنَّ	يُكْرِمَانِ	يُكْرِمُ	يُكْرِمَنَّ	يُكْرِمَانِ	يُكْرِمُ
يُكْرِمُونَ	يُكْرِمَانِ	يُكْرِمُ	يُكْرِمُونَ	يُكْرِمَانِ	يُكْرِمُ
يُكْرِمِينَ	يُكْرِمَانِ	يُكْرِمِينَ	يُكْرِمِينَ	يُكْرِمَانِ	يُكْرِمِينَ
يُكْرِمُ	يُكْرِمُ	يُكْرِمُ	يُكْرِمُ	يُكْرِمُ	يُكْرِمُ

تنبیہ: اس کے شروع میں ”لا“ نفی کا لگا دینے سے نفی فعل مضارع معروف اور مجہول بن جائے گا۔

بحث نفی تاکید بہن در فعل مستقبل مجہول			بحث نفی تاکید بہن در فعل مستقبل معروف		
لَنْ يُكْرِمُوا	لَنْ يُكْرِمَا	لَنْ يُكْرِمَا	لَنْ يُكْرِمُوا	لَنْ يُكْرِمَا	لَنْ يُكْرِمَا
لَنْ يُكْرِمَنَّ	لَنْ يُكْرِمَا	لَنْ يُكْرِمَنَّ	لَنْ يُكْرِمَنَّ	لَنْ يُكْرِمَا	لَنْ يُكْرِمَنَّ
لَنْ يُكْرِمُوا	لَنْ يُكْرِمَا	لَنْ يُكْرِمُوا	لَنْ يُكْرِمُوا	لَنْ يُكْرِمَا	لَنْ يُكْرِمُوا
لَنْ يُكْرِمِي	لَنْ يُكْرِمَا	لَنْ يُكْرِمِي	لَنْ يُكْرِمِي	لَنْ يُكْرِمَا	لَنْ يُكْرِمِي
لَنْ يُكْرِمُ	لَنْ يُكْرِمُ	لَنْ يُكْرِمُ	لَنْ يُكْرِمُ	لَنْ يُكْرِمُ	لَنْ يُكْرِمُ

بحث نفی جحد بہ لم در فعل مستقبل مجہول			بحث نفی جحد بہ لم در فعل مستقبل معروف		
لَمْ يُكْرِمُوا	لَمْ يُكْرِمَا	لَمْ يُكْرِمْ	لَمْ يُكْرِمُوا	لَمْ يُكْرِمَا	لَمْ يُكْرِمْ
لَمْ تُكْرِمَنَّ	لَمْ تُكْرِمَا	لَمْ تُكْرِمْ	لَمْ تُكْرِمَنَّ	لَمْ تُكْرِمَا	لَمْ تُكْرِمْ
لَمْ تُكْرِمُوا	لَمْ تُكْرِمَا	لَمْ تُكْرِمْ	لَمْ تُكْرِمُوا	لَمْ تُكْرِمَا	لَمْ تُكْرِمْ
لَمْ تُكْرِمِي	لَمْ تُكْرِمَا	لَمْ تُكْرِمِي	لَمْ تُكْرِمَنَّ	لَمْ تُكْرِمَا	لَمْ تُكْرِمْ
	لَمْ نُكْرِمْ	لَمْ أُكْرِمْ		لَمْ نُكْرِمْ	لَمْ أُكْرِمْ
بحث لام تاکید بانون تاکید ثقیلہ مجہول			بحث لام تاکید بانون تاکید ثقیلہ معروف		
لَيُكْرِمَنَّ	لَيُكْرِمَانِ	لَيُكْرِمَنَّ	لَيُكْرِمَنَّ	لَيُكْرِمَانِ	لَيُكْرِمَنَّ
لَتُكْرِمَنَّ	لَتُكْرِمَانِ	لَتُكْرِمَنَّ	لَتُكْرِمَنَّ	لَتُكْرِمَانِ	لَتُكْرِمَنَّ
لَتُكْرِمَنَّ	لَتُكْرِمَانِ	لَتُكْرِمَنَّ	لَتُكْرِمَنَّ	لَتُكْرِمَانِ	لَتُكْرِمَنَّ
لَتُكْرِمَنَّ	لَتُكْرِمَانِ	لَتُكْرِمَنَّ	لَتُكْرِمَنَّ	لَتُكْرِمَانِ	لَتُكْرِمَنَّ
	لَنُكْرِمَنَّ	لَأُكْرِمَنَّ		لَنُكْرِمَنَّ	لَأُكْرِمَنَّ
بحث لام تاکید بانون تاکید خفیفہ مجہول			بحث لام تاکید بانون تاکید خفیفہ معروف		
لَتُكْرِمَنَّ	لَيُكْرِمَنَّ	لَيُكْرِمَنَّ	لَتُكْرِمَنَّ	لَيُكْرِمَنَّ	لَيُكْرِمَنَّ
لَتُكْرِمَنَّ	لَتُكْرِمَنَّ	لَتُكْرِمَنَّ	لَتُكْرِمَنَّ	لَتُكْرِمَنَّ	لَتُكْرِمَنَّ
	لَنُكْرِمَنَّ	لَأُكْرِمَنَّ		لَنُكْرِمَنَّ	لَأُكْرِمَنَّ
بحث امر حاضر مجہول			بحث امر حاضر معروف		
لِتُكْرِمُوا	لِتُكْرِمَا	لِتُكْرِمْ	اُكْرِمُوا	اُكْرِمَا	اُكْرِمْ
لِتُكْرِمَنَّ	لِتُكْرِمَا	لِتُكْرِمِي	اُكْرِمَنَّ	اُكْرِمَا	اُكْرِمِي

بحث امر غائب مجہول			بحث امر غائب معروف		
لِیُکْرِمُوا	لِیُکْرِمَا	لِیُکْرِمَ	لِیُکْرِمُوا	لِیُکْرِمَا	لِیُکْرِمَ
لِتُکْرِمَنَّ	لِتُکْرِمَا	لِتُکْرِمَ	لِتُکْرِمَنَّ	لِتُکْرِمَا	لِتُکْرِمَ
	لِنُکْرِمَ	لَا تُکْرِمَ		لِنُکْرِمَ	لَا تُکْرِمَ
بحث امر حاضر مجہول بانون تاکید ثقیلہ			بحث امر حاضر معروف بانون تاکید ثقیلہ		
لِتُکْرِمَنَّ	لِتُکْرِمَانِ	لِتُکْرِمَنَّ	اُکْرِمَنَّ	اُکْرِمَانِ	اُکْرِمَنَّ
لِتُکْرِمَنَّ	لِتُکْرِمَانِ	لِتُکْرِمَنَّ	اُکْرِمَنَّ	اُکْرِمَانِ	اُکْرِمَنَّ
بحث امر غائب مجہول بانون تاکید ثقیلہ			بحث امر غائب معروف بانون تاکید ثقیلہ		
لِیُکْرِمَنَّ	لِیُکْرِمَانِ	لِیُکْرِمَنَّ	لِیُکْرِمَنَّ	لِیُکْرِمَانِ	لِیُکْرِمَنَّ
لِتُکْرِمَنَّ	لِتُکْرِمَانِ	لِتُکْرِمَنَّ	لِتُکْرِمَنَّ	لِتُکْرِمَانِ	لِتُکْرِمَنَّ
	لِنُکْرِمَنَّ	لَا تُکْرِمَنَّ		لِنُکْرِمَنَّ	لَا تُکْرِمَنَّ
بحث امر حاضر مجہول بانون تاکید خفیفہ			بحث امر حاضر معروف بانون تاکید خفیفہ		
لِتُکْرِمَنَّ	لِتُکْرِمَنَّ	لِتُکْرِمَنَّ	اُکْرِمَنَّ	اُکْرِمَنَّ	اُکْرِمَنَّ
بحث امر غائب مجہول بانون تاکید خفیفہ			بحث امر غائب معروف بانون تاکید خفیفہ		
لِتُکْرِمَنَّ	لِیُکْرِمَنَّ	لِیُکْرِمَنَّ	لِتُکْرِمَنَّ	لِیُکْرِمَنَّ	لِیُکْرِمَنَّ
	لِنُکْرِمَنَّ	لَا تُکْرِمَنَّ		لِنُکْرِمَنَّ	لَا تُکْرِمَنَّ
بحث نہی حاضر مجہول			بحث نہی حاضر معروف		
لَا تُکْرِمُوا	لَا تُکْرِمَا	لَا تُکْرِمَ	لَا تُکْرِمُوا	لَا تُکْرِمَا	لَا تُکْرِمَ
لَا تُکْرِمَنَّ	لَا تُکْرِمَا	لَا تُکْرِمَنَّ	لَا تُکْرِمَنَّ	لَا تُکْرِمَا	لَا تُکْرِمَنَّ

بحث نہی غائب مجہول			بحث نہی غائب معروف		
لَا يُكْرَمُوا	لَا يُكْرَمَا	لَا يُكْرَمُ	لَا يُكْرَمُوا	لَا يُكْرَمَا	لَا يُكْرَمُ
لَا تُكْرَمَنَّ	لَا تُكْرَمَا	لَا تُكْرَمَنَّ	لَا تُكْرَمَنَّ	لَا تُكْرَمَا	لَا تُكْرَمَنَّ
	لَا نُكْرَمُ	لَا أُكْرَمُ		لَا نُكْرَمُ	لَا أُكْرَمُ
بحث نہی حاضر مجہول بانون تاکید ثقیلہ			بحث نہی حاضر معروف بانون تاکید ثقیلہ		
لَا تُكْرَمَنَّ	لَا تُكْرَمَانِ	لَا تُكْرَمَنَّ	لَا تُكْرَمَنَّ	لَا تُكْرَمَانِ	لَا تُكْرَمَنَّ
لَا تُكْرَمَنَّ	لَا تُكْرَمَانِ	لَا تُكْرَمَنَّ	لَا تُكْرَمَنَّ	لَا تُكْرَمَانِ	لَا تُكْرَمَنَّ
بحث نہی غائب مجہول بانون تاکید ثقیلہ			بحث نہی غائب معروف بانون تاکید ثقیلہ		
لَا يُكْرَمَنَّ	لَا يُكْرَمَانِ	لَا يُكْرَمَنَّ	لَا يُكْرَمَنَّ	لَا يُكْرَمَانِ	لَا يُكْرَمَنَّ
لَا يُكْرَمَنَّ	لَا يُكْرَمَانِ	لَا يُكْرَمَنَّ	لَا يُكْرَمَنَّ	لَا يُكْرَمَانِ	لَا يُكْرَمَنَّ
	لَا نُكْرَمَنَّ	لَا أُكْرَمَنَّ		لَا نُكْرَمَنَّ	لَا أُكْرَمَنَّ
بحث نہی حاضر مجہول بانون تاکید خفیفہ			بحث نہی حاضر معروف بانون تاکید خفیفہ		
تُكْرَمَنَّ	تُكْرَمَنَّ	تُكْرَمَنَّ	تُكْرَمَنَّ	تُكْرَمَنَّ	تُكْرَمَنَّ
بحث نہی غائب مجہول بانون تاکید خفیفہ			بحث نہی غائب معروف بانون تاکید خفیفہ		
لَا تُكْرَمَنَّ	لَا يُكْرَمَنَّ	لَا يُكْرَمَنَّ	لَا تُكْرَمَنَّ	لَا يُكْرَمَنَّ	لَا يُكْرَمَنَّ
	لَا نُكْرَمَنَّ	لَا أُكْرَمَنَّ		لَا نُكْرَمَنَّ	لَا أُكْرَمَنَّ
بحث اسم ظرف					
		مُكْرَمَاتُ	مُكْرَمَانِ	مُكْرَمٌ	

صَرَّفْتُ	صَرَّفْتَا	صَرَّفْنَا	صَرَّفْتُ	صَرَّفْتَا	صَرَّفْنَا
صَرَّفْتَ	صَرَّفْتُمَا	صَرَّفْتُمْ	صَرَّفْتَ	صَرَّفْتُمَا	صَرَّفْتُمْ
صَرَّفْتِ	صَرَّفْتُمَا	صَرَّفْتُنَّ	صَرَّفْتِ	صَرَّفْتُمَا	صَرَّفْتُنَّ
صَرَّفْتُ	صَرَّفْنَا	صَرَّفْتُ	صَرَّفْتُ	صَرَّفْنَا	صَرَّفْتُ

تنبیہ: اس کے شروع میں ”ما“ نفی کا لگا دینے سے ماضی منفی بن جائے گا۔

بحث اثبات فعل مضارع معروف			بحث اثبات فعل مضارع مجہول		
يُصَرِّفُ	يُصَرِّفَانِ	يُصَرِّفُونَ	يُصَرِّفُ	يُصَرِّفَانِ	يُصَرِّفُونَ
تُصَرِّفُ	تُصَرِّفَانِ	تُصَرِّفُونَ	تُصَرِّفُ	تُصَرِّفَانِ	تُصَرِّفُونَ
تُصَرِّفُ	تُصَرِّفَانِ	تُصَرِّفُونَ	تُصَرِّفُ	تُصَرِّفَانِ	تُصَرِّفُونَ
تُصَرِّفِينَ	تُصَرِّفَانِ	تُصَرِّفُونَ	تُصَرِّفِينَ	تُصَرِّفَانِ	تُصَرِّفُونَ
أُصَرِّفُ	أُصَرِّفُ	أُصَرِّفُ	أُصَرِّفُ	أُصَرِّفُ	أُصَرِّفُ

تنبیہ: اس کے شروع میں ”لا“ نفی کا لگا دینے سے مضارع منفی بن جائے گا۔

بحث نفی تاکید بہ لن در فعل مستقبل معروف			بحث نفی تاکید بہ لن در فعل مستقبل مجہول		
لَنْ يُصَرِّفَ	لَنْ يُصَرِّفَا	لَنْ يُصَرِّفُوا	لَنْ يُصَرِّفَ	لَنْ يُصَرِّفَا	لَنْ يُصَرِّفُوا
لَنْ تُصَرِّفَ	لَنْ تُصَرِّفَا	لَنْ تُصَرِّفُوا	لَنْ تُصَرِّفَ	لَنْ تُصَرِّفَا	لَنْ تُصَرِّفُوا
لَنْ تُصَرِّفَ	لَنْ تُصَرِّفَا	لَنْ تُصَرِّفُوا	لَنْ تُصَرِّفَ	لَنْ تُصَرِّفَا	لَنْ تُصَرِّفُوا
لَنْ تُصَرِّفِي	لَنْ تُصَرِّفَا	لَنْ تُصَرِّفُوا	لَنْ تُصَرِّفِي	لَنْ تُصَرِّفَا	لَنْ تُصَرِّفُوا
لَنْ أُصَرِّفَ	لَنْ أُصَرِّفَ	لَنْ أُصَرِّفَ	لَنْ أُصَرِّفَ	لَنْ أُصَرِّفَ	لَنْ أُصَرِّفَ

بحث نفی جہد بہ لم در فعل مستقبل مجہول			بحث نفی جہد بہ لم در فعل مستقبل معروف		
لَمْ يُصَرِّفْ	لَمْ يُصَرِّفَا	لَمْ يُصَرِّفُوا	لَمْ يُصَرِّفْ	لَمْ يُصَرِّفَا	لَمْ يُصَرِّفُوا
لَمْ تُصَرِّفْ	لَمْ تُصَرِّفَا	لَمْ تُصَرِّفْنَ	لَمْ تُصَرِّفْ	لَمْ تُصَرِّفَا	لَمْ تُصَرِّفْنَ
لَمْ تُصَرِّفْ	لَمْ تُصَرِّفَا	لَمْ تُصَرِّفُوا	لَمْ تُصَرِّفْ	لَمْ تُصَرِّفَا	لَمْ تُصَرِّفُوا
لَمْ تُصَرِّفِي	لَمْ تُصَرِّفَا	لَمْ تُصَرِّفِي	لَمْ تُصَرِّفْ	لَمْ تُصَرِّفَا	لَمْ تُصَرِّفِي
لَمْ أُصَرِّفْ	لَمْ نُصَرِّفْ	لَمْ أُصَرِّفْ	لَمْ أُصَرِّفْ	لَمْ نُصَرِّفْ	لَمْ أُصَرِّفْ
بحث لام تاکید بانون تاکید ثقیلہ مجہول			بحث لام تاکید بانون تاکید ثقیلہ معروف		
لَيُصَرِّفَنَّ	لَيُصَرِّفَانِ	لَيُصَرِّفْنَ	لَيُصَرِّفَنَّ	لَيُصَرِّفَانِ	لَيُصَرِّفْنَ
لَتُصَرِّفَنَّ	لَتُصَرِّفَانِ	لَتُصَرِّفَنَّ	لَتُصَرِّفَنَّ	لَتُصَرِّفَانِ	لَتُصَرِّفَنَّ
لَتُصَرِّفَنَّ	لَتُصَرِّفَانِ	لَتُصَرِّفَنَّ	لَتُصَرِّفَنَّ	لَتُصَرِّفَانِ	لَتُصَرِّفَنَّ
لَتُصَرِّفَنَّ	لَتُصَرِّفَانِ	لَتُصَرِّفَنَّ	لَتُصَرِّفَنَّ	لَتُصَرِّفَانِ	لَتُصَرِّفَنَّ
لَأُصَرِّفَنَّ	لَأُصَرِّفَانِ	لَأُصَرِّفَنَّ	لَأُصَرِّفَنَّ	لَأُصَرِّفَانِ	لَأُصَرِّفَنَّ
بحث لام تاکید بانون تاکید خفیفہ مجہول			بحث لام تاکید بانون تاکید خفیفہ معروف		
لَيُصَرِّفَنَّ	لَيُصَرِّفَانِ	لَيُصَرِّفَنَّ	لَيُصَرِّفَنَّ	لَيُصَرِّفَانِ	لَيُصَرِّفَنَّ
لَتُصَرِّفَنَّ	لَتُصَرِّفَانِ	لَتُصَرِّفَنَّ	لَتُصَرِّفَنَّ	لَتُصَرِّفَانِ	لَتُصَرِّفَنَّ
لَأُصَرِّفَنَّ	لَأُصَرِّفَانِ	لَأُصَرِّفَنَّ	لَأُصَرِّفَنَّ	لَأُصَرِّفَانِ	لَأُصَرِّفَنَّ
بحث امر حاضر مجہول			بحث امر حاضر معروف		
لِتُصَرِّفُوا	لِتُصَرِّفَا	لِتُصَرِّفُوا	صَرِّفُوا	صَرِّفَا	صَرِّفُوا
لِتُصَرِّفَنَّ	لِتُصَرِّفَا	لِتُصَرِّفَنَّ	صَرِّفَنَّ	صَرِّفَا	صَرِّفَنَّ

بحث امر غائب مجہول			بحث امر غائب معروف		
لِیُصَرِّفُوا	لِیُصَرِّفَا	لِیُصَرِّفْ	لِیُصَرِّفُوا	لِیُصَرِّفَا	لِیُصَرِّفْ
لِیُصَرِّفَنَّ	لِیُصَرِّفَا	لِیُصَرِّفْ	لِیُصَرِّفَنَّ	لِیُصَرِّفَا	لِیُصَرِّفْ
	لِیُصَرِّفْ	لِیُصَرِّفْ		لِیُصَرِّفْ	لِیُصَرِّفْ
بحث امر حاضر مجہول بانون تاکید ثقیلہ			بحث امر حاضر معروف بانون تاکید ثقیلہ		
لِیُصَرِّفَنَّ	لِیُصَرِّفَانِ	لِیُصَرِّفَنَّ	صَرِّفَنَّ	صَرِّفَانِ	صَرِّفَنَّ
لِیُصَرِّفَنَّ	لِیُصَرِّفَانِ	لِیُصَرِّفَنَّ	صَرِّفَنَّ	صَرِّفَانِ	صَرِّفَنَّ
بحث امر غائب مجہول بانون تاکید ثقیلہ			بحث امر غائب معروف بانون تاکید ثقیلہ		
لِیُصَرِّفَنَّ	لِیُصَرِّفَانِ	لِیُصَرِّفَنَّ	لِیُصَرِّفَنَّ	لِیُصَرِّفَانِ	لِیُصَرِّفَنَّ
لِیُصَرِّفَنَّ	لِیُصَرِّفَانِ	لِیُصَرِّفَنَّ	لِیُصَرِّفَنَّ	لِیُصَرِّفَانِ	لِیُصَرِّفَنَّ
	لِیُصَرِّفَنَّ	لِیُصَرِّفَنَّ		لِیُصَرِّفَنَّ	لِیُصَرِّفَنَّ
بحث امر حاضر مجہول بانون تاکید خفیفہ			بحث امر حاضر معروف بانون تاکید خفیفہ		
لِیُصَرِّفَنَّ	لِیُصَرِّفَنَّ	لِیُصَرِّفَنَّ	صَرِّفَنَّ	صَرِّفَنَّ	صَرِّفَنَّ
بحث امر غائب مجہول بانون تاکید خفیفہ			بحث امر غائب معروف بانون تاکید خفیفہ		
لِیُصَرِّفَنَّ	لِیُصَرِّفَنَّ	لِیُصَرِّفَنَّ	لِیُصَرِّفَنَّ	لِیُصَرِّفَنَّ	لِیُصَرِّفَنَّ
	لِیُصَرِّفَنَّ	لِیُصَرِّفَنَّ		لِیُصَرِّفَنَّ	لِیُصَرِّفَنَّ
بحث نہی حاضر مجہول			بحث نہی حاضر معروف		
لَا تُصَرِّفُوا	لَا تُصَرِّفَا	لَا تُصَرِّفْ	لَا تُصَرِّفُوا	لَا تُصَرِّفَا	لَا تُصَرِّفْ
لَا تُصَرِّفْ	لَا تُصَرِّفَا	لَا تُصَرِّفْ	لَا تُصَرِّفْ	لَا تُصَرِّفَا	لَا تُصَرِّفْ

بحث نہی غائب معروف			بحث نہی غائب مجہول		
لَا يُصَرِّفُ	لَا يُصَرِّفَا	لَا يُصَرِّفُوا	لَا يُصَرِّفُ	لَا يُصَرِّفَا	لَا يُصَرِّفُوا
لَا تُصَرِّفُ	لَا تُصَرِّفَا	لَا تُصَرِّفْنَ	لَا تُصَرِّفُ	لَا تُصَرِّفَا	لَا تُصَرِّفْنَ
لَا أُصَرِّفُ	لَا نُصَرِّفُ		لَا أُصَرِّفُ	لَا نُصَرِّفُ	
بحث نہی حاضر معروف بانون تاکید ثقیلہ			بحث نہی حاضر مجہول بانون تاکید ثقیلہ		
لَا تُصَرِّفَنَّ	لَا تُصَرِّفَانِ	لَا تُصَرِّفْنَ	لَا تُصَرِّفَنَّ	لَا تُصَرِّفَانِ	لَا تُصَرِّفْنَ
لَا تُصَرِّفَنَّ	لَا تُصَرِّفَانِ	لَا تُصَرِّفَنَّ	لَا تُصَرِّفَنَّ	لَا تُصَرِّفَانِ	لَا تُصَرِّفَنَّ
بحث نہی غائب معروف بانون تاکید ثقیلہ			بحث نہی غائب مجہول بانون تاکید ثقیلہ		
لَا يُصَرِّفَنَّ	لَا يُصَرِّفَانِ	لَا يُصَرِّفَنَّ	لَا يُصَرِّفَنَّ	لَا يُصَرِّفَانِ	لَا يُصَرِّفَنَّ
لَا تُصَرِّفَنَّ	لَا تُصَرِّفَانِ	لَا تُصَرِّفَنَّ	لَا تُصَرِّفَنَّ	لَا تُصَرِّفَانِ	لَا تُصَرِّفَنَّ
لَا أُصَرِّفَنَّ	لَا نُصَرِّفَنَّ		لَا أُصَرِّفَنَّ	لَا نُصَرِّفَنَّ	
بحث نہی حاضر معروف بانون تاکید خفیفہ			بحث نہی حاضر مجہول بانون تاکید خفیفہ		
لَا تُصَرِّفَنَّ	لَا تُصَرِّفَنَّ	لَا تُصَرِّفَنَّ	لَا تُصَرِّفَنَّ	لَا تُصَرِّفَنَّ	لَا تُصَرِّفَنَّ
لَا تُصَرِّفَنَّ	لَا تُصَرِّفَنَّ	لَا تُصَرِّفَنَّ	لَا تُصَرِّفَنَّ	لَا تُصَرِّفَنَّ	لَا تُصَرِّفَنَّ
بحث نہی غائب معروف بانون تاکید خفیفہ			بحث نہی غائب مجہول بانون تاکید خفیفہ		
لَا يُصَرِّفَنَّ	لَا يُصَرِّفَنَّ	لَا يُصَرِّفَنَّ	لَا يُصَرِّفَنَّ	لَا يُصَرِّفَنَّ	لَا يُصَرِّفَنَّ
لَا أُصَرِّفَنَّ	لَا نُصَرِّفَنَّ		لَا أُصَرِّفَنَّ	لَا نُصَرِّفَنَّ	
بحث اسم ظرف					
	مَصْرَفٌ	مُصَرِّفَانِ	مُصَرِّفَاتٌ		

باب سوئم

صرف صغیر فعل ثلاثی مزید فیہ صحیح

از باب تَفَعَّل

چوں التَّعَبَّلُ: قبول کرنا۔

علامت اس باب کی یہ ہے کہ اس کی ماضی میں پانچ حرف ہوتے ہیں۔ تین اصلی اور دو زائد، شروع میں تا اور عین کلمہ مکرر مشدود۔

تَقَبَّلَ يَتَقَبَّلُ تَقْبَلًا فَهُوَ مُتَقَبِّلٌ وَ تَقَبَّلَ يَتَقَبَّلُ تَقْبَلًا فَذَاكَ مُتَقَبِّلٌ مَا تَقَبَّلَ
مَا تُقَبِّلُ لَمْ يَتَقَبَّلْ لَمْ يُتَقَبَّلْ لَا يَتَقَبَّلُ لَا يُتَقَبَّلُ لَنْ يَتَقَبَّلَ لَنْ يُتَقَبَّلَ لِيَتَقَبَّلَنَّ
لِيَتَقَبَّلَنَّ لِيَتَقَبَّلَنَّ لِتَقَبَّلَنَّ الْأَمْرُ مِنْهُ: تَقَبَّلَ لِتَقَبَّلَ لِيَتَقَبَّلَ لِيَتَقَبَّلَ تَقَبَّلَنَّ
لِيَتَقَبَّلَنَّ لِيَتَقَبَّلَنَّ لِيَتَقَبَّلَنَّ لِتَقَبَّلَنَّ لِتَقَبَّلَنَّ لِتَقَبَّلَنَّ وَالنَّهْيُ عَنْهُ: لَا تَقَبَّلْ
لَا تُتَقَبَّلْ لَا يَتَقَبَّلُ لَا يُتَقَبَّلُ لَا تَتَقَبَّلَنَّ لَا يُتَقَبَّلَنَّ لَا يَتَقَبَّلَنَّ لَا تُتَقَبَّلَنَّ
لَا تَتَقَبَّلَنَّ لَا يَتَقَبَّلَنَّ لَا يُتَقَبَّلَنَّ الظَّرْفُ مِنْهُ: مُتَقَبِّلٌ مُتَقَبِّلَانِ مُتَقَبِّلَاتٌ.

مصادر: التَّفَكُّهُ (میوہ کھانا) التَّعَجُّلُ (جلدی کرنا)

التَّبَسُّمُ (مسکرانا)

صرف کبیر

بحث اثبات فعل ماضی مجہول			بحث اثبات فعل ماضی معروف		
تَقَبَّلُوا	تَقَبَّلَا	تَقَبَّلَ	تَقَبَّلُوا	تَقَبَّلَا	تَقَبَّلَ
تَقَبَّلْنَ	تَقَبَّلَتَا	تَقَبَّلَتْ	تَقَبَّلْنَ	تَقَبَّلَتَا	تَقَبَّلَتْ

تَقَبَّلْتُ	تَقَبَّلْتُمَا	تَقَبَّلْتُمْ	تَقَبَّلْتُ	تَقَبَّلْتُمَا	تَقَبَّلْتُمْ
تَقَبَّلْتُ	تَقَبَّلْتُمَا	تَقَبَّلْتُنَّ	تَقَبَّلْتُ	تَقَبَّلْتُمَا	تَقَبَّلْتُنَّ
تَقَبَّلْتُ	تَقَبَّلْنَا	تَقَبَّلْتُمْ	تَقَبَّلْتُ	تَقَبَّلْنَا	تَقَبَّلْتُمْ

تنبیہ: ماضی مثبت کے شروع میں ”مَا“ نفی کا لگانے سے ماضی منفی بن جائے گا۔

بحث اثبات فعل مضارع مجہول			بحث اثبات فعل مضارع معروف		
يُتَقَبَّلُونَ	يُتَقَبَّلَانِ	يُتَقَبَّلُ	يَتَقَبَّلُونَ	يَتَقَبَّلَانِ	يَتَقَبَّلُ
يُتَقَبَّلْنَ	تُتَقَبَّلَانِ	تُتَقَبَّلُ	يَتَقَبَّلْنَ	تَتَقَبَّلَانِ	تَتَقَبَّلُ
تُتَقَبَّلُونَ	تُتَقَبَّلَانِ	تُتَقَبَّلُ	تَتَقَبَّلُونَ	تَتَقَبَّلَانِ	تَتَقَبَّلُ
تُتَقَبَّلْنَ	تُتَقَبَّلَانِ	تُتَقَبَّلِينَ	تَتَقَبَّلْنَ	تَتَقَبَّلَانِ	تَتَقَبَّلِينَ
	نُتَقَبَّلُ	أُتَقَبَّلُ		نَتَقَبَّلُ	أُتَقَبَّلُ

تنبیہ: اس کے شروع میں ”لَا“ نفی کا لگانے سے مضارع منفی بن جائے گا۔

بحث نفی تاکید بہ لن در فعل مستقبل مجہول			بحث نفی تاکید بہ لن در فعل مستقبل معروف		
لَنْ يُتَقَبَّلُوا	لَنْ يُتَقَبَّلَا	لَنْ يُتَقَبَّلَ	لَنْ يَتَقَبَّلُوا	لَنْ يَتَقَبَّلَا	لَنْ يَتَقَبَّلَ
لَنْ يُتَقَبَّلْنَ	لَنْ تُتَقَبَّلَا	لَنْ تُتَقَبَّلَ	لَنْ يَتَقَبَّلْنَ	لَنْ تَتَقَبَّلَا	لَنْ تَتَقَبَّلَ
لَنْ تُتَقَبَّلُوا	لَنْ تُتَقَبَّلَا	لَنْ تُتَقَبَّلَ	لَنْ تَتَقَبَّلُوا	لَنْ تَتَقَبَّلَا	لَنْ تَتَقَبَّلَ
لَنْ تُتَقَبَّلْنَ	لَنْ تُتَقَبَّلَا	لَنْ تُتَقَبَّلِي	لَنْ تَتَقَبَّلْنَ	لَنْ تَتَقَبَّلَا	لَنْ تَتَقَبَّلِي
	لَنْ نُتَقَبَّلَ	لَنْ أُتَقَبَّلَ		لَنْ نَتَقَبَّلَ	لَنْ أُتَقَبَّلَ
بحث نفی جہد بہ لم در فعل مستقبل مجہول			بحث نفی جہد بہ لم در فعل مستقبل معروف		
لَمْ يُتَقَبَّلُوا	لَمْ يُتَقَبَّلَا	لَمْ يُتَقَبَّلَ	لَمْ يَتَقَبَّلُوا	لَمْ يَتَقَبَّلَا	لَمْ يَتَقَبَّلَ

لَمْ تَقْبَلْ	لَمْ تَقْبَلَا	لَمْ يَتَقَبَّلْ	لَمْ يَتَقَبَّلَا	لَمْ تَقْبَلْ	لَمْ يَتَقَبَّلْ
لَمْ تَقْبَلْ	لَمْ تَقْبَلَا	لَمْ تَقْبَلْ	لَمْ تَقْبَلُوا	لَمْ تَقْبَلْ	لَمْ تَقْبَلُوا
لَمْ تَقْبَلِي	لَمْ تَقْبَلَا	لَمْ تَقْبَلِي	لَمْ تَقْبَلْ	لَمْ تَقْبَلْ	لَمْ تَقْبَلْ
لَمْ أَتَقَبَّلْ	لَمْ نَتَقَبَّلْ	لَمْ أَتَقَبَّلْ		لَمْ نَتَقَبَّلْ	
بحث لام تاکید بانون تاکید ثقیلہ مجهول			بحث لام تاکید بانون تاکید ثقیلہ معروف		
لَيَتَقَبَّلَنَّ	لَيَتَقَبَّلَانِ	لَيَتَقَبَّلَنَّ	لَيَتَقَبَّلَنَّ	لَيَتَقَبَّلَانِ	لَيَتَقَبَّلَنَّ
لَتَتَقَبَّلَنَّ	لَتَتَقَبَّلَانِ	لَتَتَقَبَّلَنَّ	لَتَتَقَبَّلَنَّ	لَتَتَقَبَّلَانِ	لَتَتَقَبَّلَنَّ
لَتَتَقَبَّلَنَّ	لَتَتَقَبَّلَانِ	لَتَتَقَبَّلَنَّ	لَتَتَقَبَّلَنَّ	لَتَتَقَبَّلَانِ	لَتَتَقَبَّلَنَّ
لَتَتَقَبَّلَنَّ	لَتَتَقَبَّلَانِ	لَتَتَقَبَّلَنَّ	لَتَتَقَبَّلَنَّ	لَتَتَقَبَّلَانِ	لَتَتَقَبَّلَنَّ
لَا تَقْبَلَنَّ	لَا تَقْبَلَنَّ	لَا تَقْبَلَنَّ		لَا تَقْبَلَنَّ	
بحث لام تاکید بانون تاکید خفیفہ مجهول			بحث لام تاکید بانون تاکید خفیفہ معروف		
لَيَتَقَبَّلَنَّ	لَيَتَقَبَّلَانِ	لَيَتَقَبَّلَنَّ	لَتَتَقَبَّلَنَّ	لَيَتَقَبَّلَانِ	لَيَتَقَبَّلَنَّ
لَتَتَقَبَّلَنَّ	لَتَتَقَبَّلَانِ	لَتَتَقَبَّلَنَّ	لَتَتَقَبَّلَنَّ	لَتَتَقَبَّلَانِ	لَتَتَقَبَّلَنَّ
لَا تَقْبَلَنَّ	لَا تَقْبَلَنَّ	لَا تَقْبَلَنَّ		لَا تَقْبَلَنَّ	
بحث امر حاضر مجهول			بحث امر حاضر معروف		
لِتَقْبَلُوا	لِتَقْبَلَا	لِتَقْبَلْ	تَقْبَلُوا	تَقْبَلَا	تَقْبَلْ
لِتَقْبَلِي	لِتَقْبَلَا	لِتَقْبَلِي	تَقْبَلْ	تَقْبَلَا	تَقْبَلِي
بحث امر غائب مجهول			بحث امر غائب معروف		
لَيَتَقَبَّلُوا	لَيَتَقَبَّلَا	لَيَتَقَبَّلْ	لَيَتَقَبَّلُوا	لَيَتَقَبَّلَا	لَيَتَقَبَّلْ

لِتَقَبَّلْ	لِتَقَبَّلَا	لِتَقَبَّلَنَّ	لِتَقَبَّلْ	لِتَقَبَّلَا	لِتَقَبَّلَنَّ
لَا تَقَبَّلْ	لَا تَقَبَّلَا	لَا تَقَبَّلَنَّ	لَا تَقَبَّلْ	لَا تَقَبَّلَا	لَا تَقَبَّلَنَّ
بحث امر حاضر معروف بانون تاکید ثقیلہ			بحث امر حاضر مجہول بانون تاکید ثقیلہ		
تَقَبَّلَنَّ	تَقَبَّلَانِ	تَقَبَّلُنَّ	لِتَقَبَّلَنَّ	لِتَقَبَّلَانِ	لِتَقَبَّلُنَّ
تَقَبَّلَنَّ	تَقَبَّلَانِ	تَقَبَّلُنَّ	لِتَقَبَّلَنَّ	لِتَقَبَّلَانِ	لِتَقَبَّلُنَّ
بحث امر غائب معروف بانون تاکید ثقیلہ			بحث امر غائب مجہول بانون تاکید ثقیلہ		
لِتَقَبَّلَنَّ	لِتَقَبَّلَانِ	لِتَقَبَّلُنَّ	لِتَقَبَّلَنَّ	لِتَقَبَّلَانِ	لِتَقَبَّلُنَّ
لِتَقَبَّلَنَّ	لِتَقَبَّلَانِ	لِتَقَبَّلُنَّ	لِتَقَبَّلَنَّ	لِتَقَبَّلَانِ	لِتَقَبَّلُنَّ
لَا تَقَبَّلَنَّ	لَا تَقَبَّلَانِ	لَا تَقَبَّلُنَّ	لَا تَقَبَّلَنَّ	لَا تَقَبَّلَانِ	لَا تَقَبَّلُنَّ
بحث امر حاضر معروف بانون تاکید خفیفہ			بحث امر حاضر مجہول بانون تاکید خفیفہ		
تَقَبَّلَنَّ	تَقَبَّلَانِ	تَقَبَّلُنَّ	لِتَقَبَّلَنَّ	لِتَقَبَّلَانِ	لِتَقَبَّلُنَّ
تَقَبَّلَنَّ	تَقَبَّلَانِ	تَقَبَّلُنَّ	لِتَقَبَّلَنَّ	لِتَقَبَّلَانِ	لِتَقَبَّلُنَّ
بحث امر غائب معروف بانون تاکید خفیفہ			بحث امر غائب مجہول بانون تاکید خفیفہ		
لِتَقَبَّلَنَّ	لِتَقَبَّلَانِ	لِتَقَبَّلُنَّ	لِتَقَبَّلَنَّ	لِتَقَبَّلَانِ	لِتَقَبَّلُنَّ
لَا تَقَبَّلَنَّ	لَا تَقَبَّلَانِ	لَا تَقَبَّلُنَّ	لَا تَقَبَّلَنَّ	لَا تَقَبَّلَانِ	لَا تَقَبَّلُنَّ
بحث نہی حاضر معروف			بحث نہی حاضر مجہول		
لَا تَقَبَّلْ	لَا تَقَبَّلَا	لَا تَقَبَّلُوا	لَا تَقَبَّلْ	لَا تَقَبَّلَا	لَا تَقَبَّلُوا
لَا تَقَبَّلِي	لَا تَقَبَّلَا	لَا تَقَبَّلْنَ	لَا تَقَبَّلِي	لَا تَقَبَّلَا	لَا تَقَبَّلْنَ
بحث نہی غائب معروف			بحث نہی غائب مجہول		
لَا يَتَقَبَّلْ	لَا يَتَقَبَّلَا	لَا يَتَقَبَّلُوا	لَا يَتَقَبَّلْ	لَا يَتَقَبَّلَا	لَا يَتَقَبَّلُوا

لَا تُتَقَبَّلُ	لَا تُتَقَبَّلَا	لَا يُتَقَبَّلَنَّ	لَا تُتَقَبَّلُ	لَا تُتَقَبَّلَا	لَا يُتَقَبَّلَنَّ
لَا أُتَقَبَّلُ	لَا تُتَقَبَّلُ	لَا تُتَقَبَّلَنَّ	لَا أُتَقَبَّلُ	لَا تُتَقَبَّلُ	لَا تُتَقَبَّلَنَّ
بحث نہی حاضر معروف بانون تاکید ثقیلہ			بحث نہی حاضر مجہول بانون تاکید ثقیلہ		
لَا تُتَقَبَّلَنَّ	لَا تُتَقَبَّلَانِ	لَا تُتَقَبَّلَنَّ	لَا تُتَقَبَّلَنَّ	لَا تُتَقَبَّلَانِ	لَا تُتَقَبَّلَنَّ
لَا تُتَقَبَّلَنَّ	لَا تُتَقَبَّلَانِ	لَا تُتَقَبَّلَنَّ	لَا تُتَقَبَّلَنَّ	لَا تُتَقَبَّلَانِ	لَا تُتَقَبَّلَنَّ
بحث نہی غائب معروف بانون تاکید ثقیلہ			بحث نہی غائب مجہول بانون تاکید ثقیلہ		
لَا يُتَقَبَّلَنَّ	لَا يُتَقَبَّلَانِ	لَا يُتَقَبَّلَنَّ	لَا يُتَقَبَّلَنَّ	لَا يُتَقَبَّلَانِ	لَا يُتَقَبَّلَنَّ
لَا تُتَقَبَّلَنَّ	لَا تُتَقَبَّلَانِ	لَا يُتَقَبَّلَنَّ	لَا تُتَقَبَّلَنَّ	لَا تُتَقَبَّلَانِ	لَا يُتَقَبَّلَنَّ
لَا أُتَقَبَّلَنَّ	لَا نُتَقَبَّلَنَّ	لَا أُتَقَبَّلَنَّ	لَا أُتَقَبَّلَنَّ	لَا نُتَقَبَّلَنَّ	لَا أُتَقَبَّلَنَّ
بحث نہی حاضر معروف بانون تاکید خفیفہ			بحث نہی حاضر مجہول بانون تاکید خفیفہ		
لَا تُتَقَبَّلَنَّ	لَا تُتَقَبَّلَانِ	لَا تُتَقَبَّلَنَّ	لَا تُتَقَبَّلَنَّ	لَا تُتَقَبَّلَانِ	لَا تُتَقَبَّلَنَّ
بحث نہی غائب معروف بانون تاکید خفیفہ			بحث نہی غائب مجہول بانون تاکید خفیفہ		
لَا يُتَقَبَّلَنَّ	لَا يُتَقَبَّلَانِ	لَا يُتَقَبَّلَنَّ	لَا يُتَقَبَّلَنَّ	لَا يُتَقَبَّلَانِ	لَا يُتَقَبَّلَنَّ
لَا أُتَقَبَّلَنَّ	لَا نُتَقَبَّلَنَّ	لَا أُتَقَبَّلَنَّ	لَا أُتَقَبَّلَنَّ	لَا نُتَقَبَّلَنَّ	لَا أُتَقَبَّلَنَّ
بحث اسم ظرف					
	مُتَقَبَّلَانِ	مُتَقَبَّلَاتُ		مُتَقَبَّلَانِ	مُتَقَبَّلَاتُ

باب چہارم

صرفِ صغیر فعل ثلاثی مزید فیہ صحیح

از باب مُفَاعَلَة

چوں الْمُمَقَاتَلَةُ: آپس میں ایک دوسرے سے لڑائی کرنا۔

علامت اس باب کی یہ ہے کہ اس کی ماضی میں چار حرف ہوتے ہیں تین اصلی ایک زائد یعنی دوسری جگہ الف۔

قَاتَلَ يُقَاتِلُ مُقَاتَلَةٌ فَذَاكَ مُقَاتَلٌ مَا قَاتَلَ
مَا قُوتِلَ لَمْ يُقَاتِلْ لَمْ يُقَاتِلْ لَا يُقَاتِلْ لَا يُقَاتِلْ لَنْ يُقَاتِلَ لَنْ يُقَاتِلَ لِيُقَاتِلَنَّ
لِيُقَاتِلَنَّ لِيُقَاتِلَنَّ الْأَمْرُ مِنْهُ: قَاتِلٌ لَتُقَاتِلَ لِيُقَاتِلَ قَاتِلٌ لَتُقَاتِلَنَّ
لِيُقَاتِلَنَّ لِيُقَاتِلَنَّ قَاتِلٌ لَتُقَاتِلَنَّ لِيُقَاتِلَنَّ وَالنَّهْيُ عَنْهُ: لَا تُقَاتِلْ لَا تُقَاتِلْ
لَا يُقَاتِلْ لَا يُقَاتِلْ لَا تُقَاتِلَنَّ لَا يُقَاتِلَنَّ لَا يُقَاتِلَنَّ لَا تُقَاتِلَنَّ لَا تُقَاتِلَنَّ
لَا يُقَاتِلَنَّ لَا يُقَاتِلَنَّ الظَّرْفُ مِنْهُ: مُقَاتِلٌ مُقَاتِلَانِ مُقَاتَلَاتٌ.

مصادر: الْمُبَارَكَةُ (آپس میں برکت پکڑنا) الْمُخَادَعَةُ (آپس میں دھوکہ دینا)

الْمُعَاقَبَةُ (آپس میں عذاب دینا)

صرفِ کبیر

بحث اثبات فعل ماضی مجهول			بحث اثبات فعل ماضی معروف		
قَاتَلُوا	قُوتِلَا	قُوتِلَ	قَاتَلُوا	قَاتَلَا	قَاتَلَ
قُوتِلْنِ	قُوتِلْتَا	قُوتِلْتُ	قَاتِلْنِ	قَاتِلْتَا	قَاتِلْتُ

قَاتَلْتُ	قَاتَلْتُمَا	قَاتَلْتُمْ	قُوْتُلتُ	قُوْتُلتُمَا	قُوْتُلتُمْ
قَاتَلْتِ	قَاتَلْتُمَا	قَاتَلْتُنَّ	قُوْتُلتِ	قُوْتُلتُمَا	قُوْتُلتُنَّ
قَاتَلْتُ	قَاتَلْنَا		قُوْتُلتُ	قُوْتُلتْنَا	

تنبیہ: ماضی کے شروع میں ”ما“ نافیہ لگا دو، ماضی منفی بن جائے گا۔

بحث اثبات فعل مضارع معروف			بحث اثبات فعل مضارع مجہول		
يُقَاتِلُ	يُقَاتِلَانِ	يُقَاتِلُونَ	يُقَاتِلُ	يُقَاتِلَانِ	يُقَاتِلُونَ
تُقَاتِلُ	تُقَاتِلَانِ	يُقَاتِلْنَ	تُقَاتِلُ	تُقَاتِلَانِ	يُقَاتِلْنَ
تُقَاتِلُ	تُقَاتِلَانِ	تُقَاتِلُونَ	تُقَاتِلُ	تُقَاتِلَانِ	تُقَاتِلُونَ
تُقَاتِلِينَ	تُقَاتِلَانِ	تُقَاتِلْنَ	تُقَاتِلِينَ	تُقَاتِلَانِ	تُقَاتِلْنَ
أُقَاتِلُ	نُقَاتِلُ		أُقَاتِلُ	نُقَاتِلُ	

تنبیہ: ”لا“ نفی کا مضارع مثبت کے شروع میں لگا دینے سے مضارع منفی بن جائے گا۔

بحث نفی تاکید بہ لن در فعل مستقبل معروف			بحث نفی تاکید بہ لن در فعل مستقبل مجہول		
لَنْ يُقَاتِلَ	لَنْ يُقَاتِلَا	لَنْ يُقَاتِلُوا	لَنْ يُقَاتِلَ	لَنْ يُقَاتِلَا	لَنْ يُقَاتِلُوا
لَنْ تُقَاتِلَ	لَنْ تُقَاتِلَا	لَنْ يُقَاتِلْنَ	لَنْ تُقَاتِلَ	لَنْ تُقَاتِلَا	لَنْ يُقَاتِلْنَ
لَنْ تُقَاتِلَ	لَنْ تُقَاتِلَا	لَنْ تُقَاتِلُوا	لَنْ تُقَاتِلَ	لَنْ تُقَاتِلَا	لَنْ تُقَاتِلُوا
لَنْ تُقَاتِلِي	لَنْ تُقَاتِلَا	لَنْ تُقَاتِلْنَ	لَنْ تُقَاتِلِي	لَنْ تُقَاتِلَا	لَنْ تُقَاتِلْنَ
لَنْ أُقَاتِلَ	لَنْ نُقَاتِلَ		لَنْ أُقَاتِلَ	لَنْ نُقَاتِلَ	
بحث نفی جحد بہ لم در فعل مستقبل معروف			بحث نفی جحد بہ لم در فعل مستقبل مجہول		
لَمْ يُقَاتِلْ	لَمْ يُقَاتِلَا	لَمْ يُقَاتِلُوا	لَمْ يُقَاتِلْ	لَمْ يُقَاتِلَا	لَمْ يُقَاتِلُوا

لَمْ تُقَاتِلْ	لَمْ تُقَاتِلَا	لَمْ يُقَاتِلُنْ	لَمْ تُقَاتِلْ	لَمْ تُقَاتِلَا	لَمْ يُقَاتِلُنْ
لَمْ تُقَاتِلْ	لَمْ تُقَاتِلَا	لَمْ تُقَاتِلُوا	لَمْ تُقَاتِلْ	لَمْ تُقَاتِلَا	لَمْ تُقَاتِلُوا
لَمْ تُقَاتِلِيْ	لَمْ تُقَاتِلَا	لَمْ تُقَاتِلُنْ	لَمْ تُقَاتِلِيْ	لَمْ تُقَاتِلَا	لَمْ تُقَاتِلُنْ
لَمْ أَقَاتِلْ	لَمْ نُقَاتِلْ		لَمْ أَقَاتِلْ	لَمْ نُقَاتِلْ	

بحث لام تاکید بانون تاکید ثقیلہ مجهول

بحث لام تاکید بانون تاکید ثقیلہ معروف

لِیَقَاتِلُنْ	لِیَقَاتِلَانِ	لِیَقَاتِلُنْ	لِیَقَاتِلُنْ	لِیَقَاتِلَانِ	لِیَقَاتِلُنْ
لِیَقَاتِلُنْ	لِیَقَاتِلَانِ	لِیَقَاتِلُنْ	لِیَقَاتِلُنْ	لِیَقَاتِلَانِ	لِیَقَاتِلُنْ
لِیَقَاتِلُنْ	لِیَقَاتِلَانِ	لِیَقَاتِلُنْ	لِیَقَاتِلُنْ	لِیَقَاتِلَانِ	لِیَقَاتِلُنْ
لِیَقَاتِلُنْ	لِیَقَاتِلَانِ	لِیَقَاتِلُنْ	لِیَقَاتِلُنْ	لِیَقَاتِلَانِ	لِیَقَاتِلُنْ
لَا قَاتِلُنْ	لَا قَاتِلُنْ		لَا قَاتِلُنْ	لَا قَاتِلُنْ	

بحث لام تاکید بانون تاکید خفیفہ مجهول

بحث لام تاکید بانون تاکید خفیفہ معروف

لِیَقَاتِلُنْ	لِیَقَاتِلُنْ	لِیَقَاتِلُنْ	لِیَقَاتِلُنْ	لِیَقَاتِلُنْ	لِیَقَاتِلُنْ
لِیَقَاتِلُنْ	لِیَقَاتِلُنْ	لِیَقَاتِلُنْ	لِیَقَاتِلُنْ	لِیَقَاتِلُنْ	لِیَقَاتِلُنْ

بحث امر حاضر مجهول

بحث امر حاضر معروف

قَاتِلْ	قَاتِلَا	قَاتِلُوا	قَاتِلْ	قَاتِلَا	قَاتِلُوا
قَاتِلِيْ	قَاتِلَا	قَاتِلُنْ	قَاتِلِيْ	قَاتِلَا	قَاتِلُنْ

بحث امر غائب مجهول

بحث امر غائب معروف

لِیَقَاتِلْ	لِیَقَاتِلَا	لِیَقَاتِلُوا	لِیَقَاتِلْ	لِیَقَاتِلَا	لِیَقَاتِلُوا
لِیَقَاتِلْ	لِیَقَاتِلَا	لِیَقَاتِلُنْ	لِیَقَاتِلْ	لِیَقَاتِلَا	لِیَقَاتِلُنْ

بحث امر حاضر معروف بانون تاکید ثقیلہ			بحث امر حاضر مجہول بانون تاکید ثقیلہ		
قَاتِلَنَّ	قَاتِلَانِ	قَاتِلُنَّ	لِتُقَاتِلَنَّ	لِتُقَاتِلَانِ	لِتُقَاتِلُنَّ
قَاتِلَنَّ	قَاتِلَانِ	قَاتِلُنَّ	لِتُقَاتِلَنَّ	لِتُقَاتِلَانِ	لِتُقَاتِلُنَّ
بحث امر غائب معروف بانون تاکید ثقیلہ			بحث امر غائب مجہول بانون تاکید ثقیلہ		
لِیُقَاتِلَنَّ	لِیُقَاتِلَانِ	لِیُقَاتِلُنَّ	لِیُقَاتِلَنَّ	لِیُقَاتِلَانِ	لِیُقَاتِلُنَّ
لِتُقَاتِلَنَّ	لِتُقَاتِلَانِ	لِتُقَاتِلُنَّ	لِتُقَاتِلَنَّ	لِتُقَاتِلَانِ	لِتُقَاتِلُنَّ
لَا قَاتِلَنَّ	لِنُقَاتِلَنَّ		لَا قَاتِلَنَّ	لِنُقَاتِلَنَّ	
بحث امر حاضر معروف بانون تاکید خفیفہ			بحث امر حاضر مجہول بانون تاکید خفیفہ		
قَاتِلْنُ	قَاتِلُنْ	قَاتِلُنْ	لِتُقَاتِلْنُ	لِتُقَاتِلُنْ	لِتُقَاتِلُنْ
بحث امر غائب معروف بانون تاکید خفیفہ			بحث امر غائب مجہول بانون تاکید خفیفہ		
لِیُقَاتِلْنُ	لِیُقَاتِلُنْ	لِتُقَاتِلْنُ	لِیُقَاتِلْنُ	لِیُقَاتِلُنْ	لِتُقَاتِلْنُ
لَا قَاتِلْنُ	لِنُقَاتِلْنُ		لَا قَاتِلْنُ	لِنُقَاتِلْنُ	
بحث نہی حاضر معروف			بحث نہی حاضر مجہول		
لَا تُقَاتِلْ	لَا تُقَاتِلَا	لَا تُقَاتِلُوا	لَا تُقَاتِلْ	لَا تُقَاتِلَا	لَا تُقَاتِلُوا
لَا تُقَاتِلْ	لَا تُقَاتِلَا	لَا تُقَاتِلُوا	لَا تُقَاتِلْ	لَا تُقَاتِلَا	لَا تُقَاتِلُوا
بحث نہی غائب معروف			بحث نہی غائب مجہول		
لَا یُقَاتِلْ	لَا یُقَاتِلَا	لَا یُقَاتِلُوا	لَا یُقَاتِلْ	لَا یُقَاتِلَا	لَا یُقَاتِلُوا
لَا تُقَاتِلْ	لَا تُقَاتِلَا	لَا یُقَاتِلُنْ	لَا یُقَاتِلْ	لَا تُقَاتِلَا	لَا یُقَاتِلُنْ
لَا أَقَاتِلْ	لَا نُقَاتِلْ		لَا أَقَاتِلْ	لَا نُقَاتِلْ	

بحث نہی حاضر معروف بانون تاکید ثقیلہ			بحث نہی حاضر مجہول بانون تاکید ثقیلہ		
لَا تُقَاتِلَنَّ	لَا تُقَاتِلَانِ	لَا تُقَاتِلُنَّ	لَا تُقَاتِلَنَّ	لَا تُقَاتِلَانِ	لَا تُقَاتِلُنَّ
لَا تُقَاتِلَنَّ	لَا تُقَاتِلَانِ	لَا تُقَاتِلُنَّ	لَا تُقَاتِلَنَّ	لَا تُقَاتِلَانِ	لَا تُقَاتِلُنَّ
بحث نہی غائب معروف بانون تاکید ثقیلہ			بحث نہی غائب مجہول بانون تاکید ثقیلہ		
لَا يُقَاتِلَنَّ	لَا يُقَاتِلَانِ	لَا يُقَاتِلُنَّ	لَا يُقَاتِلَنَّ	لَا يُقَاتِلَانِ	لَا يُقَاتِلُنَّ
لَا يُقَاتِلَنَّ	لَا يُقَاتِلَانِ	لَا يُقَاتِلُنَّ	لَا يُقَاتِلَنَّ	لَا يُقَاتِلَانِ	لَا يُقَاتِلُنَّ
لَا أُقَاتِلَنَّ	لَا نُقَاتِلَنَّ	لَا أُقَاتِلَنَّ	لَا أُقَاتِلَنَّ	لَا نُقَاتِلَنَّ	لَا أُقَاتِلَنَّ
بحث نہی حاضر معروف بانون تاکید خفیفہ			بحث نہی حاضر مجہول بانون تاکید خفیفہ		
لَا تُقَاتِلَنَّ	لَا تُقَاتِلَانِ	لَا تُقَاتِلُنَّ	لَا تُقَاتِلَنَّ	لَا تُقَاتِلَانِ	لَا تُقَاتِلُنَّ
لَا يُقَاتِلَنَّ	لَا يُقَاتِلَانِ	لَا يُقَاتِلُنَّ	لَا يُقَاتِلَنَّ	لَا يُقَاتِلَانِ	لَا يُقَاتِلُنَّ
لَا أُقَاتِلَنَّ	لَا نُقَاتِلَنَّ	لَا أُقَاتِلَنَّ	لَا أُقَاتِلَنَّ	لَا نُقَاتِلَنَّ	لَا أُقَاتِلَنَّ
بحث اسم ظرف					
مقاتِلٌ	مُقاتِلَانِ	مُقاتِلَاتٌ			

تَقَابَلْتُ	تَقَابَلْتَا	تَقَابَلْنِ	تُقُوْبِلْتُ	تُقُوْبِلْتَا	تُقُوْبِلْنِ
تَقَابَلْتُمْ	تَقَابَلْتُمَا	تَقَابَلْتُمْ	تُقُوْبِلْتُمْ	تُقُوْبِلْتُمَا	تُقُوْبِلْتُمْ
تَقَابَلْتِ	تَقَابَلْتِمَا	تَقَابَلْتِنِ	تُقُوْبِلْتِ	تُقُوْبِلْتِمَا	تُقُوْبِلْتِنِ
تَقَابَلْتُ	تَقَابَلْنَا		تُقُوْبِلْتُ	تُقُوْبِلْنَا	

تنبیہ: اس کے شروع میں ”ما“ نفی لگانے سے ماضی منفی بن جائے گا۔

بحث اثبات فعل مضارع معروف			بحث اثبات فعل مضارع مجہول		
يَتَقَابَلُ	يَتَقَابَلَانِ	يَتَقَابَلُونَ	يُتَقَابَلُ	يُتَقَابَلَانِ	يُتَقَابَلُونَ
تَتَقَابَلُ	تَتَقَابَلَانِ	يَتَقَابَلْنَ	تُتَقَابَلُ	تُتَقَابَلَانِ	يُتَقَابَلْنَ
تَتَقَابَلُ	تَتَقَابَلَانِ	تَتَقَابَلُونَ	تُتَقَابَلُ	تُتَقَابَلَانِ	تُتَقَابَلُونَ
تَتَقَابَلِينَ	تَتَقَابَلَانِ	تَتَقَابَلْنَ	تُتَقَابَلِينَ	تُتَقَابَلَانِ	تُتَقَابَلْنَ
أَتَقَابَلُ	نَتَقَابَلُ		أُتَقَابَلُ	نُتَقَابَلُ	

تنبیہ: اس کے شروع میں ”لا“ نفی لگانے سے مضارع منفی بن جائے گا۔

بحث نفی تاکید بن در فعل مستقبل معروف			بحث نفی تاکید بن در فعل مستقبل مجہول		
لَنْ يَتَقَابَلَا	لَنْ يَتَقَابَلُوا	لَنْ يُتَقَابَلَا	لَنْ يُتَقَابَلَا	لَنْ يُتَقَابَلُوا	لَنْ يُتَقَابَلُوا
لَنْ تَتَقَابَلَا	لَنْ يَتَقَابَلْنَ	لَنْ تُتَقَابَلَا	لَنْ تُتَقَابَلَا	لَنْ يُتَقَابَلْنَ	لَنْ يُتَقَابَلْنَ
لَنْ تَتَقَابَلَا	لَنْ تَتَقَابَلُوا	لَنْ تُتَقَابَلَا	لَنْ تُتَقَابَلَا	لَنْ تُتَقَابَلُوا	لَنْ تُتَقَابَلُوا
لَنْ تَتَقَابَلِي	لَنْ تَتَقَابَلْنَ	لَنْ تُتَقَابَلِي	لَنْ تُتَقَابَلِي	لَنْ تُتَقَابَلْنَ	لَنْ تُتَقَابَلْنَ
لَنْ أَتَقَابَلَا	لَنْ نَتَقَابَلَا	لَنْ أُتَقَابَلَا	لَنْ أُتَقَابَلَا	لَنْ نَتَقَابَلَا	لَنْ نَتَقَابَلَا

بحث نفی جہ بہ لم در فعل مستقبل معروف			بحث نفی جہ بہ لم در فعل مستقبل مجہول		
لَمْ يَتَقَابَلْ	لَمْ يَتَقَابَلَا	لَمْ يَتَقَابَلُوا	لَمْ يُتَقَابَلْ	لَمْ يُتَقَابَلَا	لَمْ يُتَقَابَلُوا
لَمْ تَتَقَابَلْ	لَمْ تَتَقَابَلَا	لَمْ يَتَقَابَلْنَ	لَمْ تُتَقَابَلْ	لَمْ تُتَقَابَلَا	لَمْ يُتَقَابَلْنَ
لَمْ تَتَقَابَلْ	لَمْ تَتَقَابَلَا	لَمْ تَتَقَابَلُوا	لَمْ تُتَقَابَلْ	لَمْ تُتَقَابَلَا	لَمْ تُتَقَابَلُوا
لَمْ تَتَقَابَلِيْ	لَمْ تَتَقَابَلَا	لَمْ تَتَقَابَلْنَ	لَمْ تُتَقَابَلِيْ	لَمْ تُتَقَابَلَا	لَمْ تُتَقَابَلْنَ
لَمْ أَتَقَابَلْ	لَمْ نَتَقَابَلْ		لَمْ أُتَقَابَلْ	لَمْ نَتَقَابَلْ	
بحث لام تاکید بانون تاکید ثقیلہ معروف			بحث لام تاکید بانون تاکید ثقیلہ مجہول		
لَيَتَقَابَلَنَّ	لَيَتَقَابَلَانَّ	لَيَتَقَابَلُنَّ	لَيُتَقَابَلَنَّ	لَيُتَقَابَلَانَّ	لَيُتَقَابَلُنَّ
لَتَتَقَابَلَنَّ	لَتَتَقَابَلَانَّ	لَتَتَقَابَلُنَّ	لَتُتَقَابَلَنَّ	لَتُتَقَابَلَانَّ	لَتُتَقَابَلُنَّ
لَتَتَقَابَلَنَّ	لَتَتَقَابَلَانَّ	لَتَتَقَابَلُنَّ	لَتُتَقَابَلَنَّ	لَتُتَقَابَلَانَّ	لَتُتَقَابَلُنَّ
لَتَتَقَابَلَنَّ	لَتَتَقَابَلَانَّ	لَتَتَقَابَلُنَّ	لَتُتَقَابَلَنَّ	لَتُتَقَابَلَانَّ	لَتُتَقَابَلُنَّ
لَأَتَقَابَلَنَّ	لَنَتَقَابَلَنَّ		لَأُتَقَابَلَنَّ	لَنَتَقَابَلَنَّ	
بحث لام تاکید بانون تاکید خفیفہ معروف			بحث لام تاکید بانون تاکید خفیفہ مجہول		
لَيَتَقَابَلُنْ	لَيَتَقَابَلُنْ	لَتَتَقَابَلُنْ	لَيُتَقَابَلُنْ	لَيُتَقَابَلُنْ	لَتُتَقَابَلُنْ
لَأَتَقَابَلُنْ	لَنَتَقَابَلُنْ		لَأُتَقَابَلُنْ	لَنَتَقَابَلُنْ	
بحث امر حاضر معروف			بحث امر حاضر مجہول		
تَقَابَلْ	تَقَابَلَا	تَقَابَلُوا	لِتَتَقَابَلْ	لِتَتَقَابَلَا	لِتَتَقَابَلُوا
تَقَابَلِيْ	تَقَابَلَا	تَقَابَلْنَ	لِتَتَقَابَلِيْ	لِتَتَقَابَلَا	لِتَتَقَابَلْنَ

بحث امر غائب مجهول			بحث امر غائب معروف		
لِیْتَقَابِلُوا	لِیْتَقَابَلَا	لِیْتَقَابَلْ	لِیْتَقَابِلُوا	لِیْتَقَابَلَا	لِیْتَقَابَلْ
لِیْتَقَابِلُنْ	لِیْتَقَابَلَا	لِیْتَقَابَلْ	لِیْتَقَابِلُنْ	لِیْتَقَابَلَا	لِیْتَقَابَلْ
	لِیْتَقَابَلْ	لَا تُقَابَلْ		لِیْتَقَابَلْ	لَا تُقَابَلْ
بحث امر حاضر مجهول بانون تاکید ثقیلہ			بحث امر حاضر معروف بانون تاکید ثقیلہ		
لِیْتَقَابِلُنْ	لِیْتَقَابَلَانْ	لِیْتَقَابَلْ	تَقَابِلُنْ	تَقَابَلَانْ	تَقَابَلْ
لِیْتَقَابِلُنْ	لِیْتَقَابَلَانْ	لِیْتَقَابَلْ	تَقَابِلُنْ	تَقَابَلَانْ	تَقَابَلْ
بحث امر غائب مجهول بانون تاکید ثقیلہ			بحث امر غائب معروف بانون تاکید ثقیلہ		
لِیْتَقَابِلُنْ	لِیْتَقَابَلَانْ	لِیْتَقَابَلْ	لِیْتَقَابِلُنْ	لِیْتَقَابَلَانْ	لِیْتَقَابَلْ
لِیْتَقَابِلُنْ	لِیْتَقَابَلَانْ	لِیْتَقَابَلْ	لِیْتَقَابِلُنْ	لِیْتَقَابَلَانْ	لِیْتَقَابَلْ
	لِیْتَقَابَلْ	لَا تُقَابَلْ		لِیْتَقَابَلْ	لَا تُقَابَلْ
بحث امر حاضر مجهول بانون تاکید خفیفہ			بحث امر حاضر معروف بانون تاکید خفیفہ		
لِیْتَقَابِلُنْ	لِیْتَقَابَلُنْ	لِیْتَقَابَلْ	تَقَابِلُنْ	تَقَابَلُنْ	تَقَابَلْ
بحث امر غائب مجهول بانون تاکید خفیفہ			بحث امر غائب معروف بانون تاکید خفیفہ		
لِیْتَقَابِلُنْ	لِیْتَقَابَلُنْ	لِیْتَقَابَلْ	لِیْتَقَابِلُنْ	لِیْتَقَابَلُنْ	لِیْتَقَابَلْ
	لِیْتَقَابَلْ	لَا تُقَابَلْ		لِیْتَقَابَلْ	لَا تُقَابَلْ
بحث نہی حاضر مجهول			بحث نہی حاضر معروف		
لَا تُقَابِلُوا	لَا تُقَابَلَا	لَا تُقَابَلْ	لَا تُقَابِلُوا	لَا تُقَابَلَا	لَا تُقَابَلْ
لَا تُقَابِلُنْ	لَا تُقَابَلَا	لَا تُقَابِلْ	لَا تُقَابِلُنْ	لَا تُقَابَلَا	لَا تُقَابِلْ

بحث نہی غائب معلوم			بحث نہی غائب معلوم		
لَا يُتَقَابَلُوا	لَا يُتَقَابَلَا	لَا يُتَقَابَلُ	لَا يُتَقَابَلُوا	لَا يُتَقَابَلَا	لَا يُتَقَابَلُ
لَا تُتَقَابَلُنَّ	لَا تُتَقَابَلَا	لَا تُتَقَابَلُ	لَا تُتَقَابَلُنَّ	لَا تُتَقَابَلَا	لَا تُتَقَابَلُ
	لَا نُتَقَابَلُ	لَا أُتَقَابَلُ		لَا نُتَقَابَلُ	لَا أُتَقَابَلُ
بحث نہی حاضر معلوم بانون تاکید ثقیلہ			بحث نہی حاضر معلوم بانون تاکید ثقیلہ		
لَا تُتَقَابَلُنَّ	لَا تُتَقَابَلَانِ	لَا تُتَقَابَلُنَّ	لَا تُتَقَابَلُنَّ	لَا تُتَقَابَلَانِ	لَا تُتَقَابَلُنَّ
لَا تُتَقَابَلُنَّ	لَا تُتَقَابَلَانِ	لَا تُتَقَابَلُنَّ	لَا تُتَقَابَلُنَّ	لَا تُتَقَابَلَانِ	لَا تُتَقَابَلُنَّ
	لَا نُتَقَابَلُنَّ	لَا أُتَقَابَلُنَّ		لَا نُتَقَابَلُنَّ	لَا أُتَقَابَلُنَّ
بحث نہی غائب معلوم بانون تاکید ثقیلہ			بحث نہی غائب معلوم بانون تاکید ثقیلہ		
لَا يُتَقَابَلُنَّ	لَا يُتَقَابَلَانِ	لَا يُتَقَابَلُنَّ	لَا يُتَقَابَلُنَّ	لَا يُتَقَابَلَانِ	لَا يُتَقَابَلُنَّ
لَا يُتَقَابَلُنَّ	لَا يُتَقَابَلَانِ	لَا يُتَقَابَلُنَّ	لَا يُتَقَابَلُنَّ	لَا يُتَقَابَلَانِ	لَا يُتَقَابَلُنَّ
	لَا نُتَقَابَلُنَّ	لَا أُتَقَابَلُنَّ		لَا نُتَقَابَلُنَّ	لَا أُتَقَابَلُنَّ
بحث نہی حاضر معلوم بانون تاکید خفیفہ			بحث نہی حاضر معلوم بانون تاکید خفیفہ		
لَا تُتَقَابَلُنَّ	لَا تُتَقَابَلُنَّ	لَا تُتَقَابَلُنَّ	لَا تُتَقَابَلُنَّ	لَا تُتَقَابَلُنَّ	لَا تُتَقَابَلُنَّ
لَا تُتَقَابَلُنَّ	لَا تُتَقَابَلُنَّ	لَا تُتَقَابَلُنَّ	لَا تُتَقَابَلُنَّ	لَا تُتَقَابَلُنَّ	لَا تُتَقَابَلُنَّ
	لَا نُتَقَابَلُنَّ	لَا أُتَقَابَلُنَّ		لَا نُتَقَابَلُنَّ	لَا أُتَقَابَلُنَّ
بحث اسم ظرف					
		مُتَقَابَلَاتُ	مُتَقَابَلَانِ	مُتَقَابَلُ	

صرف صغیر فعل رباعی مجرد صحیح

از باب فَعْلَلَة

رباعی بھی دو قسم پر ہے: مجرد و مزید فیہ، پھر مزید فیہ بھی دو قسم پر ہے: ایک وہ جس میں ہمزہ وصلی ہو، دوسرے وہ جس میں ہمزہ وصلی نہ ہو۔
رباعی مجرد کا ایک باب ہے۔

چوں الْبُعْثَرَةُ: اُبھارنا۔

علامت اس باب کی یہ ہے کہ اس کی ماضی میں چار حرف اصلی ہوتے ہیں۔

بُعْثَرَ يُبْعَثِرُ بُعْثَرَةٌ فَذَاكَ مُبْعَثَرٌ مَا بُعْثَرَ مَا بُعْثِرَ
لَمْ يُبْعَثِرْ لَمْ يُبْعَثِرْ لَا يُبْعَثِرُ لَا يُبْعَثِرُ لَنْ يُبْعَثِرَ لَنْ يُبْعَثِرَ لِيُبْعَثِرَنَّ
لِيُبْعَثِرَنَّ الْأَمْرُ مِنْهُ: بُعْثِرَ لَتُبْعَثِرَ لِيُبْعَثِرَ بُعْثِرَنَّ لَتُبْعَثِرَنَّ لِيُبْعَثِرَنَّ
لِيُبْعَثِرَنَّ بُعْثِرَنَّ لَتُبْعَثِرَنَّ لِيُبْعَثِرَنَّ وَالنَّهْيُ عَنْهُ: لَا تُبْعَثِرْ لَا تُبْعَثِرْ لَا يُبْعَثِرُ
لَا يُبْعَثِرُ لَا تُبْعَثِرَنَّ لَا تُبْعَثِرَنَّ لَا يُبْعَثِرَنَّ لَا تُبْعَثِرَنَّ لَا تُبْعَثِرَنَّ
لَا يُبْعَثِرَنَّ لَا يُبْعَثِرَنَّ الظَّرْفُ مِنْهُ: مُبْعَثَرٌ مُبْعَثَرَانِ مُبْعَثَرَاتٌ.

مصادر: اَلدَّخْرَجَةُ (لڑھکانا) اَلْقَنْطَرَةُ (پل باندھنا) اَلْعُسْكُرَةُ (لشکر تیار کرنا)

صرف کبیر

بحث اثبات فعل ماضی مجہول			بحث اثبات فعل ماضی معروف		
بُعْثِرُوا	بُعْثِرَا	بُعْثِرَ	بُعْثِرُوا	بُعْثِرَا	بُعْثِرَ

بُعْثَرْتُ	بُعْثَرَتَا	بُعْثَرْنَا	بُعْثَرْتُمْ	بُعْثَرْتُمْ	بُعْثَرْتُمْ
بُعْثَرْتِ	بُعْثَرْتُمَا	بُعْثَرْتُمَا	بُعْثَرْتُمْ	بُعْثَرْتُمْ	بُعْثَرْتُمْ
بُعْثَرْتُ	بُعْثَرْتُمَا	بُعْثَرْتُمَا	بُعْثَرْتُمْ	بُعْثَرْتُمْ	بُعْثَرْتُمْ
بُعْثَرْتُ	بُعْثَرْنَا	بُعْثَرْنَا	بُعْثَرْتُمْ	بُعْثَرْتُمْ	بُعْثَرْتُمْ

تنبیہ: ماضی مثبت کے شروع میں ”مَا“ نفی لگا دینے سے ماضی منفی بن جائے گا۔

بحث اثبات فعل مضارع مجہول			بحث اثبات فعل مضارع معروف		
يُبْعَثِرُونَ	يُبْعَثِرَانِ	يُبْعَثِرُونَ	يُبْعَثِرُونَ	يُبْعَثِرَانِ	يُبْعَثِرُونَ
تُبْعَثِرُونَ	تُبْعَثِرَانِ	تُبْعَثِرُونَ	تُبْعَثِرُونَ	تُبْعَثِرَانِ	تُبْعَثِرُونَ
تُبْعَثِرُونَ	تُبْعَثِرَانِ	تُبْعَثِرُونَ	تُبْعَثِرُونَ	تُبْعَثِرَانِ	تُبْعَثِرُونَ
تُبْعَثِرِينَ	تُبْعَثِرَانِ	تُبْعَثِرِينَ	تُبْعَثِرُونَ	تُبْعَثِرَانِ	تُبْعَثِرُونَ
أُبْعَثِرُ	أُبْعَثِرُ	أُبْعَثِرُ	أُبْعَثِرُ	أُبْعَثِرُ	أُبْعَثِرُ

تنبیہ: مضارع مثبت کے شروع میں ”لَا“ نفی لگا دینے سے مضارع منفی بن جائے گا۔

بحث نفی تاکید بہ لن در فعل مستقبل مجہول			بحث نفی تاکید بہ لن در فعل مستقبل معروف		
لَنْ يُبْعَثِرُوا	لَنْ يُبْعَثِرَا	لَنْ يُبْعَثِرُوا	لَنْ يُبْعَثِرُوا	لَنْ يُبْعَثِرَا	لَنْ يُبْعَثِرُوا
لَنْ تُبْعَثِرُونَ	لَنْ تُبْعَثِرَا	لَنْ تُبْعَثِرُونَ	لَنْ يُبْعَثِرُونَ	لَنْ تُبْعَثِرَا	لَنْ يُبْعَثِرُونَ
لَنْ تُبْعَثِرُوا	لَنْ تُبْعَثِرَا	لَنْ تُبْعَثِرُوا	لَنْ تُبْعَثِرُوا	لَنْ تُبْعَثِرَا	لَنْ تُبْعَثِرُوا
لَنْ تُبْعَثِرِي	لَنْ تُبْعَثِرَا	لَنْ تُبْعَثِرِي	لَنْ تُبْعَثِرُونَ	لَنْ تُبْعَثِرَا	لَنْ تُبْعَثِرُونَ
لَنْ أُبْعَثِرُ	لَنْ أُبْعَثِرُ	لَنْ أُبْعَثِرُ	لَنْ أُبْعَثِرُ	لَنْ أُبْعَثِرُ	لَنْ أُبْعَثِرُ

بحث نفی جحد به لم در فعل مستقبل مجهول			بحث نفی جحد به لم در فعل مستقبل معروف		
لَمْ يُعْثِرُوا	لَمْ يُعْثِرَا	لَمْ يُعْثِرْ	لَمْ يُعْثِرُوا	لَمْ يُعْثِرَا	لَمْ يُعْثِرْ
لَمْ تُعْثِرَنَّ	لَمْ تُعْثِرَا	لَمْ تُعْثِرْ	لَمْ تُعْثِرَنَّ	لَمْ تُعْثِرَا	لَمْ تُعْثِرْ
لَمْ تُعْثِرُوا	لَمْ تُعْثِرَا	لَمْ تُعْثِرْ	لَمْ تُعْثِرُوا	لَمْ تُعْثِرَا	لَمْ تُعْثِرْ
لَمْ تُعْثِرِي	لَمْ تُعْثِرَا	لَمْ تُعْثِرِي	لَمْ تُعْثِرَنَّ	لَمْ تُعْثِرَا	لَمْ تُعْثِرْ
	لَمْ نُعْثِرْ	لَمْ أُعْثِرْ		لَمْ نُعْثِرْ	لَمْ أُعْثِرْ
بحث لام تاکید بانون تاکید ثقیله مجهول			بحث لام تاکید بانون تاکید ثقیله معروف		
لَيُعْثِرَنَّ	لَيُعْثِرَانِ	لَيُعْثِرَنَّ	لَيُعْثِرَنَّ	لَيُعْثِرَانِ	لَيُعْثِرَنَّ
لَتُعْثِرَنَّ	لَتُعْثِرَانِ	لَتُعْثِرَنَّ	لَتُعْثِرَنَّ	لَتُعْثِرَانِ	لَتُعْثِرَنَّ
لَتُعْثِرَنَّ	لَتُعْثِرَانِ	لَتُعْثِرَنَّ	لَتُعْثِرَنَّ	لَتُعْثِرَانِ	لَتُعْثِرَنَّ
لَتُعْثِرَنَّ	لَتُعْثِرَانِ	لَتُعْثِرَنَّ	لَتُعْثِرَنَّ	لَتُعْثِرَانِ	لَتُعْثِرَنَّ
	لَنُعْثِرَنَّ	لَأُعْثِرَنَّ		لَنُعْثِرَنَّ	لَأُعْثِرَنَّ
بحث لام تاکید بانون تاکید خفیفه مجهول			بحث لام تاکید بانون تاکید خفیفه معروف		
لَيُعْثِرَنَّ	لَيُعْثِرَنَّ	لَيُعْثِرَنَّ	لَيُعْثِرَنَّ	لَيُعْثِرَنَّ	لَيُعْثِرَنَّ
لَتُعْثِرَنَّ	لَتُعْثِرَنَّ	لَتُعْثِرَنَّ	لَتُعْثِرَنَّ	لَتُعْثِرَنَّ	لَتُعْثِرَنَّ
	لَنُعْثِرَنَّ	لَأُعْثِرَنَّ		لَنُعْثِرَنَّ	لَأُعْثِرَنَّ
بحث امر حاضر مجهول			بحث امر حاضر معروف		
لِتُعْثِرُوا	لِتُعْثِرَا	لِتُعْثِرْ	بُعْثِرُوا	بُعْثِرَا	بُعْثِرْ
لِتُعْثِرَنَّ	لِتُعْثِرَا	لِتُعْثِرِي	بُعْثِرَنَّ	بُعْثِرَا	بُعْثِرِي

بحث امر غائب مجهول			بحث امر غائب معروف		
لِیُبْعَثِرُوا	لِیُبْعَثِرَا	لِیُبْعَثِرْ	لِیُبْعَثِرُوا	لِیُبْعَثِرَا	لِیُبْعَثِرْ
لِتُبْعَثِرْنَ	لِتُبْعَثِرَا	لِتُبْعَثِرْ	لِتُبْعَثِرْنَ	لِتُبْعَثِرَا	لِتُبْعَثِرْ
	لِنُبْعَثِرْ	لَا بُعَثِرْ		لِنُبْعَثِرْ	لَا بُعَثِرْ
بحث امر حاضر مجهول بانون تاکید ثقیله			بحث امر حاضر معروف بانون تاکید ثقیله		
لِتُبْعَثِرْنَ	لِتُبْعَثِرَانِ	لِتُبْعَثِرَنَّ	بُعَثِرْنَ	بُعَثِرَانِ	بُعَثِرَنَّ
لِتُبْعَثِرَنَّ	لِتُبْعَثِرَانِ	لِتُبْعَثِرَنَّ	بُعَثِرَنَّ	بُعَثِرَانِ	بُعَثِرَنَّ
بحث امر غائب مجهول بانون تاکید ثقیله			بحث امر غائب معروف بانون تاکید ثقیله		
لِیُبْعَثِرْنَ	لِیُبْعَثِرَانِ	لِیُبْعَثِرَنَّ	لِیُبْعَثِرْنَ	لِیُبْعَثِرَانِ	لِیُبْعَثِرَنَّ
لِتُبْعَثِرَنَّ	لِتُبْعَثِرَانِ	لِتُبْعَثِرَنَّ	لِتُبْعَثِرَنَّ	لِتُبْعَثِرَانِ	لِتُبْعَثِرَنَّ
	لِنُبْعَثِرَنَّ	لَا بُعَثِرَنَّ		لِنُبْعَثِرَنَّ	لَا بُعَثِرَنَّ
بحث امر حاضر مجهول بانون تاکید خفیفه			بحث امر حاضر معروف بانون تاکید خفیفه		
لِتُبْعَثِرْنَ	لِتُبْعَثِرْنَ	لِتُبْعَثِرْنَ	بُعَثِرْنَ	بُعَثِرْنَ	بُعَثِرْنَ
بحث امر غائب مجهول بانون تاکید خفیفه			بحث امر غائب معروف بانون تاکید خفیفه		
لِیُبْعَثِرْنَ	لِیُبْعَثِرْنَ	لِیُبْعَثِرْنَ	لِیُبْعَثِرْنَ	لِیُبْعَثِرْنَ	لِیُبْعَثِرْنَ
	لِنُبْعَثِرْنَ	لَا بُعَثِرْنَ		لِنُبْعَثِرْنَ	لَا بُعَثِرْنَ
بحث نہی حاضر مجهول			بحث نہی حاضر معروف		
لَا تُبْعَثِرُوا	لَا تُبْعَثِرَا	لَا تُبْعَثِرْ	لَا تُبْعَثِرُوا	لَا تُبْعَثِرَا	لَا تُبْعَثِرْ
لَا تُبْعَثِرْنَ	لَا تُبْعَثِرَا	لَا تُبْعَثِرِيْ	لَا تُبْعَثِرْنَ	لَا تُبْعَثِرَا	لَا تُبْعَثِرِيْ

بحث نہی غائب مجهول			بحث نہی غائب معروف		
لَا يُبْعَثِرُوا	لَا يُبْعَثِرَا	لَا يُبْعَثِرُ	لَا يُبْعَثِرُوا	لَا يُبْعَثِرَا	لَا يُبْعَثِرُ
لَا تُبْعَثِرَنَّ	لَا تُبْعَثِرَا	لَا تُبْعَثِرْ	لَا تُبْعَثِرَنَّ	لَا تُبْعَثِرَا	لَا تُبْعَثِرْ
	لَا نُبْعَثِرْ	لَا أَبْعَثِرْ		لَا نُبْعَثِرْ	لَا أَبْعَثِرْ
بحث نہی حاضر مجهول بانون تاکید ثقیلہ			بحث نہی حاضر معروف بانون تاکید ثقیلہ		
لَا تُبْعَثِرَنَّ	لَا تُبْعَثِرَانِ	لَا تُبْعَثِرَنَّ	لَا تُبْعَثِرَنَّ	لَا تُبْعَثِرَانِ	لَا تُبْعَثِرَنَّ
لَا تُبْعَثِرَنَّ	لَا تُبْعَثِرَانِ	لَا تُبْعَثِرَنَّ	لَا تُبْعَثِرَنَّ	لَا تُبْعَثِرَانِ	لَا تُبْعَثِرَنَّ
بحث نہی غائب مجهول بانون تاکید ثقیلہ			بحث نہی غائب معروف بانون تاکید ثقیلہ		
لَا يُبْعَثِرَنَّ	لَا يُبْعَثِرَانِ	لَا يُبْعَثِرَنَّ	لَا يُبْعَثِرَنَّ	لَا يُبْعَثِرَانِ	لَا يُبْعَثِرَنَّ
لَا يُبْعَثِرَنَّ	لَا يُبْعَثِرَانِ	لَا يُبْعَثِرَنَّ	لَا يُبْعَثِرَنَّ	لَا يُبْعَثِرَانِ	لَا يُبْعَثِرَنَّ
	لَا نُبْعَثِرَنَّ	لَا أَبْعَثِرَنَّ		لَا نُبْعَثِرَنَّ	لَا أَبْعَثِرَنَّ
بحث نہی حاضر مجهول بانون تاکید خفیفہ			بحث نہی حاضر معروف بانون تاکید خفیفہ		
لَا تُبْعَثِرَنَّ	لَا تُبْعَثِرَنَّ	لَا تُبْعَثِرَنَّ	لَا تُبْعَثِرَنَّ	لَا تُبْعَثِرَنَّ	لَا تُبْعَثِرَنَّ
بحث نہی غائب مجهول بانون تاکید خفیفہ			بحث نہی غائب معروف بانون تاکید خفیفہ		
لَا يُبْعَثِرَنَّ	لَا يُبْعَثِرَنَّ	لَا يُبْعَثِرَنَّ	لَا يُبْعَثِرَنَّ	لَا يُبْعَثِرَنَّ	لَا يُبْعَثِرَنَّ
	لَا نُبْعَثِرَنَّ	لَا أَبْعَثِرَنَّ		لَا نُبْعَثِرَنَّ	لَا أَبْعَثِرَنَّ
بحث اسم ظرف					
		مُبْعَثِرَاتُ	مُبْعَثِرَانِ	مُبْعَثِرٌ	

باب اول

صرف صغیر فعل رباعی مزید فیہ صحیح

از باب تَفَعَّلُ

چوں التَّسَرُّبُ: پیرا ہن پہننا۔ علامت اس باب کی یہ ہے کہ اس کی ماضی میں پانچ حرف ہوتے ہیں۔ چار اصلی اور ایک زائد یعنی شروع میں تا۔ یہ باب لازم ہے۔

تَسْرُبَلُ يَتَسْرَبَلُ تَسْرُبَلًا فَذَاكَ
مُتَسْرِبَلٌ مَا تَسْرُبَلُ مَا تُسْرَبَلُ لَمْ يَتَسْرَبَلْ لَمْ يُتَسْرَبَلْ لَا يَتَسْرَبَلُ
لَا يُتَسْرَبَلُ لَنْ يَتَسْرَبَلَ لَنْ يُتَسْرَبَلَ لِيَتَسْرَبَلَ لِيَتَسْرَبَلَ
لِيَتَسْرَبَلَ الْأَمْرُ مِنْهُ: تَسْرَبَلُ لِيَتَسْرَبَلَ لِيَتَسْرَبَلَ تَسْرَبَلًا
لِيَتَسْرَبَلَ لِيَتَسْرَبَلَ لِيَتَسْرَبَلَ تَسْرَبَلًا لِيَتَسْرَبَلَ لِيَتَسْرَبَلَ
وَالنَّهْيُ عَنْهُ: لَا تَتَسْرَبَلُ لَا تُتَسْرَبَلُ لَا يَتَسْرَبَلُ لَا يُتَسْرَبَلُ لَا تَتَسْرَبَلَنَّ
لَا تُتَسْرَبَلَنَّ لَا يَتَسْرَبَلَنَّ لَا يُتَسْرَبَلَنَّ لَا تَتَسْرَبَلَنَّ لَا يُتَسْرَبَلَنَّ
لَا يُتَسْرَبَلَنَّ الظَّرْفُ مِنْهُ: مُتَسْرَبَلٌ مُتَسْرَبَلَانِ مُتَسْرَبَلَاتٌ.

مصادر: التَّبَرُّعُ (برقعہ پہننا) التَّزَنُّدُ (زندیق ہونا)

التَّبَخُّثُ (ناز سے چلنا)

صرف کبیر

بحث اثبات فعل ماضی معروف

تَسْرَبَلُ	تَسْرَبَلَا	تَسْرَبَلُوا	تَسْرَبَلْتُ	تَسْرَبَلْتَا	تَسْرَبَلْنَا
------------	-------------	--------------	--------------	---------------	---------------

تَسَرَّبَلْتُ	تَسَرَّبَلْتُمَا	تَسَرَّبَلْتُمْ	تَسَرَّبَلْتُ	تَسَرَّبَلْتُمَا	تَسَرَّبَلْتُنَّ
		تَسَرَّبَلْتُ	تَسَرَّبَلْنَا		

بحث نفی فعل ماضی معروف

مَا تَسَرَّبَلْ	مَا تَسَرَّبَلَا	مَا تَسَرَّبَلُوا	مَا تَسَرَّبَلْتُ	مَا تَسَرَّبَلْتُمَا	مَا تَسَرَّبَلْتُنَّ
مَا تَسَرَّبَلْتُ	مَا تَسَرَّبَلْتُمَا	مَا تَسَرَّبَلْتُمْ	مَا تَسَرَّبَلْتُ	مَا تَسَرَّبَلْنَا	

بحث اثبات فعل مضارع معروف

يَتَسَرَّبَلُ	يَتَسَرَّبَلَانِ	يَتَسَرَّبَلُونَ	يَتَسَرَّبَلُ	يَتَسَرَّبَلَانِ	يَتَسَرَّبَلْنَ
يَتَسَرَّبَلُ	يَتَسَرَّبَلَانِ	يَتَسَرَّبَلُونَ	يَتَسَرَّبَلِينَ	يَتَسَرَّبَلَانِ	يَتَسَرَّبَلْنَ
		أَتَسَرَّبَلُ	نَتَسَرَّبَلُ		

بحث نفی فعل مضارع معروف

لَا يَتَسَرَّبَلُ	لَا يَتَسَرَّبَلَانِ	لَا يَتَسَرَّبَلُونَ	لَا يَتَسَرَّبَلُ	لَا يَتَسَرَّبَلَانِ	لَا يَتَسَرَّبَلْنَ
لَا يَتَسَرَّبَلُ	لَا يَتَسَرَّبَلَانِ	لَا يَتَسَرَّبَلُونَ	لَا يَتَسَرَّبَلِينَ	لَا يَتَسَرَّبَلَانِ	لَا يَتَسَرَّبَلْنَ
		لَا أَتَسَرَّبَلُ	لَا نَتَسَرَّبَلُ		

بحث نفی تاکید بہ لن در فعل مستقبل معروف

لَنْ يَتَسَرَّبَلَ	لَنْ يَتَسَرَّبَلَا	لَنْ يَتَسَرَّبَلُوا	لَنْ يَتَسَرَّبَلَ	لَنْ يَتَسَرَّبَلَا	لَنْ يَتَسَرَّبَلْنَ
لَنْ يَتَسَرَّبَلَ	لَنْ يَتَسَرَّبَلَا	لَنْ يَتَسَرَّبَلُوا	لَنْ يَتَسَرَّبَلِي	لَنْ يَتَسَرَّبَلَا	لَنْ يَتَسَرَّبَلْنَ
		لَنْ أَتَسَرَّبَلَ	لَنْ نَتَسَرَّبَلَ		

بحث نفی مجد بہ لم در فعل مستقبل معروف

لَمْ يَتَسَرَّبَلْ	لَمْ يَتَسَرَّبَلَا	لَمْ يَتَسَرَّبَلُوا	لَمْ تَتَسَرَّبَلْ	لَمْ تَتَسَرَّبَلَا	لَمْ يَتَسَرَّبَلَنَّ
لَمْ تَتَسَرَّبَلْ	لَمْ تَتَسَرَّبَلَا	لَمْ تَتَسَرَّبَلُوا	لَمْ تَتَسَرَّبَلِيْ	لَمْ تَتَسَرَّبَلَا	لَمْ تَتَسَرَّبَلَنَّ
		لَمْ أَتَسَرَّبَلْ	لَمْ نَتَسَرَّبَلْ		

بحث لام تاکید بانون تاکید ثقیلہ معروف

لَيَتَسَرَّبَلَنَّ	لَيَتَسَرَّبَلَانَّ	لَيَتَسَرَّبَلُنَّ	لَتَتَسَرَّبَلَنَّ	لَتَتَسَرَّبَلَانَّ	لَيَتَسَرَّبَلَنَّ
لَتَتَسَرَّبَلَنَّ	لَتَتَسَرَّبَلَانَّ	لَتَتَسَرَّبَلُنَّ	لَتَتَسَرَّبَلَنَّ	لَتَتَسَرَّبَلَانَّ	لَتَتَسَرَّبَلَنَّ
		لَأَتَسَرَّبَلَنَّ	لَتَتَسَرَّبَلَنَّ		

بحث لام تاکید بانون تاکید خفیفہ معروف

لَيَتَسَرَّبَلُنْ	لَيَتَسَرَّبَلُنْ	لَتَتَسَرَّبَلُنْ	لَتَتَسَرَّبَلُنْ	لَتَتَسَرَّبَلُنْ	لَيَتَسَرَّبَلُنْ
		لَأَتَسَرَّبَلُنْ	لَتَتَسَرَّبَلُنْ		

بحث امر حاضر معروف

تَسَرَّبَلْ	تَسَرَّبَلَا	تَسَرَّبَلُوا	تَسَرَّبَلِيْ	تَسَرَّبَلَا	تَسَرَّبَلَنَّ
-------------	--------------	---------------	---------------	--------------	----------------

بحث امر غائب معروف

لَيَتَسَرَّبَلْ	لَيَتَسَرَّبَلَا	لَيَتَسَرَّبَلُوا	لَتَتَسَرَّبَلْ	لَتَتَسَرَّبَلَا	لَيَتَسَرَّبَلَنَّ
		لَأَتَسَرَّبَلْ	لَتَتَسَرَّبَلْ		

بحث امر حاضر معروف بانون تاکید ثقیلہ

تَسَرَّبَلَنَّ	تَسَرَّبَلَانَّ	تَسَرَّبَلُنَّ	تَسَرَّبَلَنَّ	تَسَرَّبَلَانَّ	تَسَرَّبَلَنَّ
----------------	-----------------	----------------	----------------	-----------------	----------------

بحث امر غائب معروف بانون تاکید ثقیلہ

لِیْتَسَرْ بَلَنْ	لِیْتَسَرْ بَلَانِ	لِیْتَسَرْ بَلَنْ	لِیْتَسَرْ بَلَنْ	لِیْتَسَرْ بَلَانِ	لِیْتَسَرْ بَلَنْ
		لِیْتَسَرْ بَلَنْ	لِیْتَسَرْ بَلَنْ		

بحث امر حاضر معروف بانون تاکید خفیفہ

	تَسَرْ بَلَنْ	تَسَرْ بَلَنْ	تَسَرْ بَلَنْ		
--	---------------	---------------	---------------	--	--

بحث امر غائب معروف بانون تاکید خفیفہ

لِیْتَسَرْ بَلَنْ	لِیْتَسَرْ بَلَنْ	لِیْتَسَرْ بَلَنْ	لِیْتَسَرْ بَلَنْ	لِیْتَسَرْ بَلَنْ	لِیْتَسَرْ بَلَنْ
-------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------

بحث نہی حاضر معروف

لَا تَسَرْ بَلْ	لَا تَسَرْ بَلَا	لَا تَسَرْ بَلُوا	لَا تَسَرْ بَلِیْ	لَا تَسَرْ بَلَا	لَا تَسَرْ بَلَنْ
-----------------	------------------	-------------------	-------------------	------------------	-------------------

بحث نہی غائب معروف

لَا یَتَسَرْ بَلْ	لَا یَتَسَرْ بَلَا	لَا یَتَسَرْ بَلُوا	لَا تَسَرْ بَلْ	لَا تَسَرْ بَلَا	لَا یَتَسَرْ بَلَنْ
-------------------	--------------------	---------------------	-----------------	------------------	---------------------

		لَا اُتَسَرْ بَلْ	لَا نَتَسَرْ بَلْ		
--	--	-------------------	-------------------	--	--

بحث نہی حاضر معروف بانون تاکید ثقیلہ

لَا تَسَرْ بَلَنْ	لَا تَسَرْ بَلَانِ	لَا تَسَرْ بَلَنْ	لَا تَسَرْ بَلَنْ	لَا تَسَرْ بَلَانِ	لَا تَسَرْ بَلَنْ
-------------------	--------------------	-------------------	-------------------	--------------------	-------------------

بحث نہی غائب معروف بانون تاکید ثقیلہ

لَا یَتَسَرْ بَلَنْ	لَا یَتَسَرْ بَلَانِ	لَا یَتَسَرْ بَلَنْ	لَا یَتَسَرْ بَلَنْ	لَا یَتَسَرْ بَلَانِ	لَا یَتَسَرْ بَلَنْ
---------------------	----------------------	---------------------	---------------------	----------------------	---------------------

		لَا اُتَسَرْ بَلَنْ	لَا نَتَسَرْ بَلَنْ		
--	--	---------------------	---------------------	--	--

بحث نہی حاضر معروف بانون تاکید خفیفہ

	لَا تَسَرْ بَلَنْ	لَا تَسَرْ بَلَنْ	لَا تَسَرْ بَلَنْ		
--	-------------------	-------------------	-------------------	--	--

بحث نہی غائب معروف بانون تاکید خفیفہ

لَا يَتَسَرَّبَلْنَ	لَا يَتَسَرَّبَلْنَ	لَا تَتَسَرَّبَلْنَ	لَا أَتَسَرَّبَلْنَ	لَا نَتَسَرَّبَلْنَ
---------------------	---------------------	---------------------	---------------------	---------------------

بحث اسم ظرف

مُتَسَرَّبَلٌ	مُتَسَرَّبَلَانِ	مُتَسَرَّبَلَاتٌ
---------------	------------------	------------------

باب دوم

صرف صغیر فعل رباعی مزید فیہ صحیح

از باب اِفْعِنَلَال

چوں اِلَا حُرْنَجَامُ: جمع ہونا۔

علامت اس باب کی یہ ہے کہ اس کی ماضی میں چھ حرف ہوتے ہیں، چار اصلی دوزائد یعنی شروع میں ہمزہ وصلی اور چوتھی جگہ نون۔ یہ باب بھی لازمی ہے۔

اِحْرُنَجِمَ يَحْرُنَجِمُ اِحْرُنَجَامًا فَهُوَ مُحْرُنَجِمٌ وَاُحْرُنَجِمَ يُحْرُنَجِمُ اِحْرُنَجَامًا
فَذَاكَ مُحْرُنَجِمٌ مَا اِحْرُنَجِمَ مَا اِحْرُنَجِمَ لَمْ يَحْرُنَجِمَ لَمْ يَحْرُنَجِمَ
لَا يَحْرُنَجِمُ لَا يُحْرُنَجِمُ لَنْ يَحْرُنَجِمَ لَنْ يَحْرُنَجِمَ لِيَحْرُنَجِمَنَّ لِيَحْرُنَجِمَنَّ
لِيَحْرُنَجِمَنَّ لِيَحْرُنَجِمَنَّ لِتَحْرُنَجِمَنَّ لِتَحْرُنَجِمَنَّ اِحْرُنَجِمَ لِتَحْرُنَجِمَ لِيَحْرُنَجِمَ
لِيَحْرُنَجِمَ اِحْرُنَجِمَنَّ لِتَحْرُنَجِمَنَّ لِيَحْرُنَجِمَنَّ لِيَحْرُنَجِمَنَّ اِحْرُنَجِمَنَّ
لِيَحْرُنَجِمَنَّ لِيَحْرُنَجِمَنَّ لِيَحْرُنَجِمَنَّ وَالنَّهْيُ عَنْهُ: لَا تَحْرُنَجِمَ لَا تَحْرُنَجِمَ
لَا يَحْرُنَجِمَ لَا يُحْرُنَجِمَ لَا تَحْرُنَجِمَنَّ لَا تَحْرُنَجِمَنَّ لَا يَحْرُنَجِمَنَّ
لَا يَحْرُنَجِمَنَّ لَا تَحْرُنَجِمَنَّ لَا تَحْرُنَجِمَنَّ لَا يَحْرُنَجِمَنَّ لَا يَحْرُنَجِمَنَّ

الظرف منه: مُحَرَّنَجَمٌ مُحَرَّنَجَمَانِ مُحَرَّنَجَمَاتٌ.

مصادر: إِلَّا بُرْنَشَاقُ (خوش ہونا) إِلَّا بِلْنَدَاخِ (فراخ ہونا)

صرف کبیر

بحث اثبات فعل ماضی معروف					
إِحْرَنْجَمَ	إِحْرَنْجَمَا	إِحْرَنْجَمُوا	إِحْرَنْجَمْتُ	إِحْرَنْجَمْتَا	إِحْرَنْجَمْنَا
إِحْرَنْجَمْتَ	إِحْرَنْجَمْتُمَا	إِحْرَنْجَمْتُمْ	إِحْرَنْجَمْتِ	إِحْرَنْجَمْتُمَا	إِحْرَنْجَمْتُنَّ
		إِحْرَنْجَمْتُ	إِحْرَنْجَمْنَا		

تنبیہ: ماضی مثبت کے شروع میں ”ما“ نفی کا لگا دینے سے ماضی منفی بن جائے گا۔

بحث اثبات فعل مضارع معروف					
يَحْرَنْجَمُ	يَحْرَنْجَمَانِ	يَحْرَنْجَمُونَ	تَحْرَنْجَمُ	تَحْرَنْجَمَانِ	يَحْرَنْجَمْنَ
تَحْرَنْجَمُ	تَحْرَنْجَمَانِ	تَحْرَنْجَمُونَ	تَحْرَنْجَمِينَ	تَحْرَنْجَمَانِ	تَحْرَنْجَمْنَ
		أَحْرَنْجَمُ	نَحْرَنْجَمُ		

تنبیہ: مضارع مثبت کے شروع میں ”لا“ نفی کا لگا دینے سے مضارع منفی بن جائے گا۔

بحث نفی تاکید بہ لن در فعل مستقبل معروف					
لَنْ يَحْرَنْجَمَ	لَنْ يَحْرَنْجَمَا	لَنْ يَحْرَنْجَمُوا	لَنْ تَحْرَنْجَمَ	لَنْ تَحْرَنْجَمَا	لَنْ يَحْرَنْجَمْنَ
لَنْ تَحْرَنْجَمَ	لَنْ تَحْرَنْجَمَا	لَنْ تَحْرَنْجَمُوا	لَنْ تَحْرَنْجَمِي	لَنْ تَحْرَنْجَمَا	لَنْ تَحْرَنْجَمْنَ
		لَنْ أَحْرَنْجَمَ	لَنْ نَحْرَنْجَمَ		
بحث نفی تجد بہ لم در فعل مستقبل معروف					
لَمْ يَحْرَنْجَمَ	لَمْ يَحْرَنْجَمَا	لَمْ يَحْرَنْجَمُوا	لَمْ تَحْرَنْجَمَ	لَمْ تَحْرَنْجَمَا	لَمْ يَحْرَنْجَمْنَ

لَمْ تَحْرَنْجِمَ	لَمْ تَحْرَنْجِمَا	لَمْ تَحْرَنْجِمُوا	لَمْ تَحْرَنْجِمِي	لَمْ تَحْرَنْجِمَا	لَمْ تَحْرَنْجِمَنَّ
		لَمْ أَحْرَنْجِمْ	لَمْ نَحْرَنْجِمْ		

بحث لام تا کید بانون تا کید ثقیله معروف

لَيَحْرَنْجِمَنَّ	لَيَحْرَنْجِمَانِ	لَيَحْرَنْجِمُونَ	لَيَحْرَنْجِمُنَّ	لَيَحْرَنْجِمَانِ	لَيَحْرَنْجِمَنَّ
لَتَحْرَنْجِمَنَّ	لَتَحْرَنْجِمَانِ	لَتَحْرَنْجِمُونَ	لَتَحْرَنْجِمُنَّ	لَتَحْرَنْجِمَانِ	لَتَحْرَنْجِمَنَّ
		لَأَحْرَنْجِمَنَّ	لَنَحْرَنْجِمَنَّ		

بحث لام تا کید بانون تا کید خفیفه معروف

لَيَحْرَنْجِمَنَّ	لَيَحْرَنْجِمُونَ	لَيَحْرَنْجِمُونَ	لَيَحْرَنْجِمُونَ	لَيَحْرَنْجِمُونَ	لَيَحْرَنْجِمُونَ
		لَأَحْرَنْجِمَنَّ	لَنَحْرَنْجِمَنَّ		

بحث امر حاضر معروف

أَحْرَنْجِمْ	أَحْرَنْجِمَا	أَحْرَنْجِمُوا	أَحْرَنْجِمِي	أَحْرَنْجِمَا	أَحْرَنْجِمَنَّ
--------------	---------------	----------------	---------------	---------------	-----------------

بحث امر غائب معروف

لَيَحْرَنْجِمْ	لَيَحْرَنْجِمَا	لَيَحْرَنْجِمُوا	لَيَحْرَنْجِمْ	لَيَحْرَنْجِمَا	لَيَحْرَنْجِمَنَّ
		لَأَحْرَنْجِمْ	لَنَحْرَنْجِمْ		

بحث امر حاضر معروف بانون تا کید ثقیله

أَحْرَنْجِمَنَّ	أَحْرَنْجِمَانِ	أَحْرَنْجِمُونَ	أَحْرَنْجِمُنَّ	أَحْرَنْجِمَانِ	أَحْرَنْجِمَنَّ
-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------

بحث امر غائب معروف بانون تا کید ثقیله

لَيَحْرَنْجِمَنَّ	لَيَحْرَنْجِمَانِ	لَيَحْرَنْجِمُونَ	لَيَحْرَنْجِمُنَّ	لَيَحْرَنْجِمَانِ	لَيَحْرَنْجِمَنَّ
		لَأَحْرَنْجِمَنَّ	لَنَحْرَنْجِمَنَّ		

بحث امر حاضر معروف بانون تاکید خفیفہ

		اِحْرَنْجِمْنُ	اِحْرَنْجِمْنُ	اِحْرَنْجِمْنُ
--	--	----------------	----------------	----------------

بحث امر غائب معروف بانون تاکید خفیفہ

لِیَحْرَنْجِمَنَّ	لِیَحْرَنْجِمَنَّ	لِیَحْرَنْجِمَنَّ	لِیَحْرَنْجِمَنَّ	لِیَحْرَنْجِمَنَّ
-------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------

بحث نہی حاضر معروف

لَا تَحْرَنْجِمْ	لَا تَحْرَنْجِمَا	لَا تَحْرَنْجِمُوا	لَا تَحْرَنْجِمِی	لَا تَحْرَنْجِمَا	لَا تَحْرَنْجِمَنَّ
------------------	-------------------	--------------------	-------------------	-------------------	---------------------

بحث نہی غائب معروف

لَا یَحْرَنْجِمْ	لَا یَحْرَنْجِمَا	لَا یَحْرَنْجِمُوا	لَا تَحْرَنْجِمْ	لَا تَحْرَنْجِمَا	لَا یَحْرَنْجِمَنَّ
------------------	-------------------	--------------------	------------------	-------------------	---------------------

		لَا اَحْرَنْجِمْ	لَا نَحْرَنْجِمْ
--	--	------------------	------------------

بحث نہی حاضر معروف بانون تاکید ثقیلہ

لَا تَحْرَنْجِمَنَّ	لَا تَحْرَنْجِمَانِ	لَا تَحْرَنْجِمُنَّ	لَا تَحْرَنْجِمَنَّ	لَا تَحْرَنْجِمَانِ	لَا تَحْرَنْجِمَنَّ
---------------------	---------------------	---------------------	---------------------	---------------------	---------------------

بحث نہی غائب معروف بانون تاکید ثقیلہ

لَا یَحْرَنْجِمَنَّ	لَا یَحْرَنْجِمَانِ	لَا یَحْرَنْجِمُنَّ	لَا تَحْرَنْجِمَنَّ	لَا تَحْرَنْجِمَانِ	لَا تَحْرَنْجِمَنَّ
---------------------	---------------------	---------------------	---------------------	---------------------	---------------------

		لَا اَحْرَنْجِمَنَّ	لَا نَحْرَنْجِمَنَّ
--	--	---------------------	---------------------

بحث نہی حاضر معروف بانون تاکید خفیفہ

		لَا تَحْرَنْجِمَنَّ	لَا تَحْرَنْجِمَنَّ
--	--	---------------------	---------------------

بحث نہی غائب معروف بانون تاکید خفیفہ

لَا یَحْرَنْجِمَنَّ	لَا یَحْرَنْجِمَنَّ	لَا تَحْرَنْجِمَنَّ	لَا اَحْرَنْجِمَنَّ	لَا نَحْرَنْجِمَنَّ
---------------------	---------------------	---------------------	---------------------	---------------------

مصادر: الْأَقْمِطَرَارُ (سخت ناخوش ہونا) الْأَشْفِطَرَارُ (پراگندہ ہونا)

صرف کبیر

بحث اثبات فعل ماضی معروف

أَقْشَعَرْتُ	أَقْشَعَرْنَا	أَقْشَعَرْتُمْ	أَقْشَعَرْتُمْ	أَقْشَعَرْنَا	أَقْشَعَرْتُمْ
أَقْشَعَرْتُ	أَقْشَعَرْنَا	أَقْشَعَرْتُمْ	أَقْشَعَرْتُمْ	أَقْشَعَرْنَا	أَقْشَعَرْتُمْ
		أَقْشَعَرْنَا	أَقْشَعَرْنَا		

تنبیہ: اس کے شروع میں ”مَا“ نفی کا لگا دینے سے ماضی منفی بن جائے گا۔

بحث اثبات فعل مضارع معروف

يَقْشَعِرُّ	يَقْشَعِرَانِ	يَقْشَعِرُونَ	يَقْشَعِرُونَ	يَقْشَعِرَانِ	يَقْشَعِرُونَ
يَقْشَعِرُّ	يَقْشَعِرَانِ	يَقْشَعِرُونَ	يَقْشَعِرُونَ	يَقْشَعِرَانِ	يَقْشَعِرُونَ
		نَقْشَعِرُ	أَقْشَعِرُ		

تنبیہ: اس کے شروع میں ”لَا“ نفی کا لگا دینے سے مضارع منفی بن جائے گا۔

بحث نفی تاکید بہ لن در فعل مستقبل معروف

لَنْ يَقْشَعِرَ	لَنْ يَقْشَعِرَا	لَنْ يَقْشَعِرُوا	لَنْ يَقْشَعِرُوا	لَنْ يَقْشَعِرَا	لَنْ يَقْشَعِرُوا
لَنْ يَقْشَعِرَ	لَنْ يَقْشَعِرَا	لَنْ يَقْشَعِرُوا	لَنْ يَقْشَعِرُوا	لَنْ يَقْشَعِرَا	لَنْ يَقْشَعِرُوا
		لَنْ أَقْشَعِرَ	لَنْ نَقْشَعِرَ		

بحث نفی حمد بہ لم در فعل مستقبل معروف

لَمْ يَقْشَعِرَ	لَمْ يَقْشَعِرَا	لَمْ يَقْشَعِرُوا	لَمْ يَقْشَعِرُوا	لَمْ يَقْشَعِرَا	لَمْ يَقْشَعِرُوا
لَمْ يَقْشَعِرَ	لَمْ يَقْشَعِرَا	لَمْ يَقْشَعِرُوا	لَمْ يَقْشَعِرُوا	لَمْ يَقْشَعِرَا	لَمْ يَقْشَعِرُوا

لَمْ تَقْشَعِرْ	لَمْ تَقْشَعِرَا	لَمْ تَقْشَعِرُوا	لَمْ تَقْشَعِرِي	لَمْ تَقْشَعِرَا	لَمْ تَقْشَعِرُنَّ
لَمْ أَقْشَعِرْ	لَمْ أَقْشَعِرْ	لَمْ أَقْشَعِرْ	لَمْ نَقْشَعِرْ	لَمْ نَقْشَعِرْ	لَمْ نَقْشَعِرْ

بحث لام تا کید بانون تا کید ثقیله معروف

لَيَقْشَعِرَنَّ	لَيَقْشَعِرَانِ	لَيَقْشَعِرُنَّ	لَيَقْشَعِرُنَّ	لَيَقْشَعِرَانِ	لَيَقْشَعِرُنَّ
لَتَقْشَعِرَنَّ	لَتَقْشَعِرَانِ	لَتَقْشَعِرُنَّ	لَتَقْشَعِرُنَّ	لَتَقْشَعِرَانِ	لَتَقْشَعِرُنَّ
		لَأَقْشَعِرَنَّ	لَأَقْشَعِرَنَّ		

بحث لام تا کید بانون تا کید خفیفه معروف

لَيَقْشَعِرَنَّ	لَيَقْشَعِرُنَّ	لَيَقْشَعِرُنَّ	لَيَقْشَعِرُنَّ	لَيَقْشَعِرُنَّ	لَيَقْشَعِرُنَّ
		لَأَقْشَعِرَنَّ	لَأَقْشَعِرَنَّ		

بحث امر حاضر معروف

اقْشَعِرْ	اقْشَعِرْ	اقْشَعِرْ	اقْشَعِرْ	اقْشَعِرُوا	اقْشَعِرِي
		اقْشَعِرَا	اقْشَعِرَا		

بحث امر غائب معروف

لَيَقْشَعِرْ	لَيَقْشَعِرْ	لَيَقْشَعِرْ	لَيَقْشَعِرْ	لَيَقْشَعِرُوا	لَيَقْشَعِرْ
لَتَقْشَعِرْ	لَتَقْشَعِرْ	لَتَقْشَعِرْ	لَتَقْشَعِرْ	لَتَقْشَعِرْ	لَتَقْشَعِرْ
		لَأَقْشَعِرْ	لَأَقْشَعِرْ	لَأَقْشَعِرْ	لَأَقْشَعِرْ

بحث امر حاضر معروف بانون تا کید ثقیله

اقْشَعِرَنَّ	اقْشَعِرَانِ	اقْشَعِرُنَّ	اقْشَعِرُنَّ	اقْشَعِرَانِ	اقْشَعِرُنَّ
--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------

بحث امر غائب معروف بانون تاکید ثقیلہ

لِیَقْشَعِرَنَّ	لِیَقْشَعِرَانِ	لِیَقْشَعِرُنَّ	لِیَقْشَعِرُنَّ	لِیَقْشَعِرَانِ	لِیَقْشَعِرُنَّ
		لِأَقْشَعِرَنَّ	لِأَقْشَعِرَنَّ		

بحث امر حاضر معروف بانون تاکید خفیفہ

		اِقْشَعِرَنَّ	اِقْشَعِرَنَّ	اِقْشَعِرَنَّ	
--	--	---------------	---------------	---------------	--

بحث امر غائب معروف بانون تاکید خفیفہ

لِیَقْشَعِرَنَّ	لِیَقْشَعِرُنَّ	لِیَقْشَعِرُنَّ	لِأَقْشَعِرَنَّ	لِأَقْشَعِرَنَّ	لِأَقْشَعِرَنَّ
-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------

بحث نہی حاضر معروف

لَا تَقْشَعِرْ	لَا تَقْشَعِرِ	لَا تَقْشَعِرْ	لَا تَقْشَعِرْ	لَا تَقْشَعِرِ	لَا تَقْشَعِرِ
		لَا تَقْشَعِرِ	لَا تَقْشَعِرِ	لَا تَقْشَعِرَنَّ	

بحث نہی غائب معروف

لَا یَقْشَعِرْ	لَا یَقْشَعِرِ	لَا یَقْشَعِرْ	لَا یَقْشَعِرْ	لَا یَقْشَعِرِ	لَا یَقْشَعِرِ
لَا تَقْشَعِرِ	لَا تَقْشَعِرْ	لَا تَقْشَعِرِ	لَا یَقْشَعِرَنَّ	لَا یَقْشَعِرَنَّ	لَا یَقْشَعِرَنَّ
	لَا أَقْشَعِرْ	لَا أَقْشَعِرْ	لَا نَقْشَعِرْ	لَا نَقْشَعِرْ	لَا نَقْشَعِرْ

بحث نہی حاضر معروف بانون تاکید ثقیلہ

لَا تَقْشَعِرَنَّ	لَا تَقْشَعِرَانِ	لَا تَقْشَعِرُنَّ	لَا تَقْشَعِرُنَّ	لَا تَقْشَعِرَانِ	لَا تَقْشَعِرُنَّ
-------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------

بحث نہی غائب معروف بانون تاکید ثقیلہ

لَا یَقْشَعِرَنَّ	لَا یَقْشَعِرَانِ	لَا یَقْشَعِرُنَّ	لَا یَقْشَعِرُنَّ	لَا یَقْشَعِرَانِ	لَا یَقْشَعِرُنَّ
		لَا أَقْشَعِرَنَّ	لَا أَقْشَعِرَنَّ		

بحث نہی حاضر معروف بانون تاکید خفیفہ					
	لَا تَقْشَعِرُنَّ	لَا تَقْشَعِرُنَّ	لَا تَقْشَعِرُنَّ		
بحث نہی غائب معروف بانون تاکید خفیفہ					
لَا يَقْشَعِرُنَّ	لَا يَقْشَعِرُنَّ	لَا تَقْشَعِرُنَّ	لَا أَقْشَعِرُنَّ	لَا نَقْشَعِرُنَّ	
بحث اسم ظرف					
مُقْشَعِرٌ	مُقْشَعِرَانِ	مُقْشَعِرَاتٌ			

نمبر	مصدر	معنی	نمبر	مصدر	معنی
مصادر صحیحہ باب نصر ینصر			۱۹	الْعَزُزُّ	چھوٹا
۱	الْخُرُوجُ	نکلنا	۲۰	النَّقْضُ	توڑنا
۲	الدُّخُولُ	داخل ہونا	۲۱	الْمَكْتُ	ٹھیرنا
۳	الْقُعُودُ	بیٹھنا	۲۲	النَّشْرُ	پھیلانا
۴	الْهَرَبُ	بھاگنا	۲۳	الْقُنُوتُ	فرمانبرداری کرنا
۵	الْحَرُثُ	کھیتی کرنا	۲۴	الرَّكْضُ	ٹھوکر لگانا
۶	السَّتْرُ	چھپانا	۲۵	النَّقْصُ	کم کرنا
۷	الْمَطَرُ	مینہ برسنا	۲۶	النَّقْلُ	بدلنا
۸	السُّكُوتُ	چپ رہنا	۲۷	الْخَلْقُ	پیدا کرنا
۹	الْخُلُودُ	ہمیشہ رہنا	۲۸	الزَّجْرُ	جھڑکنا
۱۰	الْخَلْطُ	ملانا	۲۹	النَّبْتُ	اُگنا
۱۱	الْلَّمْسُ	چھونا	۳۰	الْبَذْلُ	خرچ کرنا
۱۲	السَّقُوطُ	گرنا	۳۱	الْبَسْطُ	پھیلانا
۱۳	الْبُلُوغُ	پہنچنا	۳۲	الْنَفُودُ	جاری ہونا
۱۴	النَّسْجُ	بُننا	۳۳	الْعُرُوجُ	چڑھنا
۱۵	الرَّقُودُ	سونا	۳۴	الْبُطْلَانُ	بے کار ہونا
۱۶	الْفَتْلُ	بٹنا	۳۵	الْعَطْسُ	چھینکنا
۱۷	الْفَنْحُ	پھونکنا	۳۶	الْفِسْقُ	گناہ کرنا
۱۸	الْتَرَكُ	چھوڑنا	۳۷	الْفُجُورُ	بدکار ہونا

نمبر	مصدر	معنی	نمبر	مصدر	معنی
۳۸	الشُّعُورُ	جاننا	۱۴	الْغَزْلُ	کاتنا
۳۹	الرَّجْمُ	سنگسار کرنا	۱۵	الْحَلْقُ	مونڈنا
۴۰	الْحَشْرُ	جمع کرنا	۱۶	السَّرَقَةُ	چرانا
۴۱	الْحَصَادُ	کھیتی کاشنا	۱۷	الْهَلَاكُ	تباہ ہونا، مرجانا
۴۲	الْصُّدُورُ	واپس ہونا	۱۸	الْحَمْلُ	اٹھانا
مصادر صحیحہ باب ضرب يضرب					
۱	الْغَلَبُ	غلبہ کرنا	۱۹	الْعَدْلُ	انصاف کرنا
۲	الْكِذْبُ	جھوٹ بولنا	۲۰	النُّزُولُ	اُترنا
۳	الْكَسْبُ	کمانا	۲۱	اللَّطْمُ	طمانچہ مارنا
۴	الْقَصْدُ	ارادہ کرنا	۲۲	الْعَبْسُ	ترش روئی کرنا
۵	الْمَغْفِرَةُ	بخشنا	۲۳	الْغَمَزُ	اشارہ کرنا
۶	الْكُسْرَةُ	توڑنا	۲۴	الْقَرْضُ	مچھر کا کاشنا
۷	الصَّبْرُ	صبر کرنا	۲۵	الْجَذْبُ	کھینچنا
۸	الْحَبْسُ	قید کرنا	۲۶	الْعِصْمَةُ	حفاظت کرنا
۹	الرَّجُوعُ	لوٹنا	۲۷	السَّفْكُ	خون بہانا
۱۰	الصَّرْفُ	پھیرنا	۲۸	الْلَمَزُ	عیب نکالنا
۱۱	الْمَعْرِفَةُ	پہچاننا	۲۹	الْكَنْزُ	مال جمع کرنا
۱۲	الْكَشْفُ	کھولنا	۳۰	الرَّيْبُ	باندھنا
۱۳	الْعَصْرُ	نچوڑنا	۳۱	النَّتْفُ	بال اُکھیڑنا
			۳۲	النَّدْفُ	روئی دھنا

نمبر	مصدر	معنی	نمبر	مصدر	معنی
۳۳	الْقَبْضُ	پکڑنا	۱۷	الْجَزْعُ	بے صبر ہونا
۳۴	الْفَلَقُ	پھاڑنا	۱۸	الْفَزْعُ	ڈرنا، گھبرانا
مصادر صحیحہ باب سمع سمع			۱۹	الْقُنُوطُ	نا امید ہونا
۱	الشُّرْبُ	پینا	مصادر صحیحہ باب فتح یفتح		
۲	الْلَبْتُ	ٹھیرنا	۱	الذَّهَابُ	جانا
۳	السَّعَادَةُ	نیک بخت ہونا	۲	الْجَرْحُ	زخمی کرنا
۴	اللَّعُوقُ	چاٹنا	۳	الْمَدْحُ	تعریف کرنا
۵	الشَّهَادَةُ	گواہی دینا	۴	الْجُحُودُ	انکار کرنا
۶	الْعَطَشُ	پیا سا ہونا	۵	النُّهُوضُ	اٹھنا
۷	الْلَبْسُ	پہننا	۶	الرَّفْعُ	اٹھانا
۸	الْحِفْظُ	نگاہ رکھنا	۷	الدَّفْعُ	دور کرنا
۹	الضَّحْكُ	ہنسنا	۸	الزَّرْعُ	کھیتی کرنا
۱۰	الْجَهْلُ	نہ جانتا	۹	الْقَطْعُ	کاٹنا
۱۱	الْفَهْمُ	سمجھنا	۱۰	الْجَعْلُ	کرنا، بنانا
۱۲	الْقُدُومُ	آنا	۱۱	الطَّبْخُ	پکانا
۱۳	الرُّكُوبُ	سوار ہونا	۱۲	الْمَضْغُ	چبانا
۱۴	الْكِرَاهَةُ	نا پسند ہونا	۱۳	الطَّحْنُ	پیسنا
۱۵	اللزُّوقُ	چپکنا	۱۴	السَّحْقُ	گھسنا
۱۶	الشَّيْعُ	سیر ہونا	۱۵	الصَّرْخَةُ	چینخنا، چلانا

نمبر	مصدر	معنی	نمبر	مصدر	معنی
۱۶	السَّباحَةُ	تیرنا	۳۵	الْخُشُوعُ	عاجزی کرنا
۱۷	الْخَلْعُ	نکالنا	۳۶	الصَّهْلُ	گھوڑے کا ہنہانا
۱۸	الْقَلْعُ	اُکھیرنا	۳۷	النُّحُولُ	دبلا ہونا
۱۹	الْلَمْعُ	چمکنا	۳۸	الْبُعْثُ	اٹھانا
۲۰	النَّجْعُ	اثر کرنا	۳۹	الزَّهْقُ	مٹنا
۲۱	الْجَدْعُ	ناک کاٹنا	۴۰	الرَّكْنُ	مائل ہونا
۲۲	الْقَرْعُ	کھٹکھٹانا	۴۱	الْجَهْرُ	ظاہر ہونا
۲۳	النَّزْعُ	نکالنا	۴۲	النَّهْبُ	لوٹنا
۲۴	الضَّجْعُ	کروٹ پر لیٹنا	مصادر صحیحہ باب کرم یکریم		
۲۵	الْلَسْعُ	سانپ بچھو کا کاٹنا	۱	الْبَصَارَةُ	بینا ہونا
۲۶	الْلَدْعُ	سانپ بچھو کا کاٹنا	۲	الْكثْرَةُ	زیادہ ہونا
۲۷	الْبَلْعُ	نگلنا	۳	الصُّعُوبَةُ	مشکل ہونا
۲۸	السَّمْعُ	بخشش حاصل کرنا	۴	الشَّرَافَةُ	بزرگ ہونا
۲۹	النُّصْحُ	نصیحت کرنا	۵	الْعَظْمَةُ	بزرگ ہونا
۳۰	السِّلْعُ	کھال کھینچنا	مصادر صحیحہ باب حسب یحسب		
۳۱	الْمَسْخُ	صورت بدلنا	۱	النِّعْمَةُ، النُّعُومَةُ	خوش عیش ہونا
۳۲	النَّسْخُ	لکھنا	مصادر صحیحہ باب افتعال		
۳۳	الْهَجُوعُ	سونا	۱	الْأَقْتِرَابُ	نزدیک ہونا
۳۴	الْخُضُوعُ	عاجزی کرنا	۲	الْإِغْتِسَالُ	نہانا

نمبر	مصدر	معنی	نمبر	مصدر	معنی
۳	الْإِلْتِهَابُ	بھڑکنا	۲۲	الْإِنْتِشَارُ	پھیلنا
۴	الْإِنْتِخَابُ	چھانٹنا	۲۳	الْإِلْتِقَامُ	لقمہ دینا
۵	الْإِعْتِمَادُ	بھروسہ رکھنا	۲۴	الْإِتِّبَاعُ	پیروی کرنا
۶	الْإِسْتِتَارُ	چھپنا	۲۵	الْإِرْتِقَابُ	انتظار کرنا
۷	الْإِحْتِرَازُ	پرہیز کرنا	۲۶	الْإِرْتِكَابُ	گناہ کرنا
۸	الْإِلْتِمَاسُ	ڈھونڈنا	۲۷	الْإِعْتِصَامُ	مضبوط پکڑنا
۹	الْإِخْتِلَاطُ	ملنا	۲۸	الْإِلْتِحَادُ	پناہ لینا
۱۰	الْإِسْتِمَاعُ	سننا	۲۹	الْإِضْطِجَاعُ	کروٹ سے لیٹنا
۱۱	الْإِنْتِفَاعُ	نفع اٹھانا	۳۰	الْإِسْتِبَاقُ	آگے بڑھنا
۱۲	الْإِحْتِرَاقُ	جلنا	۳۱	الْإِعْتِرَافُ	اقرار کرنا
۱۳	الْإِحْتِمَالُ	اٹھانا	۳۲	الْإِغْتِرَافُ	چلو لینا
۱۴	الْإِخْتِطَافُ	اچک لینا	۳۳	الْإِرْتِدَاعُ	چھڑکنا
۱۵	الْإِسْتِغَالُ	مشغول ہونا	۳۴	الْإِبْتِدَاعُ	نئی بات نکالنا
۱۶	الْإِعْتِدَالُ	سیدھا ہونا	۳۵	الْإِمْتِحَانُ	آزما نا
۱۷	الْإِنْتِقَالُ	جگہ بدلنا	۳۶	الْإِغْتِنَامُ	غنیمت ہونا
۱۸	الْإِخْتِبَارُ	آزما نا	۳۷	الْإِرْتِبَاطُ	ملنا
۱۹	الْإِرْتِعَادُ	کاغیا	مصادر صحیحہ باب استفعال		
۲۰	الْإِنْتِبَاهُ	خبردار ہونا	۱	الْإِسْتِخْرَاجُ	نکالنا
۲۱	الْإِجْتِهَادُ	کوشش کرنا	۲	الْإِسْتِبْشَارُ	خوش ہونا

نمبر	مصدر	معنی	نمبر	مصدر	معنی
۳	الْأَسْتِخْبَارُ	خبر دریافت کرنا	۴	الْإِنْعَكَاسُ	الٹنا
۴	الْأَسْتِحْقَارُ	حقیر سمجھنا	۵	الْإِنْخِدَاعُ	فریفتہ ہونا
۵	الْأَسْتِفْسَارُ	پوچھنا	۶	الْإِنْقِطَاعُ	کٹنا
۶	الْأَسْتِخْلَافُ	خلیفہ ہونا	۷	الْإِنْكَشَافُ	کھلنا
۷	الْأَسْتِبْدَالُ	بدلنا	۸	الْإِنْخِرَاقُ	پھٹنا
۸	الْأَسْتِخْدَامُ	خدمت چاہنا	۹	الْإِنْطِلَاقُ	چلنا
۹	الْأَسْتِفْهَامُ	پوچھنا	۱۰	الْإِنْفِصَالُ	جدا ہونا
۱۰	الْأَسْتِبْعَادُ	دور ہونا	۱۱	الْإِنْقِسَامُ	بٹنا
۱۱	الْأَسْتِمْتَاعُ	نفع اٹھانا	۱۲	الْإِنْهَادُ	گرنا
۱۲	الْأَسْتِنْكَافُ	شرم دلانا	۱۳	الْإِنْحِرَافُ	پھر جانا
۱۳	الْأَسْتِصْوَابُ	درنگی چاہنا	۱۴	الْإِنْهَسَامُ	چور چور ہونا
۱۴	الْأَسْتِمْسَاكُ	مضبوط پکڑنا	۱۵	الْإِنْهَزَامُ	بھاگنا
۱۵	الْأَسْتِفْتَاخُ	مدد چاہنا	۱۶	الْإِنْبِسَاطُ	خوش ہونا
۱۶	الْأَسْتِنْسَاخُ	لکھنا	۱۷	الْإِنْفِطَامُ	بچے کا دودھ چھڑانا
۱۷	الْأَسْتِغْرَاقُ	پورا گھیر لینا	۱۸	الْإِنْفِجَارُ	پھٹنا
مصادر صحیحہ باب انفعال			۱۹	الْإِنْقِبَاضُ	رکنا
۱	الْإِنْشِعَابُ	شاخ در شاخ ہونا	۲۰	الْإِنْفِرَادُ	اکیلا ہونا
۲	الْإِنْقِلَابُ	لوٹنا	۲۱	الْإِنْحِفَارُ	نیچے اترنا
۳	الْإِنْشِرَاحُ	دل کی رکاوٹ دور ہونا			

نمبر	مصدر	معنی	نمبر	مصدر	معنی
مصادر صحیحہ باب افعال			۳	الْإِنْبَاتُ	اُگانا
۱	الْأَصْفَرَارُ	زرد ہونا	۴	الْإِنْصَاتُ	چپ ہونا
۲	الْأَسْوَدَادُ	سیاہ ہونا	۵	الْإِخْرَاجُ	نکالنا
۳	الْأَبْيَضَاضُ	سفید ہونا	۶	الْإِبْعَادُ	دور کرنا
۴	الْأَغْوِجَاجُ	ٹیڑھا ہونا	۷	الْإِرْشَادُ	راہ دکھانا
مصادر صحیحہ باب افعیال			۸	الْإِبْصَارُ	دیکھنا
۱	الْأَحْمِيرَارُ	سرخ ہونا	۹	الْإِحْضَارُ	حاضر کرنا
۲	الْأَسْمِيرَارُ	گندم گول ہونا	۱۰	الْإِخْبَارُ	خبر دینا
۳	الْأَصْحِيرَارُ	گھاس خشک ہونا	۱۱	الْإِنْزَالُ	اُتارنا
مصادر صحیحہ باب افعیعال			۱۲	الْإِجْلَاسُ	بٹھانا
۱	الْأَخْرِيرَاقُ	کپڑا پھٹ جانا	۱۳	الْإِسْقَاطُ	گرانہ
مصادر صحیحہ باب افاعل			۱۴	الْإِنْذَارُ	ڈرانا
۱	الْإِشَابَةُ	ہم شکل ہونا	۱۵	الْإِغْلَاقُ	بند کرنا
مصادر صحیحہ باب افعال			۱۶	الْإِبْلَاغُ	پہنچانا
۱	الْأَضْرَعُ	عاجزی کرنا	۱۷	الْإِخْرَاقُ	جلانا
۲	الْإِجْنَبُ	دور ہونا	۱۸	الْإِهْلَاكُ	ہلاک کرنا
مصادر صحیحہ باب افعال			۱۹	الْإِبْطَالُ	باطل کرنا
۱	الْإِبْدَالُ	بدل کرنا	۲۰	الْإِطْعَامُ	کھانا کھلانا
۲	الْإِسْكَاتُ	دوسرے کو چپ کرنا	۲۱	الْإِعْرَاضُ	منہ پھیرنا

نمبر	مصدر	معنی	نمبر	مصدر	معنی
۲۲	الْإِبْدَاعُ	پیدا کرنا	۴۱	الْإِرْضَاعُ	بچے کو دودھ پلانا
۲۳	الْإِرْسَالُ	بھیجنا	۴۲	الْإِفْلَاحُ	فلاح پانا
۲۴	الْإِعْلَامُ	آگاہ کرنا	۴۳	الْإِفْحَامُ	لاجواب کرنا
۲۵	الْإِنْظَارُ	مہلت دینا	۴۴	الْإِقْسَاطُ	انصاف کرنا
۲۶	الْإِمْسَاكُ	روکنا	۴۵	الْإِكْرَاهُ	زبردستی کرنا
۲۷	الْإِطْرَاقُ	سر نیچے جھکانا	۴۶	الْإِعْجَازُ	عاجز کرنا
۲۸	الْإِعْمَادُ	تلوار میان میں رکھنا	۴۷	الْإِعْتَابُ	خوش کرنا
۲۹	الْإِحْصَارُ	روکنا	۴۸	الْإِنْقَادُ	نجات دینا
۳۰	الْإِنْشَادُ	شعر پڑھنا	۴۹	الْإِغْرَاقُ	غرق کرنا
۳۱	الْإِذْرَاكُ	پانا	۵۰	الْإِنْعَامُ	نعمت دینا
۳۲	الْإِزْلَاقُ	پھسلانا	مصادر صحیحہ باب تفعیل		
۳۳	الْإِلْحَاقُ	ملانا	۱	التَّكْبِيرُ	بزرگی بیان کرنا
۳۴	الْإِلْصَاقُ	ملانا	۲	التَّبْكِيرُ	سویرے کام کرنا
۳۵	الْإِحْدَاثُ	پیدا کرنا	۳	التَّسْهِيلُ	آسان کرنا
۳۶	الْإِبْرَامُ	مضبوط کرنا	۴	التَّغْيِيرُ	مطلب بیان کرنا
۳۷	الْإِذْبَارُ	پشت پھیرنا	۵	التَّبْشِيرُ	خوش خبری دینا
۳۸	الْإِقْبَالُ	سامنے رخ کرنا	۶	التَّحْدِيثُ	بیان کرنا
۳۹	الْإِفْرَاقُ	ڈالنا	۷	التَّنْفِيرُ	نفرت دلانا
۴۰	الْإِلْهَامُ	دل میں بات ڈالنا	۸	التَّبْلِغُ	پہنچانا

نمبر	مصدر	معنی	نمبر	مصدر	معنی
۹	التَّسْبِيحُ	پاکی بیان کرنا	۲۷	التَّقْرِيبُ	نزدیک کرنا
۱۰	التَّحْمِيدُ	حمد بیان کرنا	۲۸	التَّكْذِيبُ	جھٹلانا
۱۱	التَّثْبِيتُ	ثابت رکھنا	۲۹	التَّصْدِيقُ	سچا کرنا
۱۲	التَّلْيِينُ	نرم کرنا	۳۰	التَّرْجِيحُ	ایک کو دوسرے پر زیادتی دینا
۱۳	التَّغْسِيرُ	دشوار کرنا	۳۱	التَّضْرِيحُ	ظاہر کرنا
۱۴	التَّنْزِيهُ	پاک کرنا	۳۲	التَّحْقِيرُ	حقیر کرنا
۱۵	التَّنْشِيطُ	خوش کرنا	۳۳	التَّذْكِيرُ	یاد دلانا
۱۶	التَّحْرِيفُ	بدلنا	۳۴	التَّشْهِيرُ	مشہور کرنا
۱۷	التَّكْفِيرُ	کافر کہنا، کفارہ دینا	۳۵	التَّطْهِيرُ	پاک کرنا
۱۸	التَّطْلِيقُ	طلاق دینا	۳۶	التَّقْصِيرُ	کوتا ہی کرنا
۱۹	التَّمْرِينُ	مشق کرنا	۳۷	التَّقْدِيسُ	پاک کرنا
۲۰	التَّحْكِيمُ	حکم بنانا	۳۸	التَّفْتِيشُ	تلاش کرنا
۲۱	التَّكْرِيهُ	مکروہ سمجھنا	۳۹	التَّسْلِيطُ	مسلط کرنا
۲۲	التَّصْلِيبُ	سولی دینا	۴۰	التَّعْرِيفُ	تعریف کرنا
۲۳	التَّلْيِيسُ	شبہ میں ڈالنا	۴۱	التَّحْرِيكُ	حرکت دینا
۲۴	التَّنْعِيمُ	نعمت دینا	۴۲	التَّمْلِيكُ	مالک بنانا
۲۵	التَّرْغِيبُ	رغبت دلانا	۴۳	التَّبْدِيلُ	بدلنا
۲۶	التَّعْذِيبُ	عذاب دینا	۴۴	التَّعْجِيلُ	جلدی کرنا

نمبر	مصدر	معنی	نمبر	مصدر	معنی
۴۵	التَّحْرِيمُ	حرام کرنا	۸	التَّفَرُّدُ	یکتا ہونا
۴۶	التَّعْلِيمُ	سکھانا	۹	التَّحَسُّرُ	حسرت کھانا
۴۷	التَّفْهِيمُ	سمجھانا	۱۰	التَّذْكَرُ	نہایت قبول کرنا
۴۸	التَّسْلِيمُ	سپرد کرنا	۱۱	التَّطَهُّرُ	پاک ہونا
۴۹	التَّكْمِيلُ	پورا کرنا	۱۲	التَّفَكُّرُ	سوچنا
۵۰	التَّقْسِيمُ	بانٹنا	۱۳	التَّقْدُسُ	پاک ہونا
۵۱	التَّنْيِیْہُ	خبردار کرنا	۱۴	التَّخْلُصُ	چھوٹنا
۵۲	التَّجْرِیْبَةُ	آزمائنا	۱۵	التَّقْلُسُ	سکڑنا
۵۳	التَّنْشِیْفُ	صاف کرنا	۱۶	التَّجَرُّعُ	گھونٹ گھونٹ پینا
۵۴	التَّقْبِیْلُ	بوسہ لینا	۱۷	التَّفَرُّقُ	جدا جدا کرنا
۵۵	التَّنْقِیْدُ	جانچنا، پرکھنا	۱۸	التَّعْلُمُ	سیکھنا
مصادر صحیحہ باب تفعّل			۱۹	التَّقْدُمُ	آگے ہونا
۱	التَّجَنُّبُ	ایک طرف ہونا	۲۰	التَّكَلُّمُ	بات کرنا
۲	التَّقَرُّبُ	نزدیکی ڈھونڈنا	۲۱	التَّكْلِفُ	بناوٹ کرنا
۳	التَّلَبُّثُ	دیری کرنا	۲۲	التَّحَرُّكُ	ہلنا
۴	التَّرَشُّحُ	ٹپکنا	۲۳	التَّضَرُّعُ	زاری کرنا
۵	التَّفْسُخُ	پھٹنا	۲۴	التَّخْلُقُ	عادت پکڑنا
۶	التَّلَطُّخُ	آلودہ ہونا	۲۵	التَّسْحَرُ	سحری کھانا
۷	التَّجَرُّدُ	برہنہ ہونا	۲۶	التَّزْوُجُ	نکاح کرنا

نمبر	مصدر	معنی	نمبر	مصدر	معنی
۲۷	التَّقْلُبُ	بدلنا	۱۱	المُجَاهَدَةُ	جہاد کرنا، کوشش کرنا
۲۸	التَّكْفُلُ	کفیل ہونا	۱۲	المُحَارَبَةُ	باہم جنگ کرنا
۲۹	التَّبَرُّكُ	برکت حاصل کرنا	۱۳	المُطَابَقَةُ	مانگنا
۳۰	التَّخَلُّفُ	خلاف ہونا	۱۴	المُعَاقِبَةُ	عذاب کرنا
۳۱	التَّرَبُّصُ	انتظار کرنا	۱۵	المُبَاعَدَةُ	دور کرنا
۳۲	التَّشْبِثُ	چنگل مارنا	۱۶	المُعَاتَبَةُ	عتاب کرنا
۳۳	التَّصَلُّبُ	سخت ہونا	۱۷	المُجَالَسَةُ	پاس بیٹھنا
مصادر صحیحہ باب مفاعلة					
۱	المُخَاصَمَةُ	جھگڑا کرنا	۱۸	المُخَادَعَةُ	فریب دینا
۲	المُسَامَحَةُ	آسان کرنا	۱۹	المُمَانَعَةُ	روکنا
۳	المُكَائِدَةُ	مصیبت جھیلنا	۲۰	المُنَازَعَةُ	جھگڑا کرنا
۴	المُجَامَعَةُ	جماع کرنا	۲۱	المُخَالَفَةُ	خلاف کرنا
۵	المُنَاقَشَةُ	باہم جھگڑا کرنا	۲۲	المُبَارَكَةُ	برکت دینا
۶	المُحَاصِرَةُ	چار طرف سے گھیرنا	۲۳	المُشَارَكَةُ	باہم شریک ہونا
۷	المُلَامَسَةُ	چھونا، جماع کرنا	۲۴	المُجَادَلَةُ	لڑائی کرنا
۸	المُسَابَقَةُ	ایک دوسرے سے آگے بڑھنا	۲۵	المُقَابَلَةُ	ایک دوسرے کے آمنے سامنے ہونا
۹	المُضَاعَفَةُ	دو چند یا زیادہ کرنا	۲۶	المُلَازِمَةُ	لازم پکڑنا
۱۰	المُؤَاخَذَةُ	گرفت کرنا	۲۷	المُشَابَهَةُ	ہم شکل ہونا

نمبر	مصدر	معنی	نمبر	مصدر	معنی
مصادر صحیحہ باب تفاعل			۱	التَّقَابُلُ	ایک دوسرے کے سامنے ہونا
۱۲	التَّشَاوُجُ	باہم جھگڑا کرنا	۲	التَّعَاقُبُ	ایک دوسرے کے پیچھے ہونا
۱۳	التَّحَادُثُ	باہم باتیں کرنا	۳	التَّعَاتُبُ	ایک دوسرے پر عتاب کرنا
۱۴	التَّقَاطُرُ	ٹپکنا	۴	التَّبَاعُدُ	ایک دوسرے سے دور ہونا
۱۵	التَّخَافُتُ	آہستہ بات کرنا	۵	التَّفَاخُرُ	آپس میں فخر کرنا
۱۶	التَّقَارُبُ	نزدیک ہونا	۶	التَّمَارُضُ	اپنے کو بیمار بنانا
۱۷	التَّكَاثُرُ	زیادتی پر فخر کرنا	۷	التَّسَاقُطُ	گر پڑنا
۱۸	التَّنَاسُبُ	باہم مناسب ہونا	۸	التَّكَاسُلُ	ست ہونا
۱۹	التَّنَاسُلُ	باہم نسل چلنا	۹	التَّنَافُرُ	باہم نفرت کرنا
مصادر صحیحہ باب فاعلة			۱۰	التَّعَارُفُ	باہم شناسائی کرنا
۱	الزَّعْفَرَةُ	زعفران میں رنگ ڈالنا	۱۱	التَّسَامُحُ	سستی کرنا
۲	الْقَنْطَرَةُ	پل باندھنا			
۳	الْبَرْقَعَةُ	برقع اوڑھنا			
۴	الْفَرْقَعَةُ	انگلیاں چٹکانا			
۵	الْحَمْلَقَةُ	گھورنا			

تَمَّتْ

مكتبة البشير

المطبوعة

ملونة كرتون مقوي

السراجي	شرح عقود رسم المفتي
الفوز الكبير	متن العقيدة الطحاوية
تلخيص المفتاح	المراقبة
دروس البلاغة	زاد الطالبين
الكافية	عوامل النحو
تعليم المتعلم	هداية النحو
مبادئ الأصول	إيساغوجي
مبادئ الفلسفة	شرح مائة عامل
	المعلقات السبع
	هداية النحو (مع الخلاصة والتمارين)
	متن الكافي مع مختصر الشافي

ستطبع قريبا بعون الله تعالى ملونة مجلدة / كرتون مقوي

الجامع للترمذي	الصحيح للبخاري
	شرح الجامي

ملونة مجلدة

(٧ مجلدات)	الصحيح لمسلم
(مجلدين)	الموطأ للإمام محمد
(٣ مجلدات)	الموطأ للإمام مالك
(٨ مجلدات)	الهداية
(٤ مجلدات)	مشكاة المصابيح
	التيان في علوم القرآن
	تفسير البيضاوي
	شرح العقائد
	تيسير مصطلح الحديث
(٣ مجلدات)	تفسير الجلالين
	المسند للإمام الأعظم
(مجلدين)	مختصر المعاني
	الحسامي
	الهدية السعيدية
(مجلدين)	نور الأنوار
	القطبي
(٣ مجلدات)	كنز الدقائق
	أصول الشاشي
	نفحة العرب
	شرح التهذيب
	مختصر القدوري
	تعريب علم الصيغة
	نور الإيضاح
	البلاغة الواضحة
	ديوان الحماسة
	ديوان المتنبي
	النحو الواضح (ابتدائية، ثانوية)
	المقامات الحريرية
	آثار السنن

Books in English

Tafsir-e-Uthmani (Vol. 1, 2, 3)

Lisaan-ul-Quran (Vol. 1, 2, 3)

Key Lisaan-ul-Quran (Vol. 1, 2, 3)

Al-Hizb-ul-Azam (Large) (H. Binding)

Al-Hizb-ul-Azam (Small) (Card Cover)

Other Languages

Riyad Us Saliheen (Spanish)(H. Binding)

Fazail-e-Aamal (German)(H. Binding)

Muntakhab Ahdees (German) (H. Binding)

To be published Shortly Insha Allah

Al-Hizb-ul-Azam(French) (Coloured)

مکتبہ ایشیائی

طبع شدہ

رنگین مجلد

تیسیر المنطق	فارسی زبان کا آسان قاعدہ
تاریخ اسلام	علم الصرف (اولین، آخرین)
بہشتی گوہر	تسہیل المبتدی
فوائد مکہ	جوامع الکلم مع چہل ادعیہ مسنونہ
علم النحو	عربی کا معلم (اول، دوم، سوم، چہارم)
جمال القرآن	عربی صفوۃ المصادر
نحو میر	صرف میر
تعلیم العقائد	تیسیر الابواب
سیر الصحابیات	نام حق
کریما	فصول اکبری
پند نامہ	میزان و منشعب
پنج سورۃ	نماز مدلل
سورۃ لیس	نورانی قاعدہ (چھوٹا/بڑا)
آسان نماز	عم پارہ درسی
منزل	عم پارہ

تفسیر عثمانی (جلد ۲)
خطبات الاحکام لجمعات العام
حصن حصین
الحزب الاعظم (مینی کی ترتیب پر مکتل)
الحزب الاعظم (ہفتے کی ترتیب پر مکتل)
لسان القرآن (اول، دوم، سوم)
معلم الحجاج
فضائل حج
خصائل نبوی شرح شمائل ترمذی
تعلیم الاسلام (مکتل)
بہشتی زیور (تین حصے)

رنگین کارڈ کور

کارڈ کور / مجلد

فضائل اعمال	اکرام مسلم
منتخب احادیث	مفتاح لسان القرآن (اول، دوم، سوم)
زیر طبع	

مکتل قرآن حافظی ۱۵ اسطری

آداب المعاشرت	حیات المسلمین
زاد السعید	تعلیم الدین
جزاء الاعمال	خیر الاصول فی حدیث الرسول
روضۃ الادب	الحجامہ (پچھنالگانا) (جدید ایڈیشن)
آسان اصول فقہ	الحزب الاعظم (مینی کی ترتیب پر) (مینی)
معین الفلفہ	الحزب الاعظم (ہفتے کی ترتیب پر) (مینی)
معین الاصول	عربی زبان کا آسان قاعدہ